

Florentin SMARANDACHE

**ULTRAPOLEMICI
cu LiTeRe mari și MICI**

Ediție îngrijită de Ion SOARE

Coperta: Marius DRĂGHICEANU

DESCRIEREA CIP A BIBLIOTECII NAȚIONALE

ULTRAPOLEMICI cu LiTeRe mari și MICI /

Smarandache Florentin / Râmnicu Vâlcea:

Offsercolor, 2002

129 p.; 20 cm.

Bibliogr.

ISBN: 973-85650-7-3

Tehnoredactare computerizată: Ion CIOBANU și Bogdan COSCARU

Florentin SMARANDACHE

**ULTRAPOLEMICI
cu LiTeRe mari și MICI**

**Editura OFFSETCOLOR
Râmnicu Vâlcea, 2002**

I. PARADOXISMUL

PARAdOXisMul, ULTIMA MIȘCARE A MILENIULUI DOI

Paradoxismul, mișcarea literară și artistică de avangardă, inițiată - ca un protest anti-totalitar - de scriitorul disident și matematicianul Florentin Smarandache prin anii 1980, (ulterior, exilat în America), și bazată pe folosirea excesivă de antiteze, antinomii, contradicții, paradoxuri în creație, este acum pe internet:

- **în limba română la:** <http://www.geocities.com/ghniculescu/index.html>;
- **în engleză la:** <http://www.geocities.com/charlestle/paradoxism.html>;
- **în portugheză la:** http://www.geocities.com/dacosta_teresinha/paradoxismo.html;
- **în franceză la:** <http://www.geocities.com/jeanmariecharrier/paradoxisme.html>;
- **în spaniolă la:** <http://gallup.unm.edu/~smarandache/paradoxismo.htm>

O carte electronică despre “Paradoxism & Postmodernism”, de Ion Soare, în limba engleză, se găsește pe site-ul: <http://gallup.unm.edu/~smarandache/IonSoare2.pdf>, iar alta, tot în engleză, “Aesthetics of Paradoxism”, de Titu Popescu, se poate accesa la: <http://gallup.unm.edu/~smarandache/Aesthetics.pdf> și - în română - la: <http://gallup.unm.edu/~smarandache/Estetica-paradoxismului.pdf>.

Un club internațional dedicat paradoxismului se găsește la: <http://clubs.yahoo.com/clubs/paradoxism>. Alte informații despre paradoxism, în engleză, se găsesc la: <http://gallup.unm.edu/~smarandache/lit.htm>.

A) Definiție:

Paradoxismul este o mișcare internațională de avangardă în literatură, artă, filosofie, chiar și știință, bazată pe folosirea excesivă de antiteze, antinomii, contradicții, oximorone, parabole, paradoxuri în creație. A fost înființat în România în anii 1980, de către scriitorul și matematicianul Florentin Smarandache, care dorea “lărgirea sferei artistice prin elemente neartistice și prin experimente contradictorii; în special creație în contra-timp, contra-sens.”

B) Etimologie:

Paradoxism=paradox+ism, înseamnă teoria și școala de folosire excesivă a paradoxurilor în creație.

C) Istoric:

“Paradoxismul a pornit ca un protest anti-totalitar împotriva unei societăți închise, România anilor '80, unde întreaga cultură era manipulată de un singur grup. Numai ideile lor contau. Noi, ceilalți, nu puteam publica aproape nimic. Și-atunci am zis: hai să facem literatură... fără a face literatură! Să scriem... fără să scriem nimic. Cum? Simplu: literatura-obiect. Zborul unei păsări, de pildă, reprezenta un “poem natural”, care nu mai era nevoie să-l scrii, fiind mai palpabil și perceptibil în orice limbă, decât niște semne așternute pe hârtie, care, în fond, ar fi constituit un “poem artificial”: deformat, rezultat printr-o traducere de către observant a observatului, iar orice traducere falsifica într-o anumită măsură. “Mașinile uruind pe străzi” era un “poem citadin”, “țărani cosând” - un “poem semănătorist”, “visul cu ochii deschiși” - un “poem suprealist”, “vorbirea în dodii” - un “poem dadaist”, “conversația în chineză, pentru un necunoscător al acestei limbi”, era un “poem letrist”, “discuțiile alternante ale călătorilor, într-o gară, pe diverse teme” - un “poem postmodernist” (inter-textualism). O clasificare pe verticală? “Poem vizual”, “poem sonor”, “poem olfactiv”, “poem gustativ”, “poem tactil”.

Altă clasificare, în diagonală: “poem - fenomen (al naturii)”, “poem - stare sufletească”, “poem - obiect/lucru”. În pictură, sculptură, analog – toate existau în natură, de-a gata. Deci, am făcut un protest mut!

Mai târziu, m-am bazat pe contradicții. De ce? Pentru că trăiam în acea societate o viață dublă: una oficială – propagată de sistemul politic, și alta reală. În mass-media se promulga că “viața noastră era minunată”, dar în realitate “viața noastră era mizerabilă”. Paradoxul în floare! Și atunci am luat creația în deriziune, în sense inverse, sincretic. Astfel s-a născut paradoxismul. Bancurile populare, la mare vogă în “Epoca” Ceaușescu, ca o respirație intelectuală, au fost surse de inspirație superbe.

“Non”-ul și “Anti”-ul din manifestele-mi paradoxiste au avut un caracter creativ, nicidecum nihilistic (C.M. Popa). Trecerea de la paradoxuri la paradoxism a descris-o foarte documentat Titu Popescu într-o carte clasică asupra mișcării: “Estetica paradoxismului” (1994). Pe când Ion Soare, Ion Rotaru, Marian Barbu, Gheorghe Niculescu au studiat paradoxismul în opera mea literară, Nicolae Manolescu se exprima despre un volum de versuri al meu că este “în răspăr”.

Nu am avut un premergător care să mă fi influențat, ci m-am inspirat din situația pe dos care exista în țară. Am pornit din politic, social și - treptat - am ajuns în literatură, artă, filozofie și chiar știință. Prin experimente bazate pe contradicții, s-au adus termeni noi în literatură, artă, filozofie, știință, chiar și noi procedee, metode, algoritmi de creație. Într-unul dintre manifeste, propusesem deturnarea sensului, de la figurat la propriu, interpretări în contra-sens ale expresiilor și clișeele lingvistice etc. În 1993 am efectuat un turneu paradoxist în Brazilia, pe la universități și asociații literare.

În decursul a 20 de ani de existență a paradoxismului, s-au publicat 25 de cărți și peste 200 comentarii (articole, recenzii, note), plus 3 antologii internaționale, cuprinzând circa 300 scriitori de pe glob, cu texte în diverse limbi”. (Florentin Smarandache).

Gheorghe NICULESCU

PARAdOXisM, THE LAST VANGUARD OF SECOND MILLENNIUM

A) Definition:

PARADOXISM is an avant-garde movement in literature, art, philosophy, science, based on excessive use of antitheses, parables, odds, paradoxes in creations. It was set up and led by the writer Florentin Smarandache since 1980's who said: "The goal is to enlargement of the artist's sphere through non-artistic elements. But especially the counter-time, counter-sense creation. Also, to experiment."

B) Etymology:

Paradoxism=paradox+ism, means the theory and school of using paradoxes in literary and artistic creation.

C) History:

"Paradoxism started as an anti-totalitarian protest against a closed society, Romania of 1980's, where the whole culture was manipulated by a small group. Only their ideas and their publications counted. We couldn't publish almost anything. Then, I said: Let's do literature... without doing literature! Let's write... without actually writing anything. How? Simply: object literature! "The flying of a bird", for example, represents a "natural poem", that is not necessary to write down, being more palpable and perceptible in any language than some signs layed on the paper, which, in fact, represent an "artificial poem": deformed, resulted from a translation by the observant of the observed, and by translation one falsifies. "The cars jingling on the street" was a "city poem", "peasants mowing" - a "disseminationist poem", "the dream with open eyes" - a "surrealist poem", "foolishly speaking" - a "dadaist poem", "the conversation in Chinese for an ignorant of this language" - a "lettrist poem", "alternating discussions of travels, in a train station, on different themes" a "post-modern poem" (inter-textualism).

Do you want a vertically classification? "Visual poem", "sonor poem", "olfactory poem", "taste poem", "tactil poem". Another classification in diagonal: "poem-phenomenon", "poem-(soul)status", "poem-thing". In painting, sculpture similarly - all existed in nature, already fabricated. Therefore, a mute protest we did!

Later, I based it on contradictions. Why? Because we lived in that society a double life: on official one - propagated by the political system, and another one real. In mass-media it was promulgated that "our life is wonderful", but in reality "our life was miserable". The paradox flourishing! And then we took the creation in derision, in inverse

sense, in a syncretic way. Thus the paradoxism was born. The folk jokes, at great fashion in Ceaușescu “Epoch”, as an intellectual breathing, were superb springs. The “No” and “Anti” from my paradoxist manifestos had a creative character, not all nihilistic (C. M. Popa). The passage from paradoxes to paradoxism was documentarily described by Titu Popescu in his classical book concerning the movement: “Paradoxism’s Aesthetics” (1994). While Ion Soare, Ion Rotaru, Marian Barbu, Gheorghe Niculescu studied paradoxism in my literary work, Nicolae Manolescu asserted, about one of my manuscripts of non-poems, that they are against-the-hair.

I didn’t have any forerunner to influence me, but I was Inspired from the “upside-down situation” that existed in the country. I started from politic, social, and immediately got to literature, art, philosophy, even science. Through experiments one brings new literary, artistic, philosophical or scientific terms, new procedures, methods or even algorithms of creation. In one of my manifestos, I proposed the sense of embezzlings, changes from figurative to proper sense, upside-down interpretation of linguistic expressions.

In 1993 I did a paradoxist tour to literary associations and universities in Brazil. Whithin 20 years of existence, 25 books and over 200 comentaries (articles, reviews) have been published, plus 3 national and international anthologies.” (Florentin Smarandache).

D) Features of Paradoxism (by Florentin Smarandache)

Basic Thesis of Paradoxism: everything has a meaning nad a non-meaning in a harmony with each other.

Essence of Paradoxism:

- a) the sense has a non-sense, and reciprocally
- b) the non-sense has a sense.

Motto of Paradoxism: “All is possible, the impossible too!”

Symbol of Paradoxism: a spiral – optic illusion, or vicious circle;

Delimitation from Other Avant-Gardes:

- paradoxism has a significance, while dadaism, lettrism, the absurd movement do not;
- paradoxism especially reveals the contradictions, the anti-nomies, anti-theses, anti-phrases, antagonism, non-conformism, the paradoxes in other words of anything (in literature, art, science), while futurism, cubism, surrealism, abstractism and all other avant-gardes do not focus on them.

Directions of Paradoxism:

- to use science methods (especially algorithms) for generating (and studying also) contradictory literary and artistic works;
- to create contradictory literary and artistic works in scientific spaces (using scientific: symbols, meta-language, matrices, theorems, lemmas etc.).

E) Third Paradoxist Manifesto. Therefore, don’t enforce any literary rules me! Or, if you do, I’ll certainly encroach upon them. I’m not a poet, that’s why I write poetry. I’m

an anti-poet or non-poet. I thus came to America to re-build the Statue of Liberty of the Verse, delivered from the tyranny of the classic and its dogma.

I allowed any boldness:

- anti-literature and its literature;
- flexible forms fixed, or the alive face of the death!
- style of the non-style;
- poems without verse (because poems don't mean words) - dumb poems with loud voice;
- poems without poems (because the notion of "poem" doesn't match any definition found in dictionaries or encyclopedias) - poems which exist by their absence;
- after-war literature: pages and pages bombed by filthiness, triteness, and non-poeticity;
- paralinguistic verse (only!): graphics, lyrical portraits, drawings, drafts...
- non-words and non-sentence poems;
- very upset free verse and trivial hermetic verse;
- intelligible unintelligible language;
- unsolved and open problems of mathematics like very nice poems of the spirit – we must scientificize the art in this technical century;
- impersonal texts personalized;
- electrical shock;
- translation from the impossible into the possible, or transformation of the abnormal to the normal;
- pro Non-Art Art;
- make literature from nothing!

The poet is not a prince of ducks! The notion of "poetry" and its derivatives have become out-fashioned in this century, and people laugh at them in disregard. I'm ashamed to affirm that I create lyrical texts, I hide them. People neither read nor listen to lyrical texts anymore, but they will read this volume because it's nothing to read!

However, the Paradoxist Movement is neither nihilism, nor despairity. The book of the non-poems is a protest against art's marketing. Do you writers sell your feelings? Do you create only for money? Only books about crimes, sex, horror are published. Where is the true Art?

In begging... .

You may find in this book of uncollected poems everything you don't need and don't like: poems not to be read, not to be heard, not to be written at all!

Enjoy them. Only after nuisance you really know what pleasure means. They provide a mirror of everybody's infinite soul. Art, generally speaking, is pushed up to its last possible frontiers toward non-art, and even more... Better a book of blank pages, than one which says nothing. A very abstract and symbolic language is further used, but very concrete at the same time: non-restrictive verse from any form or content. It takes advantage of cliché against itself.

EVERYTHING IS POSSIBLE, THEREFORE: THE IMPOSSIBLE TOO! Hence don't wonder about this anti-book! If you don't understand it, that means you understand all. That is the goal of the manifesto. Because Art is not for the mind, but for feelings. Because Art is also for the mind.

Try to interpret the uninterpretable! Your imagination may flourish as a cactus in a desert. But, The American Manifesto of the PARADOXISM is especially a revolt of the emigrant to the United States who doesn't speak English, against the language - an anti-language book written in more than a broken English (the American speech of Tomorrow?)...

[From the book: *NonPoems*, by Florentin Smarandache, Xiquan Publishing House, Phoenix, Chicago, 1991, 1992, 1993; the volume contains very experimental so called, such as:

- *poems without verse;*
- *poems without poems;*
- *poems-drafts;*
- *drawn-poems;*
- *poems in Pirissanorench (language spoken in the South-West of the United States by a single person);*
- *super-poems;*
- *graphic poems;*
- *upset-poems.]*

Charles T. Le

PARADOXISMO, A ÚLTIMA VANGUARDA LITERÁRIA, ARTISTICA E FILOSÓFICA DO SEGUNDO MILÊNIO

A. Definição: *Paradoxismo* é um movimento de vanguarda da literatura, arte, filosofia, ciência, baseada no uso excessivo de antíteses, antinomias, contradições, parábolas, diferenças, paradoxos em criação. Foi criado e liderado pelo escritor Florentin Smarandache desde 1980, que disse: “O objectivo é alargar o legado através de elementos não-artísticos. Mas especialmente o contratempo, contra-senso de criar. Também ao experimento”.

B. Etimologia: *Paradoxismo* = paradoxo (-o) + ismo, significa a teoria e escola do uso de paradoxos para fins literários e artísticos.

C. História: *Paradoxismo* e começou como um protesto anti-totalitário contra a sociedade fechada, na Romênia de 1980, onde toda a cultura era manipulada por um pequeno grupo. Apenas as idéas deles e suas publicações contavam. Nós não podíamos publicar quase nada. Então, eu disse: vamos fazer literatura... sem fazer literatura! Vamos escrever... sem na verdade escrever coisa alguma. Como? Simples: literatura objetiva! *O vôo de um pássaro*, por exemplo, representa um “poema natural”, que não é necessário ser escrito, sendo mais palpável e perceptível em qualquer língua do que alguns símbolos no papel, os quais, de fato, representam um poema artificial: deformado, resultado de uma tradução do observador do observado, e por tradução alguém falsifica. *Os carros tinindo na rua* fora um “poema de cidade”; *camponeses cerrando* – um “poema de disseminação”; *o sonho de olhos abertos* – um “poema surrealista”; fala desvairada – um poema dadaísta; uma conversa em chinês para um ignorante nesta língua – um poema letrado; discussões alternadas em diferentes temas de viajantes numa estação de trem, um poema pós-moderno. Você quer uma classificação vertical? *Poema visual, poema sonoro, poema olfactório, poema saboroso, poema tátil*. Outra classificação na diagonal: poema fenômeno, poema (alma) de statis, poema-coisa.

Em pintura, escultura, similarmente – todos existem na natureza, já fabricada. Portanto, um protesto mudo nós fizemos! Mais tarde, eu basei-me em contradições. Por quê? Porque nós vivemos em uma sociedade de vida dupla: uma oficial – propagada pelo sistema político, e outra real. Na mídia de massa foi promulgado que “notra vida é maravilhosa”, mas na realidade “nossa vida é uma desgraça. O paradoxo florescendo! E

nós fazemos escárnio da criação, do senso inverso, de forma sincrética. Então o *paradoxismo* nascia.

As piadas do povo, uma grande moda na época de Nicolae Ceaușescu [NT: ultimo presidente comunista de Romênia], como uma respiração intelectual, foram investidas soberbas. O “não” e “anti” do meu manifesto paradoxista tem um caráter criativo, de forma alguma niilista (C. M. Popa). A passagem dos paradoxos para o paradoxismo foi descrita documentalmente por Titu Popescu no seu clássico livro sobre movimento: “Estética do Paradoxismo (1994). Enquanto Ion Soare, Ion Rotaru, Marian, Gheorghe Niculescu estudaram paradoxismo no meu trabalho literário, Nicolae Manolescu afirmou, sobre um dos meus manuscritos de não poemas, que eles são contra o cabelo. Eu não tive nenhum precursor para me influência, mas eu fui inspirado pela situação invertida que existia no país [NT: na Romênia]. Eu comecei com politica, social e imediatamente fui a literatura, arte, filosofia a até mesmo ciência. Através de experimentos tray+se nova literatura, artistica. Filosófica ou termos científicos, novos procedimentos, métodos ou mesmos algoritmos de criação. Em um dos meus manifestos, eu propus o senso de usurpar, mudanças do figurativo para o sentido próprio, inversão de interpretação das expressões linguísticas. Em 1993 eu fiz uma turnê “paradoxista” nas associações de literatura e universidades no Brasil. Com 20 anos de existencia, 25 livros e mais de 200 comentários foram publicados, mais 3 antologias nacionais e internacionais” (Florentin Smarandache).

D) Características do Paradoxismo (por Florentin Smarandache).

Tese básica do Paradoxismo: tudo possui um significado e um não-significado em harmonia um com outro.

Essência do Paradoxismo: a) o senso tem um não-senso, e reciprocamente; b) o não-senso possui um senso.

Lema do Paradoxismo: “Tudo é possível, o impossível também!”

Símbolo do Paradoxismo: uma espiral – ilusão óptica ou círculo vicioso.

Delimitação vinda de outras vanguardas:

- paradoxismo possui um significado, equanto que o dadaísmo, letrado, o movimento absurdo não possui;

- paradoxismo revela especialmente as contradições, os anti-nomes, as anti-teses, anti-frases, antagonismo, não conformismo, os paradoxos em outras palavras de qualquer coisa (na literatura, arte, ciência), enquanto o futurismo, o cubismo, o surrealismo, abstracionismo e todas as outras vanguardas não.

Direções do Paradoxismo:

- usar os métodos da ciência (especialmente os algoritmos) para gerar (estudar também) literatura contraditória e trabalhos artísticos;

- criar literatura contraditória e trabalhos artísticos em espaços científicos (usando científicismo: simbolos, meta-linguagens, matrizes, teoremas, lemas etc.).

E. Terceiro Manifesto Paradoxista. Portanto, não reforce nenhuma regra de literatura em mim! Ou, se você fizer, eu irei certamente abusar delas. Eu não sou um

poeta, por isso que escrevo poesia. Sou um anti-poesia, ou um não-poesia. Eu vim então à América para reconstruir a Estátua da Liberdade do Verso, entregada pela tirania do clássico e seus dogmas. Eu permiti qualquer adácia:

- anti-literatura e sua literatura;
- formas fixas flexíveis, ou a viva face da morte!
- estilo do não-estilista;
- poemas sem versos (porque poemas não significam palavras) – poemas burros sem voz alta;
- poemas sem poemas (porque a noção de “poema” não encaixa-se em nenhuma definição dada em dicionários ou enciclopédias) – poemas que existem por sua ausência;
- literatura pós-guerra: páginas e páginas bombardeadas por sujeira, banalidade, e não poética;
- versos paralingüísticos (apenas): gráficos, quadros líricos, desenhos, rascunhos...
- poemas sem palavras e sem sentenças;
- versos muito tristes e livres e versos herméticos triviais;
- linguagem inteligível ilegível;
- problemas abertos e não solucionados da matemática como poemas de espírito – nós devemos cientificar a arte neste século de tecnologia;
- textos impessoais personificados;
- choques elétricos;
- tradução do impossível ao possível, ou a transformação do anormal ao normal;
- a favor da Não-Arte Arte;
- fazer literatura de tudo, fazer literatura do nada!

O poeta não é um príncipe dos patos! A noção de “poesia” e derivadas tornou-se fora de moda neste século, e pessoas riem dela em indiferença. Eu tenho vergonha de afirmar que crio textos líricos, eu os escondo. As pessoas nem lêem nem ouvem textos líricos, mas elas irão ler este volume porque não há nada para ler!

Entretanto, o movimento paradoxista não é nem niilismo, nem disparidade. O livro dos não-poemas é um protesto contra o mercado de arte. Vocês, escritores, vendem seus sentimentos? Vocês criam apenas por dinheiro? Apenas livros sobre crimes, sexo e terror são publicados. Onde está a verdadeira arte? No começo...

Você deve achar neste livro de poemas não colecionados tudo que você não precisa e não gosta: poemas para não serem lidos, para não serem ouvidos, para não serem escritos em absoluto! Aproveite-os. Apenas depois de chatear-se você realmente saberá o que o prazer significa. Eles dão um espelho da alma infinita de todos. Arte, genericamente falando, é empurrada contra suas últimas fronteiras possíveis à não-arte, e até mais...

Melhor um livro de páginas em branco, que o autor nada diz. Uma linguagem bastante simbólica e abstrata é usada então, mas muito concreta ao mesmo tempo: versos não restritivos de qualquer forma ou conteúdo.

Tomando vantagem do clichê contra ele mesmo. TUDO E POSSÍVEL, PORTANTO O IMPOSSÍVEL TAMBÉM! Portanto não pense sobre este anti-livro! Se você não o

entende, significa que você o entendeu completamente. Este é objetivo do manifesto. Porque Arte não é para a mente, mas para os sentimentos. Porque arte é também para a mente. Tente interpretar o não-interpretável! Sua imaginação pode florir como um cactus no deserto.

Mas, o Manifesto Americano do PARADOXISMO é especialmente uma revolta do emigrante ao Estados Unidos que não fala inglês, contra a língua - um livro anti-língua escrito em mais do que um inglês despedaçado (o discurso americano do amanhã?)... [Do livro: NonPoems, por Florentin Smarandache, Xiquan Publishing House, Phoenix, Chicago, 1991, 1992, 1993. O volume contém experimentações, tais como:

- poemas sem verso;
- poemas sem poemas;
- poemas-rascunhos;
- desenhos-poemas;
- poemas escritos em *Pirissanorech* (linguagem falada no sudoeste dos Estados Unidos por uma única pessoa);
- super-poemas;
- poemas gráficos;
- poemas-tristes].

Tradução por Leonardo F. D. da MOTTA

LE PARADOXISME, LA DERNIÈRE AVANT-GARDE DU DEUXIÈME MILLÉNAIRE

A. Définition: Le Paradoxisme est un mouvement d'avant-garde dans la littérature, l'art, la philosophie, la science appuyé sur l'excessive utilisation des antithèses, antinomies, contradictions, paradoxes dans les créations. Il a été fondé et dirigé par l'écrivain Florentin Smarandache depuis 1980, qui a dit que: "Le but est l'élargissement de la sphère artistique par des éléments non-artistiques. Mais, surtout, la création en contre-temps, contre-sens. Et, aussi, l'expérimentation".

B. Etymologie: Paradoxisme = paradoxe + ism, signifie la théorie et école d'utiliser des paradoxes dans la création.

C. Histoire: "Le paradoxisme a commencé comme un protest anti-totalitarisme contre une société fermée, la Roumanie des années 1980, où la culture entière était manipulée par un petit groupe. Seulement leurs idées et publications comptaient. Nous ne pouvions publier presque rien. Alors j'ai dit: Allons faire de la littérature... sans faire de la littérature! Allons écrire... sans écrire en réalité rien! Comment? Simplement: la littérature-objet! Le vol d'un oiseau, par exemple, représentait un poème naturel" qui n'exigeait plus son écriture, parce qu'il était plus palpable et perceptible dans n'importe quelle langue que les signes étalés sur les papier, qui en fait représentaient "un poème artificiel": déformé, résultat de la translation par l'observateur de l'observé, et par la translation l'on falsifie. "Les voitures vrombant dans la rue" était *un poème citadin*, "les paysans fauchant" – *un poème de dissémination*, "Le rêve avec les yeux ouverts" – *un poème surréaliste*, "le parle à tort et à travers" – *un poème dadaïste*, la conversation en Chinois pour un ignorant de ce langue" – *un poème lettriste*, "l'alternance des discussions des voyageurs dans un arrêt de train, sur différents thèmes" – *un poème post-moderne (inter-textualisme)*...

Voulez-vous une classification verticale? *Poème visuel, poème sonor, poème olfactif, poème tactile*. Autre classification en diagonale: *poème-phénomène poème-âme, poème-chose*. Dans la peinture, sculpture semblablement – tous existaient en nature, déjà fabriqués. Donc, un protest mute nous faisons! Ensuite, je me suis basé sur les contradictions. Pourquoi? Parce que nous vivions dans cette société-là une vie double > une, officielle – propagée par le pouvoir politique, et une autre réelle. Dans les mass media, l'on promulguait que "notre vie est merveilleuse", mais en réalité, notre vie était misérable. Le paradoxe fleuri! Et, alors, nous avons pris la création en dérision, dans le

sens inverse, dans un mode syncrétique. Ainsi le paradoxisme est né. Les blagues folkloriques, en vogue pendant l'Époque de Tchaouesco, comme une respiration intellectuelle, ont été des superbes sources d'inspiration.

Le *Non* et l'*Anti* de mes manifestes paradoxistes ont un caractère constructif, et pas du tout nihiliste (C. M. Popa). Le passage des paradoxes au paradoxisme a été décrit avec des documents par Titu Popescu, dans son livre classique concernant ce mouvement: *L'Esthétique du Paradoxisme* (1994; la deuxième édition – 2001), pendant que I. Soare, I. Rotaru, M. Barbu, Gh. Niculescu ont étudié le paradoxisme dans mon oeuvre littéraire. N Manolescu a affirmé, regardant l'un de mes manuscrits de non-poèmes, qu'ils sont à contrepoil.

Je n'ai pas eu de précurseurs qui auraient pu m'influencer, mais j'ai été plutôt inspiré de la situation à l'envers qui existait dans le pays. Je suis parti du politique, social et immédiatement je suis arrivé à la littérature, l'art, la philosophie, même à la science. A l'aide des expériences, l'on ajoute des nouveaux termes littéraires, artistiques, philosophiques, ou scientifiques, des nouvelles procédures, méthodes, ou même algorithmes de création. Dans l'un des mes manifestes, j'ai proposé le sens du non-sens, changements du figuratif au propre, interprétation à l'envers des expressions linguistiques.

En 1993, j'ai fait une tournée paradoxiste au Brésil. Pendant 20 années d'existence du paradoxisme, l'on a publié 25 livres et plus de 200 commentaires (articles, chroniques) auprès de 3 anthologies internationales" (*Florentin Smarandache*).

D. Traits du Paradoxisme (*par Florentin Smarandache*):

#. La thèse fondamentale du Paradoxisme: tout a un entendu et un non-entendu à la fois, en harmonie l'un avec l'autre.

#. L'essence du Paradoxisme: a) le sens a un non-sens, et réciproquement: b) le non-sens a un sens.

#. Le Motto du Paradoxisme: "Tout est possible, même l'impossible!"

#. Le symbole du Paradoxisme: (une spirale – illusion optique, ou cercle vicieux).

#. Les délimitations d'autres avant-gardes:

- le paradoxisme a une signification, tandis que le dadaïsme, le lettrisme n'en ont pas;
- le paradoxisme révèle spécialement les contradictions, les antinomies, les anti-phrases, l'antagonisme, le non-conformisme, les paradoxes autrement dit de n'importe quoi (en littérature, art, science), tandis que le futurisme, le cubisme, le surréalisme, l'abstractionnisme et toutes les autres avant-gardes ne se basent pas sur eux.
- #. Les directions de développement du paradoxisme:
  - à utiliser des méthodes scientifiques (spécialement des algorithmes) afin d'engendrer (et étudier) les contradictions des travaux littéraires et artistiques;
  - à créer des travaux contradictoires, littéraires et artistiques, dans les espaces scientifiques (en utilisant des signes scientifiques: symboles, méta-langage, matrices, théorèmes, lemmes etc.).

E. Le Premier Manifeste Paradoxiste (*par Florentin Smarandache*):

*Pour un nouveau mouvement littéraire: **Le Paradoxisme***

Moi, je ne suis pas poète. Je suis parti des mathématiques. Proprement, j'ai été étonné: pourquoi il existe en mathématiques des paradoxes? La plus exacte science, la reine des sciences – comme Gauss lui avait dit, admet-elle des choses fausses et vraies à la fois? Alors, pourquoi pas en littérature? Alors, pourquoi il n'existe pas de paradoxes en littérature, qui paraît assez ouverte, assez malléable? Et, j'ai essayé d'en trouver. Tout est possible. Donc, aussi ce volume!!

- Lisez, mes amis, nos paradoxes de tous les jours! Exprimés en propositions naïves, quotidiennes

- contradictions dures;
- antithèses fortes;
- expressions figurées, interprétées au propre;
- transformation de sens;
- jeux de mots;
- comparaisons contrariées;
- paroles mises en plusieurs sens à la fois
- répétitions absurdes;
- parodies des proverbes;

Non-vers, non-oeuvre;

Non-littérature... non-oui!

Ecrivez, mes amis, nos paradoxes de tous les jours! Les paradoxes de la vie: aimer et détester, être aimé et être détesté en même temps.

Programmez les ordinateurs pour écrire à vos places! Aucun mot gratuit en poésie, ou mieux des poésies sans mots... Ces dernières seront enfin lues!) Si les précurseurs ont dit une idée, vous dites le contraire!!

Écrivez, mes amis, PRONONCEZ UN ANATHÈME CONTRE CE THÈME!
(Du volume de poèmes expérimentaux, *Le Sens du Non-Sense*, par Florentin Smarandache, Éditions Artistiques, Fès, Maroc, 1983, pages 5-6)

F. Le Troisième Manifeste Paradoxiste (par Florentin Smarandache):

J'ai quitté le communisme totalitaire et émigré aux États-Unis pour la liberté. Donc, ne m'imposez pas de règles littéraires! Ou, si vous le faites, je vais les enfreindre.

Je ne suis pas un poète, c'est pourquoi j'écris de la poésie. Je suis un anti-poète, ou un non-poète. Ainsi donc, je suis venu en Amérique pour reconstruire la Statue de la Liberté du Vers délivrée de la tyrannie du classicisme et de ses dogmes. J'autorise toute audace: anti-littérature et sa littérature; des formes flexibles fixées, ou l'image vivante de la mort!; le style du non-style; des poèmes sans vers (parce que la notion de *poème* ne correspond à aucune définition des dictionnaires ou encyclopédies) – des poèmes qui existent par leur absence; poèmes sans mots, sans phrases; littérature d'après guerre: des pages et des pages bombardées de saleté, rapées par la répétition et le nonpoétique; ; vers paralinguistiques (seulement): graphies, portraits lyriques, dessins, brouillons...; vers libre bouleversé – vers hermétique et trivial; langage intelligemment non-intelligible;

problèmes de mathématiques sans solutions, comme de très jolis poèmes de l'esprit – nous devons scientifier l'art dans ce siècle technique; des textes impersonnels personnalisés; choc électrique; traduction de l'impossible dans le possible, ou transformation de l'anormal en normal; ART pro NON-ART; faire de la littérature de n'importe quoi, faire de la littérature de rien!

Le poète n'est pas un prince des canards! Les notions de poésie, et de ses dérivées, sont devenues démodées en ce siècle et les gens rient d'elles avec mépris! J'ai honte d'affirmer que j'ai composé des textes lyriques, je les cache. Les gens n'écoutent plus et ne lisent plus des textes lyriques et encore moins voudront-ils ce volume parce qu'il n'y a rien à lire! Néanmoins, le Paradoxisme n'est ni nihilisme, ni disparité.

Ce livre de non-poèmes est une protestation contre la commercialisation de l'Art. Est-ce que vous, écrivains, vous vendez vos sentiments? Est-ce que vous créez seulement pour l'argent?? Seuls des livres de crime, de sexe et d'horreur sont publiés. Ou est le vrai ART? A la mendicité... Vous pouvez trouver dans ce livre de poèmes non-sélectionnés, tout ce que vous n'avez pas besoin et que vous n'aimez pas: des poèmes qui ne doivent pas être lus, doivent pas être écrits du tout!

Jouissez-en. C'est seulement après la souffrance que l'on peut savoir ce qu'est le plaisir. Ils offrent un miroir de l'esprit infini de chacun de vous. L'Art, en général, est repoussé vers ses frontières extrêmes jusqu'à non-art et même plus... Mieux vaut un livre avec des pages blanches, qu'un livre qui ne dit rien. Par la suite, un langage très abstrait et symboliquement est utilisé, mais parallèlement très concret: des vers non-restrictifs de n'importe quelle forme ou contenu. Ils utilisent des clichés contre eux-mêmes.

TOUT EST POSSIBLE, DONC AUSSI L'IMPOSSIBLE! Alors, ne vous tracassez pas au sujet de cet anti-livre! Si vous ne le comprenez pas, ça veut dire que vous avez tout compris. C'est le but de ce manifeste. Parce que l'Art n'est pas pour la pensée, mais pour les sentiments. Parce que l'Art est aussi pour la pensée. Essayez d'interpréter l'ininterprétable! Votre imagination fleurira comme un cactus dans le désert. Mais, le Manifeste Paradoxiste, en particulier, est une révolte de l'émigrant contre la langue de son pays d'adoption, qu'il ne la parle pas (un livre anti-langage, dans un lexique très pauvre – le discours de demain?)... [Du volume *LE PARADOXISME: un nouveau mouvement littéraire*, par Florentin Smarandache, Bergerac, France, 1992, sur les couvertures].

Jean Marie CHARRIER

PARadoXisMO, EL ÚLTIMO MOVIMIENTO DE VANGUARDIA

A. Definición. El Paradoxismo es un movimiento de vanguardia en literatura, arte, filosofía, ciencia, basado en el excesivo uso de antítesis, antinomias, contradicciones, parábolas, rarezas y paradojas en la creación artística. Este movimiento fue iniciado por el escritor Florentin Smarandache en los años `80, quien dijo: “El objetivo es engrandecer la esfera artística, mediante elementos no artísticos. Pero especialmente el ir a contra tiempo y contra sentido en la creación. También, experimentar”.

B. ETIMOLOGÍA. Paradoxismo = paradoja+ismo, significa la teoría y escuela del uso de las paradojas en la creación artística y literaria.

C. Historia. El Paradoxismo comenzó como una protesta anti-totalitaria contra una sociedad cerrada, la Rumanía de los años `80, donde toda la cultura estaba manipulada por un pequeño grupo. Sólo sus ideas y sus publicaciones contaban. Nosotros no podíamos publicar nada. Por tanto yo dije: ¡Hagamos literatura... sin hacer literatura! Escribamos... sin escribir actualmente ninguna cosa. ¿Como? Muy simple: ¡Literatura objeto! “El vuelo de un pájaro£ representa un *poema natural*, no es necesario bajarlo a la escritura. Es más palpable y perceptible en ningún lenguaje que empleando algunos signos escritos sobre el papel, el cual de hecho representa un *poema artificial*: deformado, resultado de una traslación de lo observado al observador. Y por ser traslación es una falsificación. ”Los coches suenan en la calle” es un *poema de Ciudad*, “campesinos en marcha” – un *poema diseminacionista*, “soñar con los ojos abiertos” – un *poema surrealista*, “hablar tontamente” – un *poema dadaísta*, “una conversación en chino por un ignorante de este lenguaje” – un *poema letrista*, “varias discusiones de viajeros en una estación de trenes sobre diferentes temas” – un *poema postmoderno* (inter-textualismo).

¿Quiere usted una clasificación vertical? *Poema visual*, *Poema sonoro*, *Poema olfativo*, *Poema de sabor*, *Poema táctil*.

Otra clasificación diagonal: “fenómeno poético”, “sentimiento poético”, “cosa poética”. En pintura y escultura, similarmente todo existía en la naturaleza correctamente ya fabricado.

¡Por tanto hicimos, una protesta silenciosa!

Después lo basé en contradicciones: ¿Por qué? Porque vivíamos en una sociedad de doble vida. Una oficial propagada por el sistema político y otra real. En los medios de comunicación era promulgado “nuestra vida es maravillosa”, pero en realidad, nuestra

vida era miserable. ¡La paradoja florecía! Entonces tomamos la creación en sentido burlón, en sentido inverso, de una forma sincrética. Así nació el Paradoxismo. El pueblo bromeaba, un gran espectáculo en la época de Ceaușescu, como un nacimiento intelectual, era una superprimavera. El no y el anti desde el manifiesto paradoxista tenía un carácter creativo, en absoluto nihilista (C. M. Popa). El paso desde la paradoja al Paradoxismo fue descrito documentalmente por Titu Popescu en su libro clásico, concerniente al movimiento *Estética del Paradoxismo* (1994). Mientras, Ion Soare, I. Rotaru y Marian Barbu, Gh. Niculescu, estudiaban el Paradoxismo en mi trabajo literario. N. Manolescu afirmó, a propósito de mis manuscritos de no poemas que son a contra pelo. Yo no tenía ningún precursor que influyera en mí, pero me había inspirado en la “situación al revés” que existía en el país. Yo empecé con la política social e inmediatamente fui a la literatura, arte, filosofía, incluso ciencia. Mediante experimentos llegué a una nueva literatura, filosofía, arte, términos científicos, nuevos procedimientos, métodos o incluso algoritmos creativos. En uno de mis manifiestos propuse el sentido de estar malversando, desde lo figurativo al sentido propio, poniendo al revés, la interpretación de las expresiones lingüísticas.

En 1993 hice un recorrido paradoxista por las asociaciones literarias y universidades de Brasil.

Durante 20 años de existencia, han sido publicados 25 libros y sobre 200 comentarios (artículos, revistas), más 3 antologías nacionales e internacionales” (Florentin Smarandache).

D. Características del Paradoxismo (por Florentin Smarandache):

#. Tesis básica del Paradoxismo: Las cosas tienen significado y no significado en armonía entre ellas.

#. Esencia del Paradoxismo: a) El sentido tiene un no-sentido y recíprocamente. B) El no-sentido tiene sentido.

#. Lema del Paradoxismo: “Todo es posible, lo imposible también!”

#. Símbolo del Paradoxismo: una espiral (ilusión óptica o círculo vicioso).

#. Diferencias de otras vanguardias:

- El Paradoxismo tiene un significado, mientras que el dadaísmo, letrismo y el movimiento absurdo no lo tiene.

- El Paradoxismo revela especialmente las contradicciones, las antinomias, antítesis, antifrases, antagonismo, no conformismo, en otras palabras las paradojas de cualquier cosa (en literatura, arte, ciencia), mientras el futurismo, cubismo, surrealismo, abstractismo y las demás vanguardias no dirigen su atención a ello.

#. Directrices del Paradoxismo:

- El uso de métodos científicos (especialmente algoritmos), para generar (y estudiar también) contradicciones literarias y trabajos artísticos..

- Crear contradicciones literarias y trabajos artísticos en espacios científicos (usando ciencia: símbolos, meta-lenguaje, matrices, teoremas, lemas etc.).

E. Tercer manifiesto paradoxista: Por tanto, no fuerces reglas literarias sobre mí. Si tú lo haces, yo seguramente me opondré a ello. No soy un poeta, eso es por lo que escribo poesía. Soy un anti-poeta o no-poeta. Llegué a América a reconstruir la Estatua del Verso liberado de la tiranía de lo clásico y sus dogmas.

Me permito alguna audacia:

- Antiliteratura y su literatura.
- Fijar formas flexibles o ¡la cara viva de la muerte!
- El estilo del no-estilo.
- Poemas sin verso (por que los poemas no signifan palabras) – poemas mudos con una voz alta.

- Poemas sin poemas (porque la noción de poema no es resultado de una definición encontrada en diccionarios o enciclopedias) – poemas que existen por su ausencia;

- literatura de posguerra: páginas y páginas bombardeadas por obscenidades, vanalidades y la no poesía;

- versos paralingüísticos (¡solo!), gráficos, retratos líricos, dibujos, borradores;

- no-palabras y no-frases poéticas;

- inteligible lenguaje ininteligible;

- irresolubles problemas abiertos de matemáticas, los cuales parecen poemas del espíritu.

- Debemos “cientificar” el arte en este siglo tan técnico.

- textos impersonales personalizados;

- shock eléctricos;

- trasladar lo imposible hacia el ámbito de lo posible o transformar lo anormal en normal.

- Pro No-Arte Arte;

- hacer literatura de muchas cosas, hacer literatura de nada.

¡Poeta no es el príncipe de los patos! La noción de poesía y sus derivados ha venido a convertirse en una vieja moda en este siglo y el pueblo la dejó de lado. Estoy avergonzado de afirmar que soy creador de textos literarios, yo lo oculto esto. El pueblo nunca lee o escucha ningún texto lírico, pero ellos leerán este volumen, ¡porque no tiene nada para leer!

Sin embargo, el movimiento paradoxista no es ni hilismo, ni desesperación.

El libro de no-poemas es una protesta contra los artistas del marketing.

¿Ustedes escritores vendéis vuestros sentimientos?, ¿Creáis sólo por dinero?

Sólo los libros sobre crímenes, sexo, horror se publican. ¿Dónde está el arte verdadero? Implorando!...

Tú puedes encontrar en este libro de poemas sueltos todo lo que no necesites y no te guste, poemas que no se leen, que no se escuchan, que no se escriben. Diviértete con él. Sólo después de estas molestias sabrás realmente cuál es el sentido del placer.

Esto provee de un espejo para la infinidad del alma de cada uno. El arte, hablando generalmente, es empujado hacia esas últimas fronteras, hacia el no-arte y mucho más...

Mejor un libro de páginas en blanco, que uno que no diga nada.

Un lenguaje muy abstracto y simbólico es usado más allá, pero muy concreto al mismo tiempo: verso no restrictivo desde ninguna forma o contenido. Esto es una ventaja del cliché contra sí mismo.

TODO ES POSIBLE, POR TANTO: ¡LO IMPOSIBLE TAMBIÉN!

Por tanto no te maravilles sobre este anti-libro, si tú no lo entiendes significa que lo entiendes todo. Porque el arte no es para la mente, sino para los sentimientos, porque el arte es también para la mente.

¡Intenta interpretar lo no ininterpretable! Tu imaginación debe florecer como un cactus en el desierto. Pero el manifiesto americano del paradoxismo es especialmente una revuelta de los inmigrantes a los Estados Unidos quienes no hablan inglés, contra el lenguaje-un libro antilenguaje escrito en un inglés mas que deteriorado. (¿El habla americana del mañana?)...

[De el libro: *NonPoems*, por Florentin Smarandache, Xiquan Publishing House, Phoenix, Chicago, 1991, 1992, 1993; este volumen contiene muchos experimentos llamados: *poemas sin verso*, *poemas sin poemas*, *borradores de poemas*, *dibujos poéticos*, *poemas en "pirisanorech"* (lenguaje hablado en el sudoeste de los Estados Unidos por una sola persona), *superpoemas*, *poemas gráficos*, *poemas alterados*]

Traducido por Sebastián Martín RUIZ

POLEMICI PRIVIND PARADOXISMUL

Interviu realizat prin e-mail: Octavian Blaga - Florentin Smarandache

Octavian Blaga: Sunteți promotorul unui curent literar și filosofic care se cheamă “paradoxim”. Definiți-l, vă rog.

Florentin Smarandache: Paradoxismul este un curent de avangardă care se bazează pe folosirea excesivă – atât în spațiu mic, cât și la nivel global al operei – de antiteze, antinomii, antipozi, oximoroane, contradicții, aporii, situații paradoxale, plus experimente în literatură, filosofie, artă. Etimologic, evident: paradox/ism. Scopul este lărgirea sferei artistice prin elemente neartistice. Dar, mai ales, creația în răspăr, în contra-timp, în contra-sens. Se preconizează că sensul are un non-sens și, reciproc, non-sensul are un sens. Ca motto se folosește paradoxul “Totul este posibil, chiar și imposibilul!”. Iar emblema este o spirală, ca iluzie optică ori ca un cerc vicios. Direcțiile de dezvoltare cuprind crearea de lucrări literare, artistice, filosofice, chiar științifice care să releveze contradicții, antagonisme, plus experimente în acest scop.

Octavian Blaga: Vorbiți-ne despre începuturile mișcării paradoxiste din anii 1980.

Florentin Smarandache: A pornit ca un protest antitotalitar împotriva unei societăți închise, unde există un grup privilegiat de scriitori care monopoliza întreaga cultură: editurile, revistele – toate la mâna lor. Noi, ceilalți, nu puteam pătrunde, nu puteam publica aproape nimic.- Doar ideile lor contau, doar cărțile lor. (Țin minte că n’aveam acces nici la un xerox!). Și-atunci am zis: hai să facem literatură... fără a face literatură! Să scriem... fără să scriem nimic. Cum? Simplu: literatura-obiect. Zborul unei păsări, de pildă, reprezenta un “poam natural”, care numai era nevoie să-l scrii, fiind mai palpabil și perceptibil în orice limbă decât niște semne așternute pe hârtie, care, în fond, ar fi constituit un “poem artificial”: deformat, rezultat printr-o traducere de către observant a observatului, iar orice traducere falsifica într-o anumită măsură. “Mașinile uruind pe străzi” era un “poem citadin”, “țăraniii cosând” un “poem semănătorist”, “visul cu ochii deschiși” un “poem suprarealist”, “vorbirea în dodii” un “poem dadaist”, “conversația în chineză pentru un necunoscător al acestei limbi” un “poem letterist”, “discuțiile alternante ale călătorilor, într-o gară, pe diverse teme” un “poem postmodernism” (inter-textualism). O clasificare pe verticală? “Poem vizual”, “poem sonor”, “poem olfactiv”, “poem gustativ”, “poem tactil”. Altă clasificare în diagonală: “poem fenomen (al naturii)”, “poem

stare sufletească”, “poem obiect/lucru”. În cultură, sculptură analog – toate existau în natură, de-a gata. Deci, am făcut un protest mut!

Mai târziu, m-am bazat pe contradicții. De ce? Pentru că trăiam în acea societate o viață dublă: una oficială – propagată de sistemul politic, și alta reală. În mass-media se promulga că “viața noastră era minunată”, dar în realitate “viața noastră era mizerabilă”. Paradoxul în floare! Și atunci am luat creația în deriziune, în sense inverse, sincretic. Astfel s-a născut paradoxismul. Bancurile populare, la mare vogă în “Epoca” Ceaușescu, ca o respirație intelectuală, au fost surse de inspirație superbe.

“Non”-ul și “Anti”-ul din manifestele-mi paradoxiste au avut un caracter creativ, nicidecum nihilistic (C.M. Popa⁴). O analiză a paradoxurilor în literatură, artă, știință, pornind din antichitate până în epoca modernă, a efectuat-o Florin Vasiliu⁹. Iar Ion Soare^{10,25} a studiat paradoxismul din opera mea. Trecerea de la paradoxuri la paradoxism este pertinent descrisă de Titu Popescu¹³, într-o carte clasică, devenită punct de referință despre curent.

Nu am avut vreun “înainte-mergător” care să mă influențeze, ci m-am inspirat din “situația pe dos” care exista în țară. Am pornit din politic, social, și-am ajuns imediat la literatură, artă, filosofie, chiar știință. Cu această ocazie, voi răspunde la acuzațiile lui Pachia²⁰ care, într-o degringoladă de termeni, cum vă exprimaseți într-un e-mail, afirma următoarele: “(...) poetul Florentin Smarandache – trimis în 1983 de Ministerul Educației Naționale din România, ca profesor cooperant’ de matematică în Fès-Maroc, din 1990 s-a stabilit în Statele Unite ale Americii, autoproclamându-se liderul paradoxismului; din păcate, de cele mai multe ori, el poartă stindardul unui pseudo-paradoxism, ori, mai exact spus, abordează steagul unui smarandachism-dadaist-avangardist desuet” (p. 114).

a) Mai întâi, din păcate, câteva erori biografice din textul de mai sus: eu nu am fost trimis ca profesor în 1983, ci în 1982 (se poate verifica la Romconsult, București) și nu la Fès, ci la Sefrou, alt oraș, în Maroc. Pachia corespundea cu mine atunci, mă mir că mi-a uitat adresa.

b) Nu eu m-am “autoproclamat” inițiatorul paradoxismului, ci o serie de critici și istorici literari care au scris despre curent: Ion Rotaru (Universitatea București), Marin Barbu (profesor doctor și prozator, Craiova), Ovidiu Ghidirmic (Universitatea Craiova) care a publicat un articol documentat în “Analele Universității Craiova/Filologie”, Constantin M. Popa (doctor în literatură, eseist, Craiova), Titu Popescu (doctor în estetică, Germania), Ion Soare (profesor, scriitor și arhivist, Râmnicu Vâlcea) etc. plus o serie de străini: marocani, belgieni, francezi, americani [există o Antologie întreagă⁵ cu literați din vreo 20 de țări]. S-au scris câteva cărți menționând acest fapt. S-au publicat peste 200 texte despre, ori citând paradoxismul: apărute în România, Maroc, Belgia, Franța, SUA, Canada, India și Coreea de Sud. În Antologia paradoxistă⁵ sunt inserate destule.

c) “Pseudo-paradoxism” este ceea ce face el, fiindcă nu pune la bază paradoxurile. El promulgă un fel de metaforism (l-aș numi).

Repet: mișcarea se bazează pe folosirea excesivă de paradoxuri, antiteze, antinomii, antipoduri, oximoroni, contradicții, situații paradoxale, plus experimente literare – atât pe metru pătrat, dar și la nivelul general al operei ca întreg.

Pachia nu prezintă idei clare în încercarea sa de depistare a elementelor paradoxiste în operele unor scriitori. El poleiește cuvintele, întortochează fraza, o-nvârte după deget, folosește sintagme prețioase, vrea să epateze printr-un limbaj fabricat, să creadă lumea că cine știe ce mare filosofie se ascunde în spusele lui. El complică simplul. Dacă cineva e pus în fața a două texte, să determine care din ele este paradoxist și care nu, după “explicațiile” lui Pachia nu este capabil să distingă.

d) “Paradoxismul” are înțeles deplin, dar în răspăr, în contra-timp, pe dos, deci nu e “dadaism”, adică inteligibil – ori nihilism.

e) Iar “desuet” (conform DEX, “ieșit din uz, din modă, necorespunzător spiritului vremii; perimat) în nici un caz - ba e chiar diametral opus, fiindcă aduce elemente noi: termeni literari noi (precum distihuri, tertine, catrene, cuvinte paradoxiste, tautologice, dualiste – făcând o legătură cu științele exacte, dar și cu filosofia), noi procedee de creație (în manifestele paradoxiste prezentăm pur și simplu algoritmi de creație, precum: deturnări de sensuri – de la figurat la propriu ori reciproc, parodieri de clișee, expresii în contra-sens, etc.). Și este foarte actual (vezi referințele).

f) La început Pachia³⁹ afirmase că scriitorii din perioada 1964, în frunte cu Miron Radu Paraschivescu (cel care-l ajutase pe el să debuteze!), Geo Dumitrescu, A. E. Baconski, Ion Caraion au întemeiat paradoxismul. Apoi alții ca Ana Blandiana, Adrian Păunescu chiar (!), Mihai Dușescu etc., au inițiat paradoxismul. Toți, în afară de mine! Mai rămânea să stipuleze că Vasile Alecsandri și George Coșbuc! – îl vedeam în stare, dar poate-o va face curând... (Pe mine nu mă citează în cartea sa din 1994, nici măcar în sens negativ! Și primise cărțile mele paradoxiste¹⁻² din Maroc în perioada 1982-1984, cu mult înainte de-a fi pomenit el măcar ceva despre paradoxism). Cum găsește câte un paradox, o antinomie la vreun scriitor, gata, ăla a inventat! Dar, luând-o de la grecii antici, autorii medievali, și ajungând până la postmoderniști, aproape că nu e scriitor care să nu fi folosit măcar o antiteză în creația sa. Nici Florin Vasiliu²⁰ nu accepta punctul lui de vedere; privind creația scriitorilor români din perioada 1964, el scrie: “nu a fost pusă de nimeni din aceia sub denumirea de paradoxism” (p. 344). Acest Pachia nici măcar nu e conștient în diversionismul său.

g) El susține apoi că Nichita Stănescu a inițiat paradoxismul, alteori că Marin Sorescu. Bineînțeles că nu-l crede nimeni! Cică, fiindcă Nichita a scris “materia se trage din cuvânt”, el ar fi inventat paradoxismul. I-am răspuns să citească Biblia, unde apare înaintea lui Nichita metafora “la început a fost cuvântul”, deci rezultă că materia a apărut după aceea. Pe urmă a schimbat, că Nichita în “Elegiile” sale formează “primul sistem paradoxist” și dă niște citate, de pildă: “El este înlăuntrul-desăvârșit,/ și,/ deși fără margini, e profund/ limitat.// Dar de văzut nu se vede”, însă, din nou, de data asta Eminescu scrisese mult mai frumos și înaintea lui Nichita, într-una dintre scrisorile sale, că “Universul fără margini e în degetul lui mic” (așadar, universul infinit este limitat).

Deci, înseamnă atunci că Eminescu a înființat paradoxismul? I-am spus să-mi arate măcar un singur loc în creația celor doi, care desigur, sunt poeți geniali – dar nu ei au format acest curent, deci să-mi arate măcar un singur loc în creația lor unde apare atât, o singură dată, cuvântul “paradoxism”. Evident, nu există. (Nichita nu suferise din cauza regimului comunist ca mine – pentru a fi motivat să inventeze paradoxismul vieții, dar eu fusesem la un moment dat interzis, de către Inspectoratul Școlar din Dolj, să public chiar și matematică, pe deasupra fiind și eliminat din învățământ!). Altă dată, Pachia afirmase că poeții Slavco Almajan și Adam Puslovicz, din Banatul Sârbesc, condeieri de altfel remarcabili, ar fi înființat paradoxismul. În funcție de afilierea și interesele lui, împingea în față ba pe unul, ba pe altul.

Aserțiunea că <un prim sistem paradoxist> ar fi existat la Nichita începând cu “11 elegii”, cum afirmă Pachia¹¹, este nefondată, deoarece un sistem, fie el filosofic, avangardist, axiomatic, ideologic sau chiar liric, nu se formează numai prin înșiruire de metafore (ori de antiteze găsite în opera unui scriitor ca în cazul paradoxismului), ci prin **definirea** lui (gen proxim + diferența specifică), **teoretizarea** lui (manifeste, trăsături, principii, moduri de dezvoltare, delimitări de alte sisteme) etc. Un astfel de sistem nu se naște din vânt, ci trebuie formulat, analizat de fondator.

Dacă Nichita ar fi format un atare sistem paradoxist, ar fi menționat acest lucru măcar în *Respirațiile* sale, carte de eseuri din 1982. Or, el nu specifică nimic în această direcție! Exprimându-ne în stilul paradoxist, putem concluziona demonstrația lui Pachia: că scriitorii pomeniți de el ar fi înființat paradoxismul... fără de fapt să-l fi înființat deloc! Există așa numitul Complex al lui Mathew: de a atribui unor personalități mari idei/realizări care nu le aparțin. Exact sindromul de care suferă Pachia!...

h) În ultimul timp, după aproape douăzeci de ani (!) de la însarea curentului, vine și debitează “cu multă modestie” că el însuși a folosit pentru prima dată cuvântul “paradoxism în sens literar” într-un articol³⁹ din 1989 (de ce n-a spus-o mai devreme?). O altă aberație! Dar manifestul meu din 1980 îl folosea deja în accepțiune de curent literar (“ism”-ul ală din coadă vorbește de la sine), iar în perioada cât am fost profesor de matematică în Maroc (1982-1984) am publicat manifeste paradoxiste și două volume de versuri în franceză despre paradoxism: *Le sens de non-sens*, 1983 și 1984, *Anti-chambres et anti-poesis, ou bizareries*, 1984 (ultimul, republicat în Franța în 1989, cu o prefață a poetului Claude Le Roy), iar critici români, marocani, belgieni și francezi au publicat recenzii asupra acestor cărți și curentului paradoxist în acea perioadă, 1982-1984. Recenziile lor sunt adunate în limba franceză în volumul *Le sens du non-sens* este adăugat limpede ca bună ziua, sub titlul: *Pour un nouveau mouvement litteraire: le PARADOXISME*, [Pentru o nouă mișcare literară: PARADOXISMUL] (p. 5).

Dezinformarea lui este făcută în mod deliberat, deoarece în *Antologia Paradoxistă*⁵, pe care o are – i-am expedit-o din America, o citează pe alocuri, în primele zece pagini sunt multe reacții la paradoxism din perioada 1983-1984. Este retipărit și acest manifest (p. 3), precum și recenzii și cronici²⁶⁻³⁸ la paradoxism ca mișcare literară. Aș accentua, din acea perioadă, pe o frumoasă încadrare a paradoxismului făcută de D. R. Popa²⁹, în

continuarea altor avangarde de sorginte românească, dadaismul lui Tristan Tzara și absurdul în teatrul lui Eugen Ionescu, apărută în “Tribuna României” (redactor șef la acea vreme fiind Petre Ghelmez) în anul 1984.

Sunt curios ce va mai bălmăji în viitor Pachia: că este “primul”, probabil, care a inventat ce? “Axiomele” paradoxiste?! Ori “primul”...!

Pachia e un poet ermetic și semi-ermetic, din generația '70, invidios și ratat – nu se mai interesează nimeni de poezia lui, iar cu afirmații de genul că: noi nu mai suntem români, ci “dacoromâni” (semipleonasm) s-a făcut de râsul lumii (cei din Timișoara îl luau în bășcălie – discutând cu ei la telefon). Și, diversionist, se leagă de paradoxism ca singura șansă care l-a rămas să reziste în literatură; va rămâne, desigur, ca un denigrator. Însă, tot răul spre bine: diversiunea făcută de el, dă mai multă sare și piper mișcării, făcând-o obiectul unor noi studii sau creații, și ațâțând curiozitatea istoricilor literari. Prin urmare, vrând să ne coboare, mai mult ne înalță!

i) Aserțiunea că Pachia³⁹ efectuează “prima analiză literară privind originile și prioritățile privind un curent paradoxist”²¹ în 1989, preluată de Vasiliu²¹, este falsă. Cel puțin vreo zece astfel de analize^{26-38, 40-51} sunt scrise sau publicate înaintea lui, în perioada 1983-1989. Prima analiză literară despre paradoxism este eseul poetului marocan Jawad Ben Serghini³⁹, fostul meu elev de la Liceul Sidi El Hassan Lyoussi din Sefrou, intitulat “Florentin brûle le feu rouge” din 1983, tipărit și în *Antologia Paradoxistă*⁶. Alte eseuri demne de remarcat, sunt semnate de: Khalil Raiss²⁷, “Écrivez vos paradoxes!”, publicat în 1984 în ziarul central de limba franceză din Maroc “L’Opinion” (un fel de “România Liberă” de azi), Abderrahim Bargache²⁸ în 1984, Dumitru Radu Popa²⁹, “Originalitatea unui poet”, în “Tribuna României” din 1984, Asociația Literară din Provence (Aubagne, Franța)⁵¹ (autorul nespecificat, cu “Quelques reflexions sur les anti poems de Monsieur Florentin Smarandache” din 1988. Toate incluse și în *Antologia Paradoxistă* menționată. Prin anii 1922-1992, când Pachia și Vasiliu erau în hartă, unul îl acuza pe celălalt că a fost securist pe vremea comuniștilor.

j) Despre nici unul dintre scriitorii menționați de Pachia nu se poate afirma că au făcut paradoxism în teatru scurt, teatru pentru copii, roman, proză scurtă, nuvele, povestiri pentru copii ori filosofie – ca în cazul scrierilor mele, destul de programatice, conștientizate în această direcție, noțiunea “paradoxism” ori derivatul “paradoxist” apărând și în subtitluri^{1-3, 5, 7-8, 12, 14, 15-16, 19, 22-23}, vezi: teatru⁷, teatru scurt²³ (toate piesele din ciclul “Teatru Scurt” al acestui volum, cu excepția piesei “Sângele pământului”), teatrul pentru copii¹² (piesele “Păcală și Balaurul”, “Păcală, Zmeul și Extraterestrul”), roman⁸, proză scurtă¹⁴, nuvele²³ (“Diploma”, “Shakespeare Alexandru & Beethoven Nicolae”, “To write a story”), povestiri pentru copii²³ (“Păcală și Superman”), filosofie¹⁵. Toții fiind în speță poeți.

Ba mai mult, în opera mea, în colaborare cu Gheorghe Niculescu, se întâlnește paradoxism și în fabule²³, parodii²², epigrame²², epitafuri²², rebus²². Plus matematică, pictură. Iar compoziții paradoxiste, am scris și în franceză și engleză.

Va căuta Pachia, probabil, acum: dramaturgi, romancieri ori nuveliști (că Nichita nu se încadrează în mod clar în aceste trei categorii) sau filosofi profesioniști, pentru a “demonstra” că aceia au întemeiat paradoxismul, în aceste domenii, înaintea mea!

Cine altul a impulsionat mai mult ca mine paradoxismul, trimițând mii de epistole (cifra nu-I o metaforă, ci purul adevăr) pe la diverși scriitori de pe mapamond, făcându-l cunoscut și colectând roadele creațiilor lor paradoxiste în antologii și eseuri?

k) În ceea ce privește aserțiunea lui Vasiliu²¹ “(...) colegului meu mai tânăr Florentin Smarandache, explicându-I pe scurt liniile paradoxismului și descriindu-I câteva din aporiile școlii eleate, de evoluție a celei magarice, insolubila Evului Mediu precum și unele paradoxuri în știință” (p. 333), mărturisesc că aceasta est neadevărată. În iunie 1992, când reveneam în țară, după patru ani petrecuți prin lagăre în Turcia (Istanbul, Ankara) și exil în America, l-am vizitat acasă în București. I-am propus să scrie o carte despre “paradoxism” iar el a scris despre “paradoxuri”! Ceea ce a marcat și o răceală în corespondența noastră ulterior. Nu mi-a explicat niciodată despre paradoxuri (majoritatea dintre cele științifice, enumerate în cartea lui⁸, fiind arhicunoscute), fiindcă interesul meu era în paradoxism, nu în paradoxuri. Țin minte că peste câteva luni l-am sunat din Phoenix, întrebându-l cum stă cu proiectul. Mi-a răspuns că s-a ancorat într-un studiu intens, care-i ia mult timp [deci, dacă mi-ar fi explicat mie ca unui copil mic, cum lasă a se înțelege, subiectul pentru el n-ar fi necesitat atâta cercetare]. Cartea a apărut abia în 1994.

l) Paradoxismul nu face “tabula rasa din toată literatura” anterioară (Vasiliu²¹), ci pur și simplu se bazează pe opoziții.

m) Privind confecționismul pe care mi-l acuza Vasiliu la telefon (martie 2000), referitor la noii termeni literari pe care i-am introdus¹⁶, denumiți “distihuri paradoxiste”, “distihuri tautologice”, “distihuri duale”, îi răspund că asta-i stilul în avangarde: încercarea de a inova. Eseul de la începutul volumului constituie o adevărată ars poetica paradoxistă, publicat în “Almanahul Rebus Estival”, București, pp. 129-133, 1999, ca un nou manifest: “Distihuri paradoxiste/ Cuvânt înainte și înapoi./ Al patrulea manifest paradoxist.”

n) Florin Vasiliu²¹ ne acuza c-ar fi puține tipărituri despre paradoxism. Probabil că nu are cunoștință de toate (enumera câteva cărți în patrimoniul mișcării, apoi “În rest nimic”, p. 349). Au apărut în decursul a 20 de ani (în afara traducerilor): 25 de cărți¹⁻²⁵ și peste 200 comentarii (în acest interviu sunt listate numai cele până în 1989 inclusiv): note, recenzii, cronici, interviuri, articole. În medie, mai mult de o carte pe an și circa un comentariu pe lună. Cred că este un ritm mulțumitor, ba chiar în ultimul timp s-a intensificat (vezi referințele de cărți din anii 1998-2000). Toate se păstrează în arhivele de la Arizona State University, Tempe, SUA, puse la dispoziția publicului larg.

o) Referitor la “viitorul” paradoxismului, după părerea lui Vasiliu²¹ nesigur (p. 350), menționez că mișcarea rezistă de două decenii, iar în prezent alte cărți așteaptă sub tipar (antologii antrenând creatori din zeci de țări – vezi mai jos, volume de versuri, eseuri). Îndrăznesc să spun că este în plin avânt, mai ales în străinătate.

Iar operele paradoxiştilor nu-s încheiate spre a fi judecate la întreaga lor valoare – cum chiar el mi se exprima la telefon. Atât Florin Vasiliu, fondator în 1990 și președinte en titre al Societății Române de Haiku, cât și talentatul haijin Șerban Codrin, nu fac decât să imite poeți japonezi. Iom Rotaru îi numea, pe creatorii de haiku, într-o scrisoare către mine... hai-ku_riștii... Mai degrabă Vasiliu are șansa supraviețurii în paradoxism, împreună cu întregul grup avangardist, care la nivel internațional este o mișcare originală. Dadaismul, iscat în timpul primului război mondial – ca o reacție împotriva acstuia zice-se, fusese de viață mult mai scurtă, de câțiva ani numai, dizolvându-se apoi în suprarealismul lui Andre Breton. Cu toate acestea, este consemnat de istoria literară, deoarece a avut un atu: fiind lansat de evrei, a fost răspândit în cercurile evreiești din întreaga lume, care l-au promovat și consacrat. Paradoxismul, fiind lansat de români, se încearcă a fi inhibat tot de români (precum procedează fostul prieten Pachia) – pentru că așa e neamul nostru.

Paradoxul și contradicțiile sunt în firea omului, nu vor dispărea niciodată, iar ele constituie scânteia curentului paradoxist. De pildă, citeam recent un roman de Danielle Steel, scriitoare americană de succes, “The Ring”, acțiunea se petrece în timpul și după cel de-al doilea război mondial. Iar fiica unui evreu se îndrăgostește și căsătorește cu fiul unui nazist, trăind fericiți.

Spre marea satisfacție a paradoxiştilor, mișcarea are aderență mai ridicată în rândul tinerilor de azi decât a scriitorilor vârstnici (care-s în general conservatori, circumspecți).

Octavian Blaga: Care a fost impactul mișcării în SUA și alte țări?

Florentin Smarandache: Prin intermediul publicațiilor “Literary Market Place”, “Small Press Directory”, “Gale Directory of Publications”, “Ulrich’s International Directory of Periodicals”, care apar la nivel federal în Statele Unite și Canada, s-a făcut cunoscut paradoxismul. Primesc frecvent scrisori cu creații în această direcție de la diverși scriitori din nordul continentului american (deoarece în revistele de referință citate mai sus la titlul “Paradoxism” se află adresa mea) și, cam de două ori pe an, începând din 1991, depun la arhivele Universităților Arizona din Tempe și Texas din Austin, tot ce-I legat de mișcare.

Iată câteva evenimente internaționale dedicate paradoxismului:

În 1989, pe 2 decembrie, pictorul Gerard Gauthier de la Institutul Cultural Francez din Ankara, Turcia, organizează o “Soirée Poetico-Picturale au tour d’(anti)-poèmes de Florentin Smarandache, de cartons peintes (?) de Șerban Nereju, et d’échantillons de Maria Galido”. În 1992, pe 13 iunie, la Festivalul Internațional de Poezie de la Bergerac, Franța, organizat de scriitoarea Annie Delperier, am citit un eseu despre istoria paradoxismului. În 1993, între 31 mai – 20 iunie, am efectuat un turneu pe la universități și asociații literare din Brazilia unde am conferit iar despre paradoxism, însoțit de poeta braziliană Teresinka Pereira. Chiar, odată, am citit un manifest în portugheză – spre amuzamentul sălii privind accentul meu! În 1997, pe 25 noiembrie, am ținut o comunicare la Universitatea New Mexico, Gallup, SUA, clasa de compoziție literară a profesorului

Jack Crowl, despre paradoxism, explicând prin ce se deosebește această mișcare de celelalte avangarde.

În prezent am două antologii în lucru. Una cu proză, versuri, și alte experimente paradoxiste în diverse limbi – fiecare autor în ce limbă a dorit. Cea de-a doua antologie, în limba engleză, conține distihuri paradoxiste – tautologice, duale - și alte specii literare noi introduse prin paradoxism, în care vor fi incluși poeți care și-au adus aportul la răspândirea acestui curent în lume. Am primit versuri paradoxiste, de exemplu, din: Anglia (A. Hollins); Argentina (Virginia Rhodas); Australia (Paul Haugh); Belgia (Mietje Vansina); Brazilia (Lucio Autran, Maria do Carmo Gaspar de Oliveira, Alceu Brito Correa, Helena Amin, Paulo Bauler – unii expediind poemele paradoxiste și în portugheză); Canada (Bal Sethi); Chia (Victor Changnone – cu poeme paradoxiste și în limba chineză!); India (A.S. Francis, B. Venkateswara Rao, Anurag Gumashta, Achal Sinha, Annie Potlien, Brahmananda Nayak, Alo Sircar, Antaryami Sahu, Anand Rose, Ajesh N., Asha Mohan Ashu, B.S. Jamuna); Irlanda (Giovanni Malito, Kate Davis); Israel (Moshe Benarroch); Italia (Paul Georgelin, Filippo Antonino Ceraolo); România (Ada Cirstoiu, Gheorghe Niculescu – un paradoxist rebusist); Rusia (Igor Georgievici Mikhailusenko); Spania (Juan Azpitarte Rouse, Juan Doncel Rios); SUA (Richard Cheevers, Karen Juling Laven, Ronald Donn, Colleen Redman, John Grey, Jane Stuart, Alan Catlin, Gerald Zipper).

Ce părere aveți? Quite a bit! Cum zic americanii, isn't it?

Referințe (în ordine cronologică)

Cărți publicate privind paradoxismul:

1. Florentin Smarandache, *Le Sens du Non-Sens*, Editions Artistiques, Fès, Maroc, 69 p., 1983 (prima ediția), 1984 (ediția a doua); (volum citit în manuscris de Eugen Ionesco și apreciat ca “très interessant”).

2. Florentin Smarandache, *Antichambres et Anti-Poesis, ou Bizzarrieres*, Éditions El Kitab, Fès, Maroc, 1984; republicată sub titlul *Antichambres/ Anti-Poesis/ Bizzarrieres*, Inter-Noréal, Caen, Franța, 1989, cu o prefață de Claude Le Roy, care evidențiază contradicțiile exprimate în versuri; parțial tradusă în portugheză de Teresinka Pereira și intitulată *Fanatico*, cu desene de Xico, International Writers and Artists Association, Moorhead University, MN, SUA, 1989.

3. Florentin Smarandache, *NonPoems*, Xiquan Publ. Hse., 1990, 1991, 1993.

4. Constantin M. Popa, *Mișcarea Literară Paradoxistă*, Xiquan Publ. Hse., Phoenix, Chicago, 1992.

5. Florentin Smarandache, *Le Paradoxisme: un nouveau maouvement litteraire*, Bergerac, Franța, 1992.

6. J. - M. Levenard, I. Rotaru, A. Skemer, “Anthology of the Paradoxist Literary Movement”, Ophyr Univ. Press, Los Angeles, 1993.

7. Florentin Smarandache, *Meta Istorie/ trilogie teatrală: Formarea Omului Nou, O Lume Întoarsă pe Dos, Patria de Animale*, Ed. Doris, București, postfață de Dan Tarchila,

1993; tradusă în engleză de către autor și publicată în "A Writers's Choice", USA, <http://members.spree.com/writer/htm3/new-man.htm>, 1998; republicată sub titlul *MetaHistory*, Editura Abaddaba, Oradea, 2000. Dramă fără cuvinte (!). *Patria de Animale* a primit Premiul Special al Juriului la Festivalul Internațional al Teatrelor Studentești, Casablanca, Maroc, în perioada 1-21 septembrie, 1995, fiind prezentată la Karlsruhe, Germania, pe 29 septembrie, 1995.

8. Florentin Smarandache, *NonRoman*, postfață de Alexandru Ciorănescu și Constantin M. Popa, Ed. Aius, Craiova, 1993.

9. Florin Vasiliu, *Paradoxism's Main Roots*, Xiquan Publ. Hse., Phoenix, 1994

10. Ion Soare, *Un scriitor al paradoxurilor: Florentin Smarandache*, Editura Almarom, Râmnicu Vâlcea, 1994.

11. Ion Pachia Tatomirescu, *Nichita Stănescu și paradoxismul*, Editura Arutela, Timișoara, București, 1994;

12. Florentin Smarandache, *Întâmplări cu Păcală*, teatru pentru copii, Editura Tempus, București, 1994; tradus în engleză de către autor: *Trickster's Famous Deeds*, Editura Abraddabra, Oradea, 2000.

13. Titu Popescu, *Estetica paradoxismului*, Editura Tempus, București, 1995.

14. Florentin Smarandache, *Scrieri defecte*, prefață de Ion Rotaru, Ed. Aius, Craiova, 1997.

15. Florentin Smarandache, *Neutrosophy./ Neutrosophic Probability, Set, and Logic*, American Research Press, Rehoboth, SUA, 1998

16. Florentin Smarandache, *Distihuri paradoxiste*, prefață de autor, postfață de Dan Țopa, Ed. Dorul, Aarborg, Denmark, 1998.

17. Florin Vasiliu, *Sfidarea paradoxului*, București, 1998.

18. Iulius Gardus, *În umbra statuilor*, nuvele, Ed. Dorul, Aarborg, Denmark, 1998.

19. Florentin Smarandache, *Întreabă-mă să te-ntreb / interviuri*, Editura Macarie, Târgoviște, 1999.

20. Ion Pachia Tatomirescu, *Fulgerul sferic / Éclair spherique*, Timișoara, 1999.

21. Florin Vasiliu, *Universul Paradoxurilor*, Editura Eficient, București, 1999.

22. Gheorghe Niculescu, Florentin Smarandache, *Vreme de Saga / fabule, parodii, peigrame, catrene, distihuri*, Editura Abaddaba, Oradea, 2000.

23. Florentin Smarandache, *Destin / nuvele, povești de adormit copiii, teatru scurt, eseuri, culegeri din folclor, interviuri, versuri experimentale, semicolaje lirice*, Editura Aius, Craiova, 2000.

24. Gheorghe Niculescu, *Rebus, umor, paradoxism*, Ed. Alfa Press, Cluj-Napoca, 2000.

25. Ion Soare, *Paradoxism și Postmodernism*, Editura Adrianso, Râmnicu Vâlcea, 2000.

Iată și recenzii sau cronici despre paradoxism, apărute în presa din România, Maroc, Franța, Belgia și SUA (până în 1989 inclusiv):

26. Mircea Iordache, rubrica de divertisment, în "Rebus", București, Nr.1 (637), Anul 27, p. 11, 1 ianuarie 1984.
27. Khail Raiss, "Ecivez Vos Paradoxes!", în "L'Opinion", 2 martie 1984, Rabat, Maroc, p. 6.
28. Abderrahim Bargache, "Ovidiu Florentin: Le sens du non-sens.", Ed. Artistique, Fès, 1984; în "Sindbad", Rabat, Maroc, No. 31, p. 40, aprilie 1984.
29. Dumitru Radu Popa, "Originalitatea unui poet", în "Tribuna României", București, Nr. 267, p. 2, 1 mai 1984.
30. Françoise Faviette, "Compte-rendu", în "Vingt Cinq", Herstal, Belgia, 1984; (din păcate, nu am reușit să intru în posesia acestui articol).
31. Mircea Iordache, "Anti-poezii", în "Rebus", București, Anul 29, Nr. 14(674), 15 iulie 1985, p. 19.
32. Annie Delperier, "La liberté d'écrire", în "La toison d'or", Bergerac, Franța, No. 12, 1989, pp. 26-27.
33. Dan Costescu, "De vorbă cu ascultătorii", în "Lumea Liberă", Rego Park, New York, SUA, Anul I, nr. 19, 11 februarie 1989.
34. Dan Costescu, "Autograf / Florentin Smarandache", în "Lumea Liberă", Rego Park, New York, SUA, Anul I, nr. 31, 6 mai 1989, p. 23.
35. Claude Le Roy, "Roumanie / Florentin Smarandache: La preuve par l'absurde", în "Noréal", Caen, Franța, No. 74, p. 28, mai 1989.
36. Liviu Floda, "Recenzie", în "Micro Magazin", Ediția I-a, mai 1989, New York, SUA, p. 29,
37. Jacqueline Thevoz, "<Antichambres, antipoesies, bizarreries>", în "L'Ésquiro", Bordeaux, Franța, N5. 5 mai-iulie 1989, pp. 115-116.
38. Maguy Thiry-Thiteux, "<Antichambres, antipoesies, bizarreries>", "Le Chalut", Liège, Belgia, Nr. 126-127-128, p. XIII, octombrie-noiembrie-decembrie 1989.
39. Ion Pachia Tatomirescu, "Nichita Stănescu: pattern lirosific și paradoxism ontologic al limbii", în <Caietul "Nichita Stănescu">, 1989, Ed. Centrului de Creație și Cultură, Timișoara, p. 11; apud Florin Vasiliu, "Universul Paradoxurilor", Ed. Eficient, București, 1999, p. 323.

Alte reacții din scrisori către autor (până în 1989 inclusiv):

40. Mircea Popescu, Liceul "Petrașche Poenaru", Bălcești, Vâlcea, 13/06/1983.
41. Jawad Ben Serghini, poet, Bhalil, Maroc, 24/07/1983.
42. Jawad Serghini, poet, Sefrou, Maroc, "Florentin brûle le feu rouge", 29/12/1983.
43. Khalil Raiss, Rabat, Maroc, redactor cultural la revista "Medina Express", Rabat, Maroc, 27/01/1984.
44. Jean Breton, editor, Éditions Saint Germain des Press, Paris, Franța, 27/02/1984.
45. Ambroise Kon, profesor de literaturi și civilizații africo-americane, antileze și negro-africane, Camerun, Africa, 30/04/1984.
46. Frederic Trep, scriitor, Lile, Franța, 27/06/1984.

47. Ricardo H. Tschamler, scriitor, Cordoba, Argentina, 27/10/1984.
48. Chantal Signoret și Florin Mihăilescu, traducător și, respectiv, eseist, Université de Provence, Aix-en-Provence, Franța, 15/04/1985.
49. Val Panaitescu, profesor și scriitor, Facultatea de Filologie, Universitatea din Iași, 03/05/1985.
50. Octave Prour, poet, directorul revistei “Promethée”, Paris, 14/03/1988.
51. Association Littéraire de Provence, Aubagne, Franța, “Quelques reflexions sur les antipoèmes de Monsieur Florentin Smarandache”, 07/09/1988.

(2-6 martie 2000, Oradea – Gallup, New Mexico)

POLEMICI PRIVIND PARADOXISMUL (II)

De ani de zile (începând de prin 1993-1994 încoace), Ion Pachia Tatomirescu, omul cu acest nume sucit, mă-njura întruna la toate colțurile, prin toate revistele unde poate. I-am răspuns abia anul trecut, provocat de mârșăvia lui. E obsedat de persoana mea, ori de neputința lui, sau la modă este demolarea? Văd că instigă la ură împotriva exilaților, cum că noi am avea “verzi”... El are impresia că totul se face cu bani – probabil că așa procedează dumnealui. Cum aude de America, gata, visează numai dolari. De ce n-a zis același lucru și când stăteam în lagărul turcesc (în mizerie și 70 de inși într-o baracă, aproape doi ani), sau când lucram cu jumătate de normă în State? Lagărele au fost ca un mijloc de purificare, probabil, înaintea intrării în Occident. Un profesor de provincie, din învățământul secundar, precum el, folosește sintagme bombastice: “universul american-gallupist-nudaist”, “smarandachismului dadaist-avangardist deșuet etc., dând naștere la o lectură bolovănoasă¹⁶”.

Mai așterne pe hârtie cum că: O. F. Smarandache (eu nu am semnat niciodată cu acest nume, exagerează din nou) se împăunează prin Arizona ca șef de școală paradoxistă. Dacă ar ști puțină geografie, ar vedea că locuiesc de patru ani în Statul New Mexico, nu în Statul Arizona, chiar și din adresa poștală se deducea simplu: University of New Mexico. Din moment ce-și permite astfel de falsificări evidente, ce să mai zicem de altele care nu se pot verifica?! O tot ține, ca o moară stricată, că “autoproclamat” șef al mișcării paradoxiste; l-aș invita să cerceteze arhivele de la Arizona State University, Tempe, unde se găsesc sute de cronică, eseuri, note, articole *publicate* (nu contrafăcute, cum încearcă să procedeze el acum) despre paradoxism, de la scriitori de prin zeci de țări, în diverse limbi, unele apărute în revistele de circulație internațională.

Să-l citez din nou pe Pachia, privind dedicația pe care mi-a scris-o (cum acest ins neagă orice, atașez xerocopia formei lui olografe) pe volumul său intitulat “Nichita Stănescu și Paradoxismul”¹⁴: “Prietenului meu, poetul, prozatorul, dramaturgul, pandurul, purtătorul de drapel al Paradoxismului în toate continentele ce încep cu A, Florentin Smarandache, omagiu de mai ‘94”. Voia să spună că în toate continentele, cu excepția Europei. Oare? Chiar Pachia recunoaște, în “Renașterea bănățeană”¹³, citez: “autorul (C. M. Popa, n.n.) concluzionează: ‘paradoxismul a existat înaintea statuării mișcării paradoxiste’, mișcare al cărei lider, din 1983 încoace, dar în spațiul francofon, este autorul

volumului *Le sens du non-sens*, Florentin Smarandache” (p. 5). Aha, deci și în Europa se-
nețelege (dar numai în spațiul francofon, chipurile!).

Apoi continuă: “paradoxismul se întemeiază în deceniul al șaptelea” și îi enumeră pe
poetii: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Leonid Dimov, Vintilă Ivănescu, Emil Brumaru
ca paradoxişti [poeti care în toată opera lor n-au menționat măcar singură dată cuvântul
“paradoxism”!, n.n.], neamintind nimic despre el însuși, fiindcă el nu a avut nici un rol.
Pachia nu are o operă paradoxistă (poeme, piese de teatru, roman, proză scurtă, album de
non-artă), singurele sale ieșiri (!) în acest domeniu sunt calomniile la adresa mea!

Nu înțelege ceea ce spusese foarte exact profesorul doctor Constantin M. Popa, repet:
“paradoxismul a existat înaintea statuării mișcării paradoxiste”.

Să vedem spațiul românesc: ce scrie Ion Rotaru (citată de Pachia) în “O Istorie a
Literaturii Române”⁷: “Despre celălalt ‘american’, mult mai tânăr, supranumit și
‘părintele’ Paradoxismului, FLORENTIN SMARANDACHE (...) am putea vorbi în
capitolul consacrat ‘optzeciștilor, neoavangardiști’” (p. 581). Deci, este specificat clar:
“**părintele** (subl. n.) paradoxismului”.

Mai departe, hai să reproducem acum din revista germană de circulație internațională
“Zentralblatt für Mathematik” (Berlin). Această revistă recenzarea cărți și articole de, sau
în legătură cu, matematica apărute pe glob, având recenzanți prin toată lumea. Despre
sobrietatea și profesionalismul acestei reviste nu încapă îndoială (formulele sunt în limbaj
LaTeX):

<Starting from mathematical logic and its class of paradoxes: “All is $\mathcal{C}$, then
non- $\mathcal{C}$ too!””, where $\mathcal{C}$ is an attribute (as a concrete example: “All is
possible, the impossible too!”), F. Smarandache initiated “paradoxism” in literature, art,
and philosophy in the 1980s. Its main thesis is: “The Sense has a non-sense, and
reciprocally the Non-sens has a sense too”.> [Ch. T. Le, Zbl. 830.03001].

Când scrie despre răspândirea paradoxismului în Iugoslavia, probabil se referă la
volumul meu de *Distihuri Paradoxiste*¹⁰, tradus în sârbo-croato de către Ioan Baba, cu o
postfață de Bogdanka Petrović, “Krajnji pokusaj”. Ori se referă la eseul semnat în revista
<Nezavisni vojvodanski glasnik>, din Novi Sad, de către Sonja Jovanović, “Jasno je da je
po sredi najсна stvar”⁴, care-i - de fapt - un distih paradoxist al meu tălmăcit în această
limbă. Sau în SUA, recenzia lui Charles Ashbacher din Amazon.com la “A treia antologie
internațională paradoxistă”¹²: “Paradoxism is a form of writing where the point is often to
create verse that contains internal contradictions. And yet, within those contradictions it is
possible to discern a creater meaning. It arose in the extremely repressive communist
dictatorship of Rumania on the ‘80s, serving as a form of protest against a regime that
forbade most publications. The basic thesis of the movement is a simple one: Everything
has a meaning and a meaning and a non-meaning in harmony with each other. Florentin
Smarandache is a Rumanian who fled the comunist rule of Rumania in the ‘80s and is the
originator of the paradoxist movement.”

Sau revista franceză “LaPageBlanche”, care dedică parțial numărul din 15 aprilie 2001 paradoxismului, revista “Suplimentul de Marți” dedică un număr din ianuarie 2001 paradoxismului, ori revista engleză “New Hope International Review” etc.

Sunt informat că Pachia lingusește o serie de foști colaboratori și critici, trimițând în același timp invective la adresa mea, pentru a-i manipula și instiga împotriva-mi. Așa cum a procedat cu F. Vasiliu. Nu este deloc o diversiune că Pachia a fost în ceartă cu Vasiliu (prin anii ‘94-95), chiar dacă acum nu vrea să recunoască. Chiar Florin Vasiliu, “criticul care cercetează cu acribie”, cum afirmă Pachia, scrie negru pe alb, în Editura Haiku pe care o conduce, în prefața la “Clopotul tăcerii”¹⁸, în trei limbi: “În ceea ce privește paradoxismul și mișcarea literară ce a propulsat-o – statuată în anul 1983 (anul publicării primului manifest paradoxist, n.n.) și avându-l ca lider recunoscut pe Florentin Smarandache – au ca substrat ideatic concepții și teze identice și vecine celor promovate de curentele literare moderne” (p. 11 în română, p. 124 în engleză și p. 154 - în franceză).

Primul manifest în limba română l-am scris în 1980, iar o variantă franceză a acestuia a apărut în 1983 (în volumul *Le sens du non-sens*). Din moment ce un manifest al unui curent s-a publicat într-o limbă, ceilalți – nu contează în ce limbă vor mai publica – sunt epigoni. Ori, paternitatea primului manifest paradoxist publicat îmi aparține clar⁸: apreciat și de renumitul dramaturg Eugen Ionescu.

Din acest punct de vedere, Pachia este un plagiator, deși eu n-am auzit și nici văzut vreun manifest scris de acest individ, despre paradoxism. Teoria literară este considerată o știință și majoritatea studiilor importante se tipăresc în limbi de circulație internațională – precum articolele de cercetare matematică, fizică etc., indiferent în ce țară se publică. Evaluarea se face nu pe criterii etnice, ci cronologice și axiologice.

Privind fragmentele lui Pachia din așa-zisa “‘Scrisoare-răspuns’ a unui poet dacroromân către domnul Cantemir sau Enciclopedicus”: n-am înțeles ce legătură există între “domnul Cantemir” sau “Enciclopedicus” și... paradoxism!

Ce scrie renumitul poet Gheorghe Tomozei¹⁷, apropiat al lui N. Stănescu: “A vrut (Florentin Smarandache, n.n.) din start să zică ALTFEL, să scrie ALTCUM. Drept care s-a amuzat să creeze propriul sistem estetic, al PARADOXISMULUI” (p. 7). Dacă Nichita ar fi “inventat” paradoxismul, să nu fi știut nici măcar Tomozei, prietenul meu!?

Cezar Ivănescu³, considerat unul dintre cei mai mari poeți români în viață: “Evoluând într-o literatură care, pe lângă Eminescu și Blaga, a dat lumii și pe Urmuz, Tristan Tzara, Isidore Isou sau Eugen Ionescu, Florentin Smarandache își revendică o tradiție modernă pe care o continuă și îmbogățește pe măsura talentului său” (p. 4).

Aș mai putea să-I înșir zeci de recenzii și cronici, apărute prin diverse țări, din România în Brazilia, din India în Coreea, ca să nu mai vorbesc de Europa, dar mă opresc. Un proverb zice că: dacă doi oameni îți spun că ești beat, să te duci să te culci! Mai mulți esești, în cronicile lor, I-au spus lui Pachia că n-are dreptate. Dar el bate apa-n piuă. Vrea să se afirme și el prin înjurături la adresa altora. Acuzându-mă că aș promova un pseudo-

paradoxism, vreau să menționez o altă neînțelegere: nu toate cărțile mele sunt paradoxiste, asta-i cida multor comentatori (de pildă a lui Alexandru Sfârlea)!

Dacă două cuvinte se aseamănă la doi poeți, înseamnă că unul l-a plagiat pe altul!? Luând la ăntâmplare doi poeți, e aproape imposibil să nu găsești două cuvinte care se aseamănă la amândoi, ba mai mult: toți “plagiază” dicționarul (!) [Țuța spunea că numai Dumnezeu este original!]. În acest sens, îi mulțumesc că mă compară cu Nichita. Sau, dacă Nichita a zis că “patria mea este limba română”, preluându-l pe Fernando Pessoa care afirmase primul că patria sa e limba portugheză², înseamnă că Nichita a plagiat? Orbit de ură și bolnav împotriva-mi, Pachia e-n stare să inventeze orice pentru a mă ponegri. Precum un Caion contemporan. Repetă aceleași idei de la o calomnie la alta, ca un ogar care se-nvârte în jurul cozii fără a o putea ajunge. El vrea să fure, sau cel puțin să devieze, munca altuia, ori să producă confuzii prin diversiunile sale.

Spune despre mine că n-aș fi produs “nimic valoros”, de parcă el ar fi Marele X în literatură! E un neluat în seamă și știe bine acest lucru, dar se defulează împotriva mea! Ca să nu mai pomenesc că-n străinătate e un zero rotund! Aș vrea să-l întreb: câte, din cele 55 de cărți pe care le-am publicat, a citit? Câți scriitori străini au comentat despre activitatea lui? El refuză *ab argumentum*, tot ce ține de mine.

Afirmă că “Ovidiu Florentin/Smarandache nu avea operă, nu exista ca poet înainte de anul 1981”. Este nedocumentat, deoarece în 1980 publicasem în placheta colectivă a Cenaclului Elena Farago din Craiova, “Ora planetei”, editată de cunoscutul critic Constantin M. Popa, la Biblioteca Județeană Dolj. În perioada 1979-1980, colaborasem deja cu poeme la o serie de reviste, precum “Năzuințe”, “Luceafărul” (debutat de Geo Dumitrescu), “Orizont” din Timișoara (sic!) etc.

Cât privește volumul meu *Formule pentru spirit*, 1981, despre care acum scrie că i-a relevat “un debut mediocru”, chiar Pachia a scris la vremea respectivă o cronică favorabilă. Iată câteva citate din el: “Remarcabilă este la acest poet acuitatea percepției, bineînțeles, transmisă receptorului printr-o suită de metafore revelatorii, prin sintagme de o veritabilă forță poetică”. El încheie prin “Lectura finală a poemelor lui Ovidiu Florentin (pseudonimul literar, n.n.) convinge că poetul a atins <cu fruntea cântecul privighetorii>”. Versiunea franceză¹ conține și acest eseu (pp. 3-4). În prezent, desigur, I. P. T. caută să întoarcă roata, contrazicându-se. Nu-i adevărat cu nici o “scrisoare-avertisment” trimisă de el – iată, atașez fotocopia eseului său, care în final are o scurtă notă (nicidecum o scrisoare!) specificând că s-a transmis la Radio Craiova, dar “Ramurile” n-au vrut să-l publice.

Paradoxismul a fost ca un izvor de apă freatică, scurgându-se pe sub pământ, alimentând sursele de inspirație, de când s-a început cu literatura în lume, din Grecia antică și mai înainte, dar necaptat la suprafață prin manifeste, teorii.

E ridicol să afirmi că Nichita, ori Marin Sorescu, iar în ultima polemică văd că-l adaugă și pe Labiș, ori alții citați de el, ar fi “inventat” antinomiile, antitezele, contradicțiile, paradoxurile, pe care se bazează paradoxismul. Pachia e pur și simplu ridicol! Să studieze paradoxurile în matematică și filosofie de pe vremea grecilor antici! Reiau spusele

eseistului Constantin M. Popa ⁶: paradoxismul nu a fost “inventat” (fiindcă el exista de mii de ani!), ci “descoperit”. Se pare că asta nu pricepe Pachia. De pildă, în Filosofia Zen există noțiunea de “koan”, care înseamnă <întrebare cu nonsens> în scopul contemplării și adâncirii cunoașterii realității.

Pot fi amintiți poeți și dramaturgi antici, înainte de Christos: Pindar, Homer, Sofocle, Euripide, ori în sec. XIV poetul umanist italian Petrarca cu poemele sale antinomice de dragoste. Ori în sec. XVI, la Oxford University, exprimarea în argou, folosind ghicitori bazate pe omonimii care provocau nonsensuri (“conundrum”) ⁵. Sau în sec. XIX, când prozatorul român C. Negruzzi cu nuvela “Alexandru Lăpușeanul” (“Dacă voi nu mă vreți, eu vă vreau!” – ce vrea paradox mai mare?!) etc.

Aș putea continua cu Ignatio Matte Blanco și paralogismul său (în “The Unconscious as Infinite Sets”). Paralogismul se referă la gândirea contrară legilor logicii, iar paradoxismul - la creația contrară legilor literare, contrară sensurilor clișeelelor. Apoi Newton, C. da Costa și logica sa paraconsistentă, ajungând până la logica neutrosifică (generalizare a logicii fuzzy), singura logică care poate cuprinde în caracterizare paradoxurile. Anul acesta, 2001, are loc la Universitatea New Mexico, Prima Conferință Internațională privind Neutrosafia și Logica Neutrosifică ⁷, în cadrul căreia, ca o componentă, sunt înglobate paradoxurile și paradoxismul.

O să vină acum Pachia și să spună că Nichita Stănescu sau alții, ai au “inventat” neutrosafia sau logica neutrosifică – care extind paradoxismul – iar el, poetul “dacoromân”, a trimis o scrisoare-răspuns către “domnul Cantemir” sau “Enciclopedicus”?! El amintește lucruri irelevante paradoxismului, precum colaborarea lui la Radio Craiova; iar articolul meu din “Convergențe românești”, 1985, nu se referă la paradoxism, ci la conexiunea dintre limbajul științific și limbajul literar; chiar și adresa lui C. Michael Titus din Anglia, pe care-l citează, tot de la mine a avut-o. Și adaugă: “Alături, punem la dispoziția dumneavoastră xerocopia primului manifest al paradoxismului – publicat într-o revistă de cultură/civilizație dacoromânească, în mai 1985”; păi, cum e “primul” publicat în 1985, când eu publicasem deja în 1983 primul manifest? Chiar atâta acronologie?! (Fără să mai punem la socoteală că el vine acum și contraface documente, inventează ca un abject ce este, fapte inexistente – de pildă că nu știu ce mi-ar fi explicat el mie despre paradoxism...

În materie de avangarde am documente și-am strâns fișe de prin toate bibliotecile, plus mii de epistole expediate, și primite, prin, și de prin, toată lumea în colaborări cu diverși cercetători literari – vezi colecția de la University of Texas at Arlington). Minte cu nerușinare că mi-a dat mie nu știu ce manifeste paradoxiste în 1984, când mă întorsesem din Maroc, pe când de fapt eu publicasem deja în 1983 primul manifest paradoxist. Apoi iar minte, ca un hoț de idei ce e, că mi-a expus atunci “principiile paradoxismului” – ca la un copil mic, probabil! – când el nu le știe nici acum aceste principii, și după ce eu publicasem deja în 1983 primul manifest paradoxist. *Verum ipsum factum*. Mai degrabă îl sfătuiesc eu să citească măcar în ceasul din urmă (!) paradoxurile grecești din matematică

și filosofie, apoi paradoxurile din alte științe (fizică, lingvistică^{9, 19} etc.). Și-abia atunci să mai discute despre paradoxism. Redutabilul critic Gheorghe Grigurcu i-a dat peste nas. Cele mai documentate studii asupra paradoxismului aparțin lui Titu Popescu (*Estetica paradoxismului*), Marian Barbu (*O privire asupra romanului românesc contemporan*), Constantin M. Popa (*Mișcarea literară paradoxistă*), Ion Soare (*Un scriitor al paradoxurilor și Paradoxism și postmodernism*), Ovidiu Ghidirmic, Dumitru Ichim (Canada), George Băjenaru (SUA), Alexandru Lungu (Germania), Radu Enescu (Spania) ș. a. – ca să citez mai întâi scriitorii români; sau J. - M. Levenard (Franța), Teresinka Pereira (Brazilia), Pradeep Rana (Nepal), Pi O (pseudonimul unui scriitor australian) etc.

Nu este vorba de nici o “americanizare” a paradoxismului (Pachia e un fals patriot, mai degrabă patrihoț, încercând să ne împoaște cu noroi pe noi, exilații, că n-am mai fi de partea țării; a uitat când îmi scria în America, întrebându-mă dacă nu există aici vreo școală cu limba de predare română ca să vină și el?... sau iar n-o să recunoască!?), ci de **internaționalizarea** lui - deja survenită: *transpunerea din național în universal*.

Nu e vorba de “pro-dolar”, cum se exprimă Pachia, ci de pro-adevăr: s-au scris peste 200 articole și note, în diverse limbi, de-a lungul a 21 de ani privind paradoxismul, de către scriitori și critici care nici nu-i cunosc - destule personalități străine, din Europa până-n America, în Asia (India, Coreea) și Africa, toți menționând același lucru. A se citi și ultimele două antologii paradoxiste internaționale¹¹⁻¹², una cuprinzând poeme, proză, teatru, eseu, scrisori de la 100 scriitori din 13 țări, cealaltă - cu 40 poeți din 15 țări, ambele cu texte în 5-6 limbi...

Lucrurile-s prea evidente ca să mă mai chinui cu alte citate și liste. *Quod erat demonstrandum!*

Bibliografie:

[1] Florentin, Ovidiu (pseudonimul literar al lui F. S.), *Formules pour l'esprit*, traducere din franceză de Chantal Signoret, Éditions Artistiques, Fès, Maroc, 1983.

[2] Florentin, Ovidiu (pseudonimul literar al lui F. S.), *Le sens du non-sens*, Éd. Artistiques, Fès, Maroc, 1983.

[3] Ivănescu, Cezar, “Întâmpinare”, prefață la volumul *Emigrant la infinit*, de Florentin Smarandache, Ed. Macarie, Târgoviște, 1996.

[4] Jovanović, Sonja, *Jasno je da je po sredi nejansa stvar* [E clar că-i un lucru neclar la mijloc], în “Nezavisni vojvodanski glasnik”, Novi Sad, Iugoslavia, Nr. 351, p. 47, 23 II – 9 III 2001.

[5] Neufeldt, Victoria; Guralnik, David B., editori, “Webster’s New World Dictionary of American English”, Third College Edition, Cleveland & New York, 1988.

[6] Popa, Constantin M., *Mișcarea literară paradoxistă (The Paradoxist Literary Movement)*, Xiquan Publishing House, Phoenix, Chicago, 1992.

[7] Rotaru, Ion, *O Istorie a Literaturii Române*, vol. V - *Poezia românească de la al doilea război mondial până în anul 2000*, Ed. Niculescu, București, 2000.

- [8] Smarandache, Florentin, *First International Conference on Neutrosophy, Neutrosophic Probability, Set, an Logic*, în “Notices of the American Mathematical Society”, March 2001.
- [9] Smarandache, Florentin, *Linguistics paradoxes and tautologies*, în “Libertas Mathematica”, University of Texas at Arlington, Vol. XIX, 143-154, 1999.
- [10] Smarandache, Florentin, *Paradoksični Dvostihovi* (Distihuri Paradoxiste), traducere în sârbo-croată și prezentarea autorului de către Ioan Baba, postfață de Bogdanka Petrović, Ed. Lumina, Novi Sad, Iugoslavia.
- [11] Smarandache, Florentin, editor, *Second International Anthology on Paradoxism*, Ed. Abaddaba, Oradea, 2000.
- [12] Smarandache, Florentin (editor), *Third International Anthology on Paradoxism (paradoxist distichs, tautological distichs, dualistic distichs)*, Ed. Abaddaba, Oradea, 2000.
- [13] Tatomirescu, Ion Pachia, Constantin M. Popa, *Mișcarea Literară Paradoxistă*, în “Renașterea bănățeană”, Timișoara, No. 717, Joi, 9 iulie 1992, p. 5.
- [14] Tatomirescu, Ion Pachia, *Nichita Stănescu și Paradoxismul*, Ed. Arutela, Timișoara, 1994.
- [15] Tatomirescu, Ion Pachia, *Nichita Stănescu și Paradoxismul*, Ed. Aeticus, Timișoara, 2000.
- [16] Tatomirescu, Ion Pachia, *Scrisoare deschisă (I)*, în “Al cincilea anotimp”, Anul V, Nr. 1 (36), pp. 10-11, trimestrul I, 2001.
- [17] Tomozei, Gheorghe, “Funcția Smarandache”, prefață la volumul *Exist împotriva mea*, de Florentin Smarandache, Ed. Macarie, Târgoviște, 1994.
- [18] Vasiliu, Florin, “Florentin Smarandache – un poet cu punctul sub I”, prefață la volumul trilingv *Clopotul tăcerii / Silence's Bell / La cloche du silence*, de Florentin Smarandache; traducere în engleză de Ștefan Benea, iar în franceză - de Rodica Ștefănescu, Ed. Haiku, București, 1993.
- [19] Weisstein, Eric W., *Smarandache Paradox*, în “CRC Concise Encyclopedia of Mathematics”, RC Press, Boca Raton, Florida, p. 1661, 1998.

20 iunie 2001

A VERY SHORT PRESENTATION OF PARADOXISM

It was in 1980's when the movement began...

Together with many of my childhood friends (Cost, Geonea, Beca, Bigioc, Piciu, Boros, Covrig, Cris, Pilă, Grasu, Babanu – I am giving only their nicknames!) we were in the village restaurants in the town (Bălcești, Vâlcea, Romania) drinking beer and joking ...

All were, and still are – except Constantin Dincă and me, *non-literary people*.

They did not want either to read or to write anything!

And yet, we built a new literary movement (without knowing about it ... paradoxically!!). We made inside jokes, spoke in slang, amused each other while the alcohol had its effect on us.

I then wrote in Romanian *Legi de compoziție internă. Poeme cu ... probleme!*” (*Laws of internal composition. Poems with ... problems!*, Morocco, 1982) as a PRE-PARADOXIST volume.

Returning to Craiova, □ Rom@nia □, my work city, I contacted the literary circles and then, with the help of other writers (Constantin M. Popa, Ion Soare, Doru Moțoc etc.), set up The Literary Paradoxist Movement.

PARADOXISM CAME TO LIFE FROM NOTHING AND GIVEN BIRTH BY NON-LITERARY PEOPLE! PARADOXISM CAME TO LIFE FROM EVERYTHING, FROM OUR CONTRADICTORY LEAVING IN A TOTALITARIAN SOCIETY.

I published in French the **first paradoxist manifesto** in the book titled *Le sens du non-sens (The sens of the non-sens)*, Morocco, 1983. Other „paradoxist” books followed: *Anti-chambres / Anti-poésies / Bizarerries (Ante-rooms / Anti-poems / Strange-vers)*, France, 1989 and *Le Paradoxisme: un nouveau mouvement littéraire (The Paradoxism: a new literary movement)*, France, 1992.

Adding to these, Michele de Laplante published *Quelques Paradoxes {Some Paradoxes}*, Canada, 1993.

Emigrating to United States in March 1990, I continued to spread the paradoxist movement to English speaking countries by publishing the contraried anti-volume *Non Poems* (USA, 1990), and *Encyclo-Poetry* (USA, 1994 – to be published).

Constantin M. Popa analysed it in his critical essay *Mișcarea Literară Paradoxist (Romanian) (The Paradoxist Literary Movement)*, USA, 1992.

A group of literary critics (J. – M. Levenard, I. Rotaru, A. Skemer) collected all multicultural essays (in 11 languages) dealing with paradoxism and published them in an

anthology of the *anti-literary journal* „The Paradoxist Movement” (USA, 1993). More than 160 writers from 28 countries around the world at one times were involved in the movement!

Currently, Florin Vasiliu is working on a study of the „Paradoxist Roots” (USA, 1994 – to be published).

I not only wrote poems in this style, but also plays for the theater: *Metaistorie* (Romanian) {*Meta-History*} (Romania, 1993), novels: *Non Roman* (Romanian) {*Non Novel*} (Romania, 1993); short stories: *Scrieri Defecte* (Romanian) {*Wrong Writings*} {Romania, 1994 – to be published}.

AND now, it's my pleasure to read for you the BRAZILIAN PARADOXIST MANIFESTO (please, excuse my Portuguese – this is my first attempt to learn your language!!):

Bello Horizonte, Brasil, 1993

MANIFESTO PARA O MOVIMENTO LITERARIO PARADOXISTA

Não me imponham regras literárias!
Ou, pelo menos, se vocês as fazem,
saibam que vou transgredi-las.
Eu não sou poeta,
por isto é un ante-poeta, ou um não-poeta.
Portanto, vim a América para
Reconstruir a estátua da Liberdades do verso
liberdado da tirania do classicismo e de
seus dogmas. Eu autorizo toda a audácia:

- ante-literatura e sua literatura
- as formas flexiveis fixas, ou
a imagem viva da morte!
- o estilo do não-estilo
- os poemas sem versos
(porque os poemas não valem a pena ser ditos
por palavras) – poemas mudos em alta voz
- poemas sem poemas
(porque a noção de poema não corresponde a
nenhuma definição dos dicionários ou
enciclopédias) – poemas que existem pela sua ausência
- poemas sem palavras, sem frases
- literatura de pós-querra: páginas e páginas
bombardeadas de sujeira, violadas pela repetição e a
não-poética
- versos paralinguísticos (somente): grafias,
retratos líricos, desenhos, rabiscos....
- verso livre e confuso – verso hermético
e trivial
- linguagem inteligivelment não-inteligivel
- problemas de matemática sem soluçõesm,

como lindos poemas de espírito –
nós devemos cientificar a arte neste
século da técnica

- textos impessoais personificados
- traduções do impossível para o possível,
ou a transformação do anormal para o normal
- pro arte „não-arte”
- fazer literatura de qualquer coisa
fazer literatura de nada!

O escritor não é um príncipe de patos! A noção de „literatura” e seus derivados já está fora de moda no século, e a gente ri delas com desprezo. Tenho vergonha de declarar que eu criei textos líricos ou teatrais, por isto eu os escondo. A gente já não lê nem escuta estes textos!

Entretanto o **Movimento Paradoxista** não é nem nihilismo, nem desespero. É apenas um protesto contra a arte do mercado. Vocês escritores vendem seus sentimentos? Vocês criam só por dinheiro?? Somente livros sobre crimes, sexo e horror são publicados. Onde está a arte verdadeira?

Na mendicância!

Vocês talvez achem nas peças paradoxistas tudo o que vocês não precisam e não gostam: páginas que não se lêem, que não se ouvem, e que não devem ser escritas! Aproveitem! Somente depois de aborrecidos vocês realmente descobrem o que é o prazer. Elas dão uma imagem da alma infinita de cada pessoa. A Arte, geralmente, é levada ao seu máximo limite em direção da fronteira não-arte, e até além dela ... É melhor uma peça em brancas páginas do que uma que não diz nada.

Uma linguagem muito abstrata e simbólica é usada, mas muito concreta e ao mesmo tempo não restrita na criação de nenhuma forma ou conteúdo. Ela se aproveita do clichê contra si mesmo. TUDO E POSSIVEL, PORTANTO O IMPOSIVEL TAMBEM E POSSIVEL! Logo, não se admirem de nada! Se vocês não o entendem, é porque vocês entendem tudo. Esta é a finalidade deste manifesto. Porque a arte não é para a idéia, e sim para a emoção. Porque a arte é também para a idéia. Tentem interpretar o que é não interpretável! Sua imaginação talvez floresça como um cactus no deserto.

*Tradução por Teresinka Pereira:
“Univerba”, Blumenau, SC, Brasil*

PARADOXISM IN ALL FIELDS OF KNOWLEDGE

It took me ten years to collect all these texts dealing with the paradoxism, since I came to America, reading more than one thousand stuffed with manuscripts. They followed me at my address, often changed upon my job, in Phoenix and Tucson (Arizona) or in Gallup (New Mexico). I tried to answer each letter sending information on the paradoxism and also paradoxist diplomas where it was the case.

Now, I congratulate all these 100 writers who contributed to this anthology with poems, prose, dramas, essays, letters. This is an international fan on the dimensions of the paradoxism, twenty years after its setting up.

Thanks to the widest spread reference publications, such as *Literary Market Place*, *Poet's Place*, *Ulrich's Directory of Periodicals*, *Gale Group*, *EBSCO's Directory*, *Dust books*, *R. R. Bowker* the paradoxism became well-known to the international literary community, especially to North America and Western Countries.

Working as a computer programmer and then as a software engineer for a large corporation like Honeywell, between 1990-1995, we, the employees, circulated through e-mail the paradoxism in engineering. For example, look at these Top 20 Engineer's Terminologies from Bertolucci's "The Sheltering Sky":

1. A NUMBER OF DIFFERENT APPROACHES ARE BEING TRIED – We are still pleasing in the wind.
2. EXTENSIVE REPORT IS BEING PREPARED ON A FRESH APPROACH TO THE PROBLEMS – We just hired three kids fresh out of college.
3. CLOSE PROJECT COORDINATION – We know who to blame.
4. MAJOR TECHNOLOGICAL BREAKTHROUGH – It works OK, but looks very hi-tech.
5. CUSTOMER SATISFACTION IS DELIVERED ASSURED – We are so far behind schedule the customer is happy to get it delivered.
6. PRELIMINARY OPERATIONAL TESTS WERE INCONCLUSIVE – The darn thing blew up when we threw the switch.
7. TEST RESULTS WERE EXTREMELY GRATIFYING – We are so surprised that the stupid thing works.
8. THE ENTIRE CONCEPT WILL HAVE TO BE ABANDONED – The only person who understood the thing quit.

9. IT IS IN THE PROCESS – It is so wrapped up in red tape than the situation is about hopeless.
10. WE WILL LOOK INTO IT – Forget it! We have enough problems for now.
11. PLEASE NOT AND INITIAL – Let’s spread the responsibility for the screw up.
12. GIVE US THE BENEFIT OF YOUR THINKING – We’ll listen to what you have to say as long as it doesn’t interfere with what we’ve already done.
13. GIVE US YOUR INTERPRETATION – I can’t wait to hear this bull!
14. SEE ME of LET’S DISCUSS – Come into my office, I’m lonely.
15. ALL NEW – Parts not interchangeable with the previous design.
16. RUGGED – Too damn heavy to lift!
17. LIGHTWEIGHT – Lighter than RUGGED.
18. YEARS OF DEVELOPMENT – One finally worked.
19. ENERGY SAVING – Achieved when the power switch is off.
20. LOW MAINTENANCE – Impossible to fix it broken.

Champagne yes, philosophic no.

And now hear this Indian tale, more than 25 years old joke, that ends in a ... mathematical formula!

Once upon a time, somewhere in North America, an Indian chief and his squaw had a son. Being the first child, it was born on the hide of an elk.

Eventually a second son was born, of the chief’s next squaw, this time on the hide of a cougar.

When he was getting older, the chief got married a third time, with a very capricious squaw who also became pregnant. She insisted that her child could only be born on the hide of a hippopotamus. You can well imagine the great voyage of the Indian chief, by pony, by canoe, walking and so on to Africa whence he returned in time with a hippopotamus hide. His third child, also a son, was then born on this hide.

The other two sons were jealous of the new child, and they set out to kill him. The mother fought so valiantly that she saved her son and died in the effort, having killed the two “would-be murderers”. Since then, whenever this tale is told by the tribal elders, they point out that.

THE SQUAW ON THE HIPPOPOTAMUS WAS EQUAL
TO THE SONS OF THE SQUAWS ON THE OTHER TWO HIDES”

What do you think about the famous Murphy’s Laws, very well molded on the paradoxism in society?

Or about the Romanian prose writer Negruzzi (19th century) with his short story *Alexandru Lăpuşneanu* (“If you don’t me, I want you”!), or the Italian humanist poet Petrarca (14th century) with his love antinomies, or the ancient Greek poets and playwrighters (before Jesus Christ): Pindar, Homer, Sofocles, Euripides? There is,

perhaps, no creator not having used at least an antithesis or a paradox in his or her work- because the paradoxes bring something of relish, of curiosity, of incitement.

What do you think about the paradoxes in mathematics and physics called <exact>.

The paradoxist texts have a meaning, encoded in multiple cases, the reader needs first to find the key of understanding; therefore, no way to label them dadaist if he or she does not penetrate their significance. They are neither surrealist, because are not based on dreams or metaphysics, nor cubist, because are not focusing on geometrization.

The paradoxism is the last avant-garde movement of the second millennium.

Besides its focus on oppositions, witch are organically mixed in order not to be appositions anymore, the paradoxism is based very much, as any avant-garde movement, on experiments and innovations. Also, the paradoxism tries connections between remote fields of knowledge, and takes ideas against the hair, in counter-sense, or re-interpret them upside down. That's why many times paradoxism is in good neighbourhood with the humor and the puzzle "The paradoxism proposed to prove the possibility of generalizing the literary work to a <without limits> multiplicity (...), including for this heterogeneous elements" (Titu Popescu).

Readers, attempt to bring in literature, art, philosophy, even science assertions against the common belief, against the main stream. Explore the unexplored! Do not go with the crowd. Encroach upon conventions and prettified knowledge and feelings. The common sense is trivial, try the uncommon sense. Think different!

AN INTRODUCTION TO PARADOXISM

1. Definition

In 1980's a new movement of avant-garde arised in literature, art, philosophy, and science. This is based on an excessive use of antinomies, antitheses, contradictions, oxymorons, paradoxes in the creative work at both small level and global level of the creative work.

The goal is the enlargement of the artistic sphere trough non-artistic elements. But, especially, the against-the-hair, counter-time, counter-sense creation. Also, to experiment.

2. History

Paradoxism started as an anti-totalitarian protest against a closed society Romania of 1980's, where the whole culture was manipulated by a small group. Only their ideas and their publications counted. We couldn't publish almost anything.

Then, I said: let's do literature ... without doing literature! Let's write ... without actually writing anything. How? Simply: object-literature! <The fly of a bird>, for example, represents a natural poem, that it is not necessary to write down, being more palpable and perceptible in any language than some signs laid on the paper, witch, in fact, represent on artificial poem: deformed, resulted from a translation by the observant of the observed, and by translation one falsifies. <The cars jingling on the street> was a city poem, <paysans mowing> - a disseminations poem, <the dream with open eyes> - a surrealist poem, <foolishly speaking> - a dadaist poem, <the conversation in Chinese for an ignorant of this language> - a lettrist poem, <alternating discutions of travelers in a train station, on different themes> - a postmodern poem (inter-textualism).

Do you want a vertically classification? *Visual poem, sonor poem, olfactory poem, taste poem, tactile poem.*

Another classification, in diagonal: *phenomenon poem, (soul) status poem, thing poem.*

In painting, sculpture similarly – all existed in nature, already fabricated.

Therefore, we did a mute protest!

Later, I based on contradictions. Why? Because we lived in that society a double life: on official one – propagated by the political system, and another one real. In mass-media it was said that “our life is wonderful”, but in reality “our life was miserable”. The paradox flourishing! And then we took the creation in derision, in inverse sense, in a

syncretic way. Thus the paradoxism was born. The folk jokes, at great fashion in Ceaușescu's "epoch", as an intellectual breathing, were superb springs.

The "No" and "Anti" from my paradoxist manifestos had a creative character, not at all nihilistic (C. M. Popa). An analysis of paradoxes in literature, art, science, since antiquity until modern era, was done by Florin Vasiliu. While, Ion Soare and Marian Barbu studied the paradoxism in my literary work. The passage from paradoxes to paradoxism was documentarily described by T. Popescu in his classical book concerning the movement: "Paradoxism's Aesthetics" (1994).

I didn't have any forerunner to influence me, but I was inspired from the <upside-down situation>, that existed in the country. I started from politic, social, and immediately got to literature, art, philosophy, even science.

Through experiments one brings new literary, artistic, philosophical or scientific terms, new procedures, methods, or even algorithms of creation. In one of my manifestos I proposed the sense embezzling changes from figurative to proper sense, upside-down interpretation of linguistic expressions.

Within 20 years of existence, 25 books and over 200 commentaries have been published about the paradoxism, plus three national and international conference and a paradoxist tour to literary associations and universities in Brazil (in 1993).

3. Features of Paradoxism

Basic Thesis of paradoxism:

Everything has a meaning and a non-meaning
In a harmony each other.

Essence of paradoxism:

- a) the sense has a non-sense,
and reciprocally:
- b) the non-sense has a sense.

Motto of paradoxism:

"All is possible, the impossible too!"

Symbol of paradoxism:

a spiral-optic illusion, or vicious circle.

Delimitation from other avant-gardes:

- paradoxism has a significance, while dadaism, lettrism, absurd movement do not;
- paradoxism especially reveals the contradictions, the antinomies, the antithesis, the contradictions, antagonism, non-conformism, the paradoxes in other words of anything (in literature, art, science), while futurism, cubism, abstractism and all other

avant-garde do not.

The Directions of Paradoxism:

- to use science, methods (especially algorithms) for generating (and studying also) contradictory literary and artistic works;
- to create contradictory literary and artistic works in scientific spaces (using scientific: symbols, meta-language, matrices, theorems, lemmas etc.).

4. New literary terms

Trough the “paradoxism”, the following new literary terms have been introduced:

a) *New types of poetry with fixed form:*

- Paradoxism Distich
- Tautological Distich
- Dualistic Distich
- Paradoxist Tertian
- Tautological Tertian
- Paradoxist Quatrain
- Tautological Quatrain
- Fractal Poem

b) *New types of short story:*

- Syllogistic Short Story
- Circular Short Story

(Fl. Smarandache, *Infinite Tale*, 1997)

c) *New Types of drama:*

- Neutrosophic Drama
- Sophistic Drama
- Combinatory Drama = a drama whose scenes are permuted and combined in so many ways producing over a billion of billions of different dramas! (F. Smarandache, *Upside-Down World*, 1993).

Paradoxist distichs

As a new type of poetry with fixed form:

The Paradoxist distich is a two-line poem which contains an antithesis. The second line contradicts the first one, but both lines form together a unitary meaning defining the title.

Here there are seven examples of <paradoxist distich>:

PERPETUUM MOBILE

In a stable
Instability

GOSSIP

A big

ENEMY	Small talk
	Helps you to go Wrong
SCAPEGOAT	Even if he didn't He did
INSUFFICIENCY	Too much It's still a little bit
BULB	Turns nights Into day
CALIFORNIA	A domestic Wild West

Deux autres exemples en français:

	PERPETUUM MOBILE
	Dans un stable Instabilité
INDÉCISION	Il est possible Qu'il soit impossible

Tautological distichs

As a new type of poetry with fixed form: The Tautological Distich is an apparently redundant two-line poem, but the “redundant” lines together give a deeper meaning to the whole poem defining (or making connection with) the title.

Here there are nine examples:

AMBITION	When I want something I really want!
PERFECTION	Better Than Better
ATTEMPT	At least try To try

USELESS

Too much is
Really too much!

20/20

I see
That I see

AXIOMATIZATION (I)

Scientifization
Of the scientific

AXIOMATIZATION (II)

Geometrization
Of the geometry

SCHOPENHAUER:

“I know
That I know”

IMITATOR

Discovers
What others have already discovered

Dualistic distichs

As a new form of poetry with fixed form:

The Dualistic Distich is a two-line poem such that the second line is the dualistic of the first and together they define (or make connection with) the title.

Here there are two examples:

CREATION

To live for dying
And die for living

MULTIDISCIPLINARITY

History of art
Or the art of histori

Please send your **paradoxist** contributions to the:

“Paradoxism” Journal, Dr. Florentin Smarandache, Editor , University of New Mexico. 200 College Road, Gallup, NM 87301, USA. Fax: (505) 863-7532 (Attn. Prof. Smarandache). E-mail: smarand@unm.edu. URL: <http://www.gallup.unm.edu/smarandache/lit.htm>

NOI SPECII LIRICE INTRODUSE DE INIȚIATORUL MIȘCĂRII PARADOXISTE:

- 1) *Distihul paradoxist* este un poem în care al doilea vers îl contrayice pe primul, dar împreună formează un tot unitar definind (ori făcând legătură cu) titlul. Iată câteva exemple:

SPIRITUAL

Îmbătrânește
Dar rămâne mereu tânăr.

SFAT

Tu când vorbești cu mine
Să taci!

AVORTAT

Mort
Înainte de-a se naște.

- 2) *Distihul tautologic* este format din versuri aparent redundante, însă împreună dau un caracter mai profund întregului poem, definind (ori făcând legătură cu) titlul. Cele două versuri au fie o noțiune în comun, fie una este sinonimă celeilalte. Exemple:

AMBIȚIE

Eu când vreau ceva,
Înmod sigur *vreau!*

PERFEȚIUNE

Mai bine
Decât mai bine

SCHIMBARE

Mutatis
Mutandis

- 3) *Distihul dual* este un poem în care al doilea vers se obține prin substituirea unor părți din primul, dar împreună au înțelesul unitar definind (ori făcând legătură cu) titlul. Exemple:

CREAȚIE

Artă la marea știință
Ori știință la marea artă.

VREME CAPRICIOASĂ

Iarnă călduță
Și vară friguroasă

4) *Catrenul paradoxist* este un poem format din două distihuri paradoxiste.
Iată câteva exemple:

NEPREVĂZUT

Am câștigat în situații
Când nu prea aveam dreptate,
Dar am și pierdut
Când nu trebuia.

AUTOPOURTRET

Cred în mine
Și nu cred în mine
(Chiar dac-oi fi nebun, cum se pare,
Dar nu sunt nebun!)

**SCRIITORI PARADOXIȘTI DE PE GLOB,
COLABORATORI LA ANTOLOGII:**

ARGENTINA:

Virgina Rodas

AUSTRALIA:

Paul Haugh

BENIN:

Overnak C. Antoine Adonh

BELGIA:

Mietje Vansina

BRAZILIA:

Helena Amin

Lucio Autran

Paulo Bauler

Alceu Brito Corrêa

Maria Do Carmo Gaspar De Oliveira

Teresinka Pereira

CANADA:

Joel Kuper

Michelle de Laplante

David Rogers

CHINA:

Victor Changnone

Charles Le

ENGLAND:

Richard Cheevers

Gerlad England
A. Hollins

FRANȚA:

Paul Courget
Jean Normand & Marie Normand
Claude LeRoy
Jean-Michel Lévenard
Jean-Paul Rousset

INDIA:

Asha Mohan Ashu
A. S. Francis
Anurag Gumashta
B. S. Jamuna
Ajesh N.
Brahmananda Nayak
Annie Potlien
B. Venkateswara Rao
Anand Rose
Antarymi Sahu
Achal Sinha
Alo Sircar

ISRAEL:

Moshe Benarroch

IRLANDA:

Kate Davis
Giovanni Malito

ITALIA:

Filippo Antonino Ceraolo
Paul Gerogelin

NICARAGUA:

Tech (tradus de R. Kelly Washbourne)

MAROC:

Abderrahim Bargache
Driss Elm-Houar

Khalil Raïss
Jawad Ben Serghini

ROMÂNIA:

Ioan Baba (din Iugoslavia)

Marian Barbu

Vasile M. Marbu (din Iugoslavia)

George Băjenaru (din SUA)

Emil Burton

Ada Cârstoiu

Anatol Ciocanu (din Basarabia)

Alexandru Ciorănescu (din Spania)

Dan Dănilă (din Germania)

Alen Deleanu (din SUA)

Constantin Dincă

Virgil Dumitrescu

Radu Enescu (din Spania)

Andrei Dorian Gheorghe

Dumitru Ichim (din Canada)

Liviu Jianu

Victor Martin

Emilian Mirea

Marian Mirescu

Florea Miu

Doru Moțoc

Tudor Negoescu

Gheorghe Niculescu

Ștefan Peca

Constantin M. Popa

Dumitru Radu Popa (din SUA)

Silviu Popescu

Titu Popescu (din Germania)

Ion Rotaru

Mirela Roznoveanu (din SUA)

M. N. Rusu (din SUA)

Florentin Samrandache (din SUA) – fondatorul curentului literar paradoxist

Ion Soare

Dan Tărchilă

Vasile Tărățeanu (din Ucraina)

Gheorghe Tomozei

Dan Țopa

George Mișin Vărieșescu (din Australia)

RUSIA:

Igor Mikhailusenko

SPANIA:

Daniel De Culla

Juan Doncel Rios

Juan Azpitarte Rouse

SUA:

Charles Ashbacher

Barbara Bache-Wiing

Todd Balazic

John M. Bennett

Doug Bolling

David Breeden

Diane E. Buccheri

Darren Burch

Justin Israel Cain

Lori L. Caskey

Allan Catlin

Kent Clair Chamberlain

C. L. Champion

Nancy L. Dahl

Fabio Doctorovich

Ronald S. Forsyth

Richard Geyer

Joshua M. Ginsberg

John Grey

McArthur Gunter

Mac Hester

Jannett Highfill

Eric Machan Howd

P. Hughes

Peter Jamison

Jean Paul Jenak

Karen Juling Laven

Dennis Kann

M. Kettner

Jean Kusina

Pete Lee
Derik Luptak
Lyn Lifshin
David L. Lipton
Duane Locke
Laura Joy Lustin
Joanne Barrie Lynn
Robert L. Mayne
McMurtagh
E. A. Millar
Bill Morrison
Jonathan A. Neihardt
Jason Nevius
Norman J. Olson
Aaron B. Poleck
Patricia Ranzoni
Collen Redman
J. M. Reep
David Rullo
Donna A. Ryan
John Sevigny
Jack Shadoyan
Eusebio Sienbenberg
Michael James Siers
Arnold Skemer
Charlene Mary-Cath Smith
John Sokol
Peter Specker
Steven J. Stewart
Carra Stimpson
Christophor Strophe
Jane Stuart
James C. Sullivan
Jim Thielen
Jennifer Tobkin
Travis Chaney
Amy Trussell
John Vieira
Lawrence Weinstein
Dolly Williams
D. Winter

Mary Winters
Jason Witt
William Woodruff
Gerald Zipper

TUNISIA:
Mohamed Selmi

PARADOXISM ȘI (AUT-) ARTĂ: O NOUĂ (DEZ)ORDINE CULTURALĂ?¹

Interviu: Mugur Grosu, Mircea Țuglea, Florentin Smarandache

Mugur GROSU: Pentru că am, în sfârșit, două materiale importante în față – volumul tău, *Destin* (-publicat anul trecut, deși a fost scris acum 20 de ani!) și o lucrare mai specială, *Outer-Art* – despre care trebuie neapărat să vorbim mai încolo – putem începe interviul cu tine. Te invit, pentru început, să faci o scurtă prezentare a “invențiilor” tale de până acum: paradoxismul, aut-arta etc. Ai putea să încadrezi aceste direcții propuse într-o anumită ordine a curentelor de avangardă? În anii '80, când înflorea postmodernismul, ai pus bazele unei mișcări de avangardă numite **Paradoxism**. În deschiderea volumului tău de artă experimentală, se află un interesant manifest intitulat “Ultra-modernism?”. Ce este cu acest semn de întrebare? În finalul manifestului, spuneai: “Let’s revolt against ‘classicized’ art, and fight for a New Art World Order!”. Judecând după maniera ludică-demențială în care se desfășoară, în acest album, întregul tău discurs (non)artistic, mă întreb, pe bună dreptate, dacă nu propui, mai degrabă, o “nouă dezordine” în lumea artelor!?

Florentin SMARANDACHE: Toți care propuneau un stil nou, provocau o aparentă dezordine. Vezi cubiștii, futuriștii, minimaliștii, supremațiștii (Malevich), constructiviștii (Kupka, Gabo, Rodchenko), deconstructiviștii (în arhitectură), barochiștii, orphiștii, populiștii, Arta Op(tică) (Vasarely), Pop Art și asambliaștii (Andy Warhol, Wayne Thiebaud, Roy Lichtenstein), conceptualiștii, abstracționiștii. Chiar și încercări mai puțin cunoscute, precum, de pildă, *rayonismul* (Larionov, Goncharova), bazat numai pe raze liniare de lumină în pictură, a trezit interesul unui Kandinski. Îmi plac experimentele, sunt înnebunit după ele; de aici, se ajunge la debalansare și, din nou, la un echilibru în dezechilibru. Nimic nu poate rămâne static.

---

¹ Pornind de la Paradoxism, Florentin Smarandache a inițiat un curent și în artă, numit, cum era și firesc pentru stilul său, “Aut-Artă” (1990), adică “artă în afara artei”, și a publicat un astfel de album în engleză: “Outer-Art” (2000). În *Manifestul și antimanifestul pentru AUT-ARTĂ* [vezi <http://www.gallup.unm.edu/~smarandache/outer-art.htm>], el pledează pentru o artă cât mai urâtă cu putință, cât mai proastă, cât mai fără talent și, în general, cât mai imposibil posibilă! Deci, totul pe dos... smarandachian! Al doilea album al lui se numește *Outer-Art, the Worst Possible Art in the World!* (Aut-Arta, cea mai proastă artă din lume!), Râmnicu Vâlcea, 2002, ediție îngrijită de I. Soare).

Nu toate experimentele sunt forțate. Inițial, unele doar par astfel. Nu poți reuși de la prima încercare: nici în artă, nici în știință.

Thomas Edison a făcut 1750 (!) de experimente nereușite, privind arderea filamentului în vid, până să descopere [descoperirea=experiment reușit]... Nu numai când chestiunea nu merge, se caută soluții diferite, ci și când lumea s-a plictisit/săturat de ea. Vrea să mai încerce și altă mâncare de pește! Ce-ar fi dacă nu s-ar mai scrie poezie deloc, fiindcă pe Eminescu nimeni nu-l poate ajunge? Și să citim toată ziua doar versurile lui?

Joyce nu este singurul experimentalist clasicizat (la vremea lui a fost, în fond, destul de blamat, repugnat: descria niște fapte scabroase, la care multe doamne influente, din societatea înaltă, strâmbau din nas... De pildă, pe două pagini, detalia ce făcea un personaj central la veceu, cum se umplea încăperea de mirosuri pestilențiale etc. Iată și un citat joyce-ian, din memorie: “Intr-un șanț, cu spatele puțin aplecat în față, o femeie urinează ca o vacă”. La fel cei cu teatrul absurd (Ionescu, Beckett, Adamov) și Arrabal – cel cu teatrul cruzimii: tăia găște adevărate pe scenă!. Nu mă mai apuc să-i listez pe toți...

Am admirat mișcările de creație și le-am citit regulile. Nu pentru a le urma, ci pentru a le încălca. Precum Chaim Soutine, *peintre maudit*, între cele două războaie, de la École de Paris, care își distrugea periodic pânzele, așa îmi păstrez eu *nepicturile*. *Pictura involuntară* mă preocupă, fiindcă arta voită (cu tendință sau fără) e artificială, nesinceră, nespontană. Orice artă este un artificiu (David Graham). Trebuie să te surprinzi pe tine însuși, dacă vrei să fii poet (Robert Frost). Am și experimente-replică la Yves Klein, ori anti-compoziții la De Kooning ori Pollock (abstract-expresioniști), ale căror picturi sunt totuși perceptibile în unități repetitive.

Vezi, evitarea oricărei forme de artă, pentru a da naștere non-artei sau aut-artei: să pictezi cât mai... imposibil cu putință!

Domnule, prin anii '80, în “Luceafărul”, la rubrica debutantului, susținută de Geo Dumitrescu, la care mă scremeam și eu să public, a apărut, la sfârșitul unui an, o selecție din cele mai proaste poezii primite de Geo de la începători; evident, nementionându-se autorii. Vă dau cuvântul meu, citeam aceste scrieri într-o berărie, cu alți prieteni scriitori, și râdeam cu lacrimi și toți cei care eram de față, ne doream să avem o întreagă astfel de antologie, pe care am fi cumpărat-o cu dragă inimă – în comparație cu versurile rigide ce se publicau în toate revistele, unde diverșii poeți căutau să epateze în fel și chip. Ce se întâmpla cu acești novici? Ei nu ascultau de nici o regulă, nu se sfiau să-și dea pe față păsurile, nu erau “contaminați” de influențe și modéle, erau de-o sinceritate uimitoare! În final, am considerat că acelea fuseseră cele mai bune creații din revistă! Un paradox adevărat!

Previziunea mea s-a adeverit cumva, în ceea ce se cheamă astăzi Junk Sculpture (sculptură din gunoaie, mai mult asamblare din deșeuri). Ei, bine, acest mod de **cum nu se scrie**, a devenit ca o emblemă a paradoxismului, extinsă ulterior la modul cum nu se pictează, cum nu se desenează, cum nu se sculptează, până la modul cum nu se joacă teatru, ori cum nu se cântă pe scenă; mai exact, totul pe dos. Uite-așa am scris *NonRoman*, *NonTeatru*, *NonPoeme*, *Scrieri defecte*.

Mă întrebați cum se deosebește de dadaism? Foarte simplu: dadaismul nu avea un înțeles (scoți cuvinte din pălărie și formezi propoziții), pe când paradoxismul înseamnă să interpretezi în sens invers, să iei lucrurile în contradictoriu; deci, un înțeles în răspăr.

O surpriză pentru voi, va fi numitu-mi volum *Dedications* (2000), apropo de *cartea-obiect* de care pomeneai, Mugur. Iar dacă vă trimit *NonPoems* (1990), nu veți putea ști dacă acesta-i volum de literatură ori de artă – poate o să mă lămurii voi și pe mine!

Ați văzut cum studiază lingviștii etimologia unor cuvinte românești? După cărți vechi latine, de “îndreptare” a limbii latine vorbite pe teritoriul Daciei, în care se scria: nu se zice așa..., ci așa...- numai că tocmai acea latină incorectă gramatical de atunci, a devenit româna corectă de acum! Da, paradoxismul s-a dezvoltat în perioada postmodernistă a anilor 1980, deși nu am avut legături cu nici unul dintre ei, chiar m-am ferit de-a mă “înregimenta” lor, deși am citit cărțile multora.

În ceea ce privește paradoxismul, mi-a plăcut să **nu** ascult de “indicațiile prețioase” ale vreunui critic, ci să scriu cumva pe dos, în contra-timp. Ca avangardă, el se încadrează în linia dadaism, lettrism (cu un lettrist francez, François Lemaître, am fost în corespondență), teatrul absurd al lui Ionesco – cel care demonta clișeele franceze de la figurat la propriu (când predam în Maroc, ca profesor cooperant, am primit câteva epistole de la dramaturg, care mi-a apreciat volumul *Le sens du non-sens*), Beckett, Adamov.

Am mai specificat ce fac eu în creația artistică: îmi place arta că n-am talent la pictat și desenat; vreau să creez cât mai urât, cât mai contra gustului comun, neșlefuit, nasol/rasol, fără gust; am folosit și “arta găsită” – luată din natură în stare nealterată, precum Robert Doisneau, francezul fotograf călcând pe urmele lui Dubuffet, care afirmase că senzaționalul se află în banal!

Prozatoarea Delia Oprea a vizitat o expoziție, “Les champs de la sculpture”, la doi pași de Champs-Élysées, în Paris, unde o sculptoriță, Niki de Saint Phalle, a expus niște păpuși de 6 metri, intens colorate (roșu, albastru, galben, alb), gonflabile, pe care le numește invariabil “Nana” (tipa, destul de golănește spus). Niki a declarat: “La început publicul le-a găsit insultătoare pentru femei, dar nu asta am vrut. A fost, pentru mine, un mijloc de a-mi umfla feminitatea și libertatea, care au fost reprimare atâția ani.”

Mi-au plăcut o serie de formulări în contra-timp, în răspăr, ale lui Ștefan Bălan. Câte-o metaforă scurtă, antitetică, din asta, în câteva linii, spune mai mult decât o pagină întreagă de explicații. Discutam odată cu Jack Crawl, profesor la UNM într-un program de “creative writing”, program care te-nvață *cum să scrii*, Departamentul de Litere și Artă, care m-a invitat, când venisem, în primele luni, să vorbesc despre avangarde în Europa, de sorginte românească: dadaism, lettrism, teatrul absurd, paradoxism. I-am zis: Jack, dacă eu urmez cursul tău, o fac pentru a scrie exact pe dos de cum ne înveți! Scrisul trebuie să-l ai în sânge.

Ceea ce m-atrage la universitățile americane, este faptul că poți să propui tu un curs specific, neinclus în vreun program, creat în întregime de tine, pe un subiect care-l dorești, cu bibliografia care o crezi de cuviință. Vreau să spun: independență academică deplină. Și, dacă ai studenți - bine, dacă nu, se anulează cursul. În România, cel puțin acum vreo

20 de ani, nu exista așa ceva. Americanii le numesc “honor course”. Și Jack mi-a dat ideea, la o sticlă de bere într-un restaurant, să propun un curs de “literatură matematică” (trebuia să aleg un titlu mai precis), implicând și calculatoarele în creație, cuprinzând experimente și curiozități literare; ba chiar o aplicare a literaturii în... matematică... ha, ha, ha!

Stilul fără stil, de pildă, este și acesta un *stil*. De multe ori, negând, mai mult afirmi, în sensul că trezești curiozitatea și interesul pentru cei negați/blamați.

Mircea m-a-njurat în față pentru avangarda mea, de-mi venea să-i dau un pumn și să sparg computerul care se interpunea între noi. E bine când te supără cineva, te enervează, atunci sar scânteii. Trebuie să fii provocat în creație. Din testamentul lui Petru cel Mare, am aflat că trebuie să fii mereu în stare de război; desigur, mă refer la cel spiritual, aplicat în cazul nostru, când urâm cu voioșie, reciproc. Altfel, nervul piere.

Prietenia în artă diminuează exigența și lenevește creația. Apreciez, deci, duritatea voastră la adresa mea. Mai bine că-mi sunteți dușmani, dar mă întreb dacă mai trebuia să-mi pierd vremea cu interviul! Oricum, voi o să mă scoateți tot rău... Și, mulțumesc lui Dumnezeu, am destui inamici (pot să mai dau și altora – de pildă vouă – *no, thank you!* Îmi răspundeți, și-apoi vă *asaltați* la mine), care mă țin treaz permanent sun invecive, băgat în priză, și-asta e stimulat. Dar, s-amintim și proverbul: Ferește-mă, Doamne, de prieteni, că de dușmani mă feresc singur! Cu cât sunt mai contradictoriu, cu atât devin mai paradoxist. Grigurcu afirma că un scriitor controversat este mai interesant decât unul plat. E mai bine să te-njure lumea, decât să te ignore: înseamnă că ideile tale îi sâcâie, îi deranjează. La început, cei originali sunt detestați. “Dacă lumea te laudă și te cultivă, înseamnă că mergi pe cărări tocite” (Sandberg). Ați citit despre *filosofia diné*, a atribului american Navajo, privind viața?

Pot cita după Mircea Țugulea, pe Jean Baudrillard, că: “nu mai există contradicție”... Mai mult, se manifestă, în prezent, o tendință spre transdisciplinaritate – vezi și centrul respectiv de la Paris, condus de B. Nicolescu. Interdisciplinaritatea este în floare. Vezi domeniile create: bio-fizică, bio-chimie, fizica matematică, psiho-dramaturgie, terapie literară, terapie artistică etc. Cu alte cuvinte: orice asociere dintre un domeniu X și altul Y (și cu cât Y e mai antinomic, cu atât e mai atractivă asocierea!... paradoxal, nu-i așa?), deci nu mai miră pe nimeni amalgamurile de orice natură. Îl citez și pe infaimosul Marx: extremele se ating (comunismul și fascismul, arta și știința etc.). Și-atunci, ce să mai vorbim despre geometrie și narațiune, care nu-s chiar diametral opuse!?

Tot în logica modernă, există și noțiunea de “mulțime paraconștientă”, adică: o mulțime care are puncte comune cu exteriorul (complementul) ei. [Pare curios și neverosimil, mai ales pentru logica clasică, dar: totul e posibil, chiar și imposibilul!].

Apoi, “mulțime dialethistă” {nu conusc traducerea românească a celui de-al doilea cuvânt, probabil că aceasta nici nu există}: o mulțime egală cu... exteriorul (complementul) ei! Veți zice, probabil, că-i absurd? {dintr-un punct de vedere: da, dintr-altul, nu}. Bineînțeles că tradiționaliștii (în știință, în artă, în litere) nu vor accepta. Rezistența la nou este scontată.

În cadrul postmodernismului rus (1980-90), Mark Lipovetki surprinde antiteze semantice (personal-impersonal, memorie-uitare, simulacru-realitate, fragmentaritate-unitate) - el le numește “paralogice” [dar sunt, în fond, paradoxisme curate].

Haosul și cosmosul s-au îmbinat la Joyce, de pildă, în “haosmos” [chaos+cosmos=chaosmos] - și revin la acea mixtură din articolu-mi cu geometriile neeuclidiene. Vreau să zic: haosul și armoniosul coexistă – nici nu se putea altfel. Există omogenitate în cadrul acestor combinații polistratificate (chiar și între geometrie și narațiune), dar și o heterogenitate în cadrul omogenității. Și, tot fiindcă într-un alt e-mail (despre avangarde) eram criticat deoarece aminteam despre “urâtirea frumosului” prin paradoxism, hai să dau un exemplu descoperit recent din postmodernismul rus: poetica lui Ilia Kabakov se bazează pe gunoi. Da, ați citit corect, “gunoi” – fiindcă acesta reprezintă moartea; da, fiindcă acesta reprezintă viața: este rezultatul și dovada *existenței* noastre... Paradoxismul face interpretări pe dos (etimologic vorbind).

“Poeziile matematice” folosesc concepte matematice în creația lirică: algoritmi (unii făcuți pe calculator), paradoxuri (vezi: “Distihuri paradoxiste”, 1998), tautologii, dualisme (din logica formală), descompunerea clișeeilor lingvistice, în-calchierea expresiilor etc.

Poetul spaniol Miguel de Asén folosește un generator de “sonete aleatorii”, după cum m-anunță informaticianul Adrian Rezuș, care-i un programator MS-DOS. Referitor la procedeele automate de creație pe calculator: am cumpărat odată un astfel de soft, care avea o bază de date cu versuri în engleză, combinate aleatoriu: niciodată nu-ți ieșea același poem [chiar pe computer, folosind aceleași comenzi de intrare (inputs)]! Ideea era simplistă: fiecare vers, fiind unitar semantic (înțeles de sine stătător, sintaxă clasică: subiect.predicat-complement etc), se puteau extrage oricum versurile [bineînțeles, fără rimă și ritm], deoarece nu ieșeau absurdități la nivel de întreg. Era o programare liniară, dar ar trebui să facem ceva neliniar. Baza de date să fie formată din sintagme, metafore, ori numai noțiuni obsesive. Sau mai mult, precum cei din inteligența artificială: să facem programare evolutivă, cu operatori dinamici: un programator învață de la altul, ori (cum e mai simplu în prezent) învață din propria-I experiență; adică perfecționezi poemul, pe calculator, de la o fază la alta. Sau un roman cu filele detașabile, arătând ca un joc de cărți: se puteau amesteca oricum și puteai obține un nou roman (dacă nu-ți plăcea vreo versiune).

În teatru, am efectuat permutări (algebrice) de scene (dar în cadrul aceluiași act) – combinatorică finită, dând naștere la un miliard de miliarde de piese de teatru: piesa se numește “O lume întoarsă pe dos”. Utilizarea matematicii în creația artistică – studii despre aceste procedee a făcut Solomon Marcus (*Lingvistica matematică, Poetica matematică*).

La o Conferință MAA, Joanne Growney a condus o secție de “poezii matematice” și atunci ne-am cunoascut; recent, ea a publicat o recenzie despre Antologia Paradoxistă II, în revista (atenție la titlu!): “Humanistics Mathematics Network” (California). Dar și invers: lirica în mate (nu strict, rigid științific), într-un articol în “Mixed Non-Euclidean Geometries”. Este însă un articol scris sub formă poetică, interogativă, pornind de la o

remarcă simplă: de combinare a geometriilor existente: Riemann și Lobacevsky-Bolyai (neeuclideene) cu Euclid (contrazicând axiomele lui Hilbert). Idee care mă bătea la cap când eram elev la Craiova și Râmnicu Vâlcea... Haosul are poetica și farmecul lui!...

Noțiunea se poate generaliza la “poezii științifice” (împrumutând procedee și din alte domenii: fizică, chimie etc.), deși pare bizar! Chiar Camil Petrescu afirma că literatura se extinde prin procedee din afară.

[De pildă, studiindu-se creația lui Marin Sorescu, s-au descoperit anumite patterne; și-atunci, cu ajutorul unui computer, al unor algoritmi, se putea crea în stilul său, folosind ca bază de date lexicul sau - în speță - temele-i obsesive. Desigur, nu la pastoșare mă refeream, ci la importanța descoperirii și procedeeului în sine].

În teatru, s-au efectuat permutări (algebrice) de scene, dând naștere de miliarde de piese de teatru (“O lume întoarsă pe dos”). Vezi și experimentele grupului francez Oulipo [Raymond Queneau: “O sută de mii de poame”; Jacques Péro: “Disparația” (roman în care nu se folosea deloc litera “e”, cea mai frecventă din limba franceză, iar criticii care au recenzat cartea... nici nu au observat ‘disparația’ acestei litere!), François Le Lionnais etc.].

Ce e drept, am avut un destin cam sucit. Părinții, țărani, m-au dat la un liceu umanist (deși mă remarcasem pe la olimpiadele de matematică) – ziceau că să devin învățător, să am o meserie, fiindcă e ușor și am mult timp liber. Plecam dintr-un sat, la școală, în oraș (Craiova – în care m-am simțit mizerabil, și pe care-l urăsc... mi-a întunecat adolescența; deși am rămas un mare chibiț al Universității Craiova, mă uit la rezultatele meciurilor de fotbal în revistele de exil). La Liceul Pedagogic – acum Școală Nromală – am învățat istoria artei (obiect obligatoriu), am cântat la acordeon pe note și acompaniament cu bași (din nou obligatoriu – deși nu-mi plăcea), am cântat la fanfară - la un instrument cu goarnă mare, numit eufoniu – tim tam, tim tam... acompaniam - și în corul școlii (ultimele două - opționale – dar, din nefericire, m-a selecționat/obligat proful de muzică, spunând că am ureche muzicală, unul Sorin Benedict; în vreme ce colegii mei jucau fotbal în curte – și mie mi-era necaz!). Era prin 1969-1972, probabil unii dintre voi nici nu vă născuseți. Dar mai existau și alți colegi, nefericiți ca mine: cei selecționați pentru formațiile de dansuri și jocuri populare, și cei care cântau în tariful școlii (ceea ce mă consola, vorba proverbului: să moară și capra vecinului, nu numai a mea!).

După liceul umanist am făcut facultatea de științe, apoi iar am revenit la artă. Cum aveam câte un insucces într-un domeniu, îl abandonam și intram în celălalt. Aici, iar mă “evidențiam” cu alt insucces, și mă întorceam la dragostea dintâi. Din insucces în insucces, am pendulat între artă și știință. (Ionesci zicea că din eșec în eșec, cu teatrul absurdului, el a ajuns la... victorie!).

Ca să revin la o chestiune dintr-un e-mail: în **Aut-Artă** (*artă în fara artei*, în engleză - *Outer-Art*) nu e nimic, pe când în Arta Brută a lui Duduffet mai sunt niște contururi, niște forme, acolo; că-s naive, că-s făcute de copii ori psihopați – dar **există**; în fond, și literatura alienaților din spitale prezintă interes, vezi Alain Bouvier, “Les Fous Littéraires”. Nu fac artă, ci aut-artă; deci, cât mai urât, cât mai neplăcut pentru lume...

Aplic axioma: totul este artă (sau totul nu este artă!). Sunt unii, mai tineri iviți, sau mai în vârstă, care au impresia că dețin monopolul asupra culturii, că numai gesturile/ideile lor contează. Ei uită că arta/literele sunt subiective, complexe în formă și conținut, multi-stilistice, iar criticul sau poetul/pictorul X nu este buricul pământului, că toată lumea trebuie să scrie pe placul lui. Eu îmi propun uneori să scriu împotriva placului cuiva, de pildă - al lui Mircea sau al lui Mugur – nu vă supărați, comentam fenomenul de (aut)artă. Deci, așa - neglijente, neartistice, așa cum sunt experimentele-mi artistice, așa le las! Ionesco zicea că în momentul când nu ne mai jucăm, am murit spiritual. Nu-i vorba despre “Les fleurs du mal” (Baudelaire) sau “Flori de mucegai” (Arghezi), adică - de înfrumusețarea urâtului, ci de o urâțire a frumosului.

Manifestul *Ultra-Modernism?* este crezul meu aut-artistice (ca un mare nespecialist în artă), iar semnul întrebării este mai mult al mirării! Ce-ar urma după post-modernism? Eugen Simion propunea cândva termenul *post-post-podernism*, ceea ce îmi sună cumva redundant, sau ca-ntr-o dublă negație, care se anulează reciproc.

Am menționat că “Outer-Art” [care înseamnă non-arta, ex(tra)-arta, experiment, arta dincolo de artă] reprezintă paradoxism în creația artistică: mâzgălituri, suprapuneri picturale, hibridi de picturi+colaje, pictat de formule matematice etc.

Odată, eram la baie și-aveam hemoragie nazală – asta-i boala mea... sănătoasă de când eram copil; am luat o hârtie să nu murdăresc pe jos; sângele picura și se prelingea pe coală; au ieșit niște râuri și pete roșii, parcă aduse din pensulă, și chiar îmi plăcea cum se formau imagini pictate cu nasul... Am început apoi să mișc nasul într-o parte și alte, desenând și alte forme. Și totul mă liniștea...

Ciclul de “Extra-Flori” l-am ‘pictat’ cu... ață, iar când s-a vărsat oja nevastei și au ieșit niște floricele de toată admirația, am zis: gata, asta e pictură! “Ce-ai, ești nebun?!” - a exclamat soția. În (non)albumul doi, intitulat sugestiv “AUT-ARTA, cea mai proastă artă din lume”, am colorat și cu frunze și iarbă, fiindcă-mi fusese greu să mă duc la librărie după acuarele, și-mi ardea atunci momentan să (non)pictez – până nu se răcea hobby-ul!

Acum m-ar atrage arta fractală, figură în figură..., și arta matematică; ați văzut cum sunt reprezentate curbele și suprafețele în 3D? Ca niște plase de cuvinte (subcurbe de nivel) care să redea contururile: idei spațiale. Tot aici, iluziile optice ale lui Ecker mă încântă. Opera, însă, se explică și mai degrabă nu se explică; în orice caz, nu de către autor, fiindcă atunci ea se demistifică, intră în trivial. Nu mă mai împingeți diavolește la păcat.

Voiam să vă spun și că nu trebuie să vă forțați ori să vă simțiți obligați să-mi luați vreun interviu. Mai ales că Mircea spusese că n-aveați nimic să mă-ntrebați ! ...Relațiile mele cu Asaltul se tensionează, și asta e foarte bine, să iasă scânteii. La atac, Mugur!

MG: ...Din toată inima, dar – la lungimea răspunsurilor tale - cred că nu se va putea bănuși, decât printre rânduri, cum mișcăm din sprâncene la cele spuse de tine. ...Mda, interesant...! Apropo, e și asta un cuvânt la modă, cred că deja se predă la cursurile de estetică, pentru că e o achiziție de limbaj importantă, *interesant*-ul... Sunt o grămadă de lucruri pe care nu le mai poți încadra astăzi în vechile categorii calofile... Așa că ce și-a

spus lumea: decât să dăm cu parul să predăm retrograzi și apoi să se descopere iar că a fost o atitudine lipsită de viziune, mai bine dăm din cap într-o mișcare diagonală – nici aprobator, nici cârâitor – și spunem că e interesant... Dar hai să îndrăznim să dăm măcar cu radiera! Ce înseamnă, de fapt, avangardă? Dacă urmărești cu atenție ce mișcă prin lumea asta (e suficient să zăbovești câteva zile prin atelierele “lupilor tineri” din părțile noastre...) o să rămâi surprins cât de multă lume se-nghesuie să “inventeze” ceva, orice, câte un mic scandal sau o ieșire din normă, în fapt – să-și scrie propriul personaj într-o listă de zgomote contemporane cu aere (non)culturale... Am avut sute de conversații plictisitoare cu unii și cu alții și concluziile lor se rezumau la “s-a mai făcut asta”, “asta nu s-a mai făcut”... Uneori te cretinizezi numai stând să urmărești goana asta a fiecăruia de a aduce o chestie în plus – uneori o hașură mai strâmbă, alteori un amestec de stiluri (eu numesc asta *necrocultură*) tehnici, concepte și... cam atât... Te-ai gândit vreodată la rictusul condescendent al celorlalți “experimentalști” când vorbești despre (aut-)artă? Ești sigur că se poate aduce programatic ceva nou în artă sau literatură? Eu am senzația că am întâlnit printr-o mulțime de ateliere lucrurile despre care vorbești! Nu vreau să invalidez demersul tău (aut-)artistic ca vector al unei experiențe intime, incontestabile ca nivel propriu de conștiință! Cât, însă, din discursul tău teoretic poate obiectiva, la nivel de sistem, ceea ce propui? Dacă gesturile tale, ca fructe ale unei minți nepervertite de un sistem de învățământ vocațional, pot fi interpretate ca fiind autentice, necarieriste, te-așezi, cum spuneam, în linia Artei brute, chiar când spui că asta, în final, e un hobby pentru tine. Ceea ce te scoate în afara acestei zone, este excesul de conștiință artistică (ai voie să zâmbești sau să înjuri...). Ai împins spre sistem și “ți-ai însușit” teorii și lucruri ce, foarte posibil, nici nu-ți pot aparține! Îmi imaginez, de pildă, ce pumn între dinți aș primi de la un amic de-al meu (nu spun nume, personă importantă!) ce a umplut deja un pod cu experimente de genul celor evocate de tine (și încă ceva pe deasupra!) dacă i-aș spune că pastișează (aut-)arta lui Smarandache! El vrea să se simtă la fel de sigur și personal în ceea ce îndrăznește să construiască – și primii pumni în figură pe care îi încasează acești tineri, pe băncile școlii, vin din partea celor care le reamintesc că asta s-a mai făcut cândva, că nimic nu e nou sub soare. Deci, sigur, nu te oprește nimeni să-ți dezvolți un program personal de prospectare a unor forme noi de expresie și realizare artistică... Dar când te poți opri să înfigi steagul spunând că lumea aceea nouă îți aparține? Nu riști să redescoperi oul lui Columb? În ce măsură poate cineva să îndrăznească să genereze concepte largi în urma unor demersuri ce țin, până la urmă, de intimitatea creației, de individuație? Și cine îi poate omologa demersul?

F. S.: La o multi-întrebare de-o pagină, ar trebui să răspund în... două cuvinte! *Interesantul* este încărcat de gesturi aprobatoare, dezaprobatore, și indecise – ca în logica neutrosofică: un triplet. Ceea ce-i normal, conform cu viața; adică obiectul creației nu-i fie alb, fie negru, ci în nuanțe. “Opera este un corp viu, reinterpretabil” (Eugen Negrici, *Expresivitatea involuntară*). Depinde de sfera de refracție prin care-l privești și gândești, de timp și spațiu, de alți parametri ascunși.

Cazna de-a inventa, merită toată atenția. În fond, avangarda asta presupune noul în formă și/sau conținut. Dacă trăim obsedați că “asta s-a mai făcut”, ne vom autoinhiba. *Nihil novi sub solem*, păi atunci nu mă mai joc! Hai, dacă nu mai e nimic nou sub soare, să stăm cu mâinile încrucișate! Să nu mai creăm. Totuși, cum scriai într-un e-mail, nu este suficient numai *obiectul artistic literar*, ci și *teoretizarea* acestuia – “atitudinea”, spuneai tu. Trebuie să demonstrezi prin manifeste, programe, comparații, că ai ceva deosebit de adăugat în patrimoniul creației. Să arăți că ești conștient de noutate și să convingi.

Pe urmă, dacă e pe-așa, **nu există originalitate**. Scurt pe doi! Nici Eminescu n-a fost primul romantic (Hölderlin a apărut mai devreme), Ion Barbu a preluat (h)ermetismul din Occident, postmoderniștii s-au tras din *Beat Generation* (1950-60) (Ginsberg, Cummings etc.) sau Gertrude Stein, ori din *le nouveau roman* francez (Alain Robbe-Grillet, Marguerite Duras etc.), sau din grupul parizian **Oulipo** (*Ouvroir de Littérature Potentielle*) (Pérec, Queneau, François Le Lionnais – ultimii fiind și matematicieni; Le Lionnais mi-a expediat și-o scrisoare, cu o lună – două pân’ la trecerea sa în neființă, pe vremea când profesam în Maroc).

Ce, a mai excelat careva în experimentele lui Joyce (*Ulysse, Finnegans Wake*)? Știi, eu mai cred în ceva: că nimeni nu-i unic (într-un anumit fel), dar și că fiecare e unic (în alt fel: spiritul, personalitatea sunt ca amprente de la mâini). Deci, și Eminescu este original în genialitatea lui, inegalabilă, și Barbu aduce un aer proaspăt în literatura română, precum și poezia semiotică a postmoderniștilor români are valențele sale (Emilia Parpală-Afana).

E bine dacă vrei să invalidezi discursul meu, fiindcă poate reușești să mă scoți din sărite, și-atunci creez mai cu furie! Când te-apuci să faci avangardă, îți asumi toate riscurile: jicnirea unui Mircea, condescența unui Mugur, ignoranța lui nea Gheorghe. Orice avangardă școhează și provoacă repulsie la început, apoi este acceptată, de voie de nevoie; cu timpul, se transformă în tradiție și sfârșește prin banalizare și plafonare (odată cu epigonizarea ei). Acum, de exemplu, dacă-i spui cuiva că e dadaist, îl depreciezi...

Literatura se lărgește prin elementele neliterare, arta - prin elemente neartistice, pe care și le încorporează și digeră. Uite, Sculptura Tehnică (sintagmă ciudată, nu?) americană: un Alexander Calder cu hibridi tehnico-artistici: “Rama albă” (1934) formată din sârme, lemn, hârtie (!), și... un motor – pentru a o transforma într-o *sculptură cinetică*. Venind din afară, poți aduce elemente surpriză, nu stând în interior. Ca la un *brain storm*, unde persoane total străine de un subiect/proiect sunt puse să-și dea cu părerea... Curios și foarte neașteptat, nu-i așa? Fiindcă cei în sistem sunt încorsetați de niște preconcepte din care nu pot ieși, pe când ceilalți sunt liberi, deoarece nu le cunosc (!) Atenție, această procedură se aplică și în știință! Apropo de *necrocultura* pe care o aminteai.

Vasile Conta, în tezele sale, susținea că e probabilitatea mai mare să se nască urmași viguroși din încrucișăricit mai neînrudite, referindu-se la partea biologică; ca urmare, amestecul extrem de populație, ca într-un creuzet, în America a transformat-o în cel mai puternic și dezvoltat stat. Eu cred că tezele sale se pot extinde și în domeniile literar, artistic, științific. Vreau să demonstrez: că “intruziunea” unui nepictor și negrafician ca

mine, căruia nu i-a plăcut niciodată să picteze ori să deseneze, poate aduce altfel de elemente în artă – în comparație cu un artist format, ca tine. Cândva, poate tu vei ajunge un “mare artist”, iar eu un “mare non-artist”, *okay dock?*

Avantajul meu este că-s netalentat la pictură și necritic de artă, de aceea aut-arta mea devine mai pregnantă (a se citi “mai rea”, în sens pozitiv, mai ne-artă) decât a colegului tău. Când m-apuc să fac ceva, iese altceva. Pictura, la care nu mă pricep, și recent fotografia (mă refer la cea experimentală, plus colajele) mă intrigă, mă răscolesc. În ce mă privește, n-am avut și nu voi avea niciodată o expoziție plastică...

Apoi, se-ntâmplă și chestiuni care apar simultan. Dacă Jerome K. Jerome, cu umorul său britanic, publica *Arta de a nu scrie un roman*, hai să-l extindem la *arta de a nu face artă*, care reprezintă *Outer-Art*. Într-un eseu (*Biografia ideii de literatură*) clar, curgând limpede și atrăgând la lectură, publicat pe prima pagină a “Mozaicului” craiovean, Adrian Marino vorbea de *aliteratură*, *nonliteratură*, și *antiliteratură*: “Pe de o parte, nimic nu e literatură. Pe de alta, totul este sau poate fi literatură. Noțiunea de gen literar dispare”. [Nu-a de acord cu el că nonliteratura este imposibilă!] În vreme ce Șerban Andronescu le numea “contracultură”. Pronostictez că acestea vor deveni, cu timpul, forme de literatură (interiorul își asumă exteriorul).

Nu poți spune că mi-aș fi însușit teorii și lucruri ce nu-mi aparțineau, ci, dimpotrivă, am mers pe dos: **am contrazis** teorii și lucruri care mă frământau. Când majoritatea îndeplinea o directivă (politică, socială, artistică), eu exploram inversul. {*Don't go with the crowd* (nu te asimila mulțimii).} Deoarece trăisem în epoca comunistă și eram foarte circumspect la orice suna oficial. Unde-i criticul ăla, bursier Herder, care să mă sfătuiască cum să scriu, că mi-ar face o plăcere infinită să mă manifest în sens opus (mi-amintesc cum Răducanu, portarul, declara înaintea Campionatului Mondial de Fotbal, din Mexic, în 1970, că ar vrea să-i dea mingea pe la spate în fața lui Pele!).

Citeam cu interes cărți *how to* privind scrisul, dar nu pentru a le urma, ci pentru a investiga exact contrariul. Citeam cu interes despre curente literare și artistice, dar nu pentru a le urma, ci pentru a investiga exact contrariul. Culmea e că am uitat de limite și-am trecut pragul la matematică, iar de curând la fizică – atrăgând, la rândul-mi, oprobiul altora Voiam, totuși, o *negare pozitivă*, nu neapărat distrugere – precum dadaismul și lettrismul. Îmi surâdea să-i pun față în față pe oamenii de cultură (și știință chiar, de pildă – în fizică, unde-s mai multe ipoteze contradictorii) cu idei opuse (mai ales că fiecare “demonstra” că el are dreptate; și într-adevăr, toți aveau dreptate și erau falși în mod simultan!), un fel de *psihosophia perennis*. Am și un articol în curs de publicare, numit: “Neutrosophy, a New Branch of Philosophy”.

PARadOXisMul (scrierea pe dos, scrierea dinafara scrierii; arta pe dos, arta dinafara artei) ar fi ca un dreptaci care scrie cu mâna stângă, ori ca un pictor care nu-și poate controla pensula. Spre deosebire de celelalte curente, care au murit, paradoxismul va exista permanent sub diverse forme, deoarece este în firea omului și-a naturii: întotdeauna vor exista procedee, metode, stiluri, aforisme, metafore, teorii **opuse și adevărate simultan**.

Și ce vreți voi de la mine: să mă dau de-a bush-ilea în artă tocmai acum? La început, v-am rugat cu frumosul (în artă), până m-ați făcut mai târziu să vă rog cu urâtul (tot în artă). Nu suntem în epoca victoriană. Se poartă aut-arta, o de-picturalizare, o de-sculpturalizare, iar în literatură - de-literaturizare, mergându-se până la înstrăinarea artisticului și literarului altor domenii epistemologice. Nu accept nici să scriu cărți repetitive cu nemiluita (vreau să zic, în același stil), precum Mihai Beniuc de pildă (cu excepția “Mărului” său “de lângă drum”).

Păi, hai să vă întreb eu acum: după dadaism, de ce-a fost nevoie de lettrism? Primul făcea distrucții la nivel de cuvinte, celălalt - la nivel de fenomene/litere. De ce mai era nevoie de teatrul absurd al lui Ionesco? Nu era acesta o formă de dadaism? Ori, de ce teatrul crud al lui Arrabal (care tăia în mod real găște vii pe scenă – mă gândesc ce-ar fi zis cei cu drepturile animalelor din America?)?

Ori manifestele lui Ozenfant (pictor) și Le Corbusier (arhitect) din 1918: ei încercau desprinderea de cubism în așa numitul “purism”. De ce? Pentru că se plictiseră de același stil, epuizaseră sursele de inspirație. N-o să mâncăm mereu iahnie de fasole ori postmodernism!

Ce, nu se mai făcuse dadaism înainte de Tzara, Marcel Iancu, Hugo Ball, Richard Huelsenbeck, Jean (Hans) Arp, Hans Richter? Texte incongruente existau în Evul Mediu, dar nu li se dăduse o interpretare destructivă, anti, o conștientizare. Nu existau scrieri naturaliste înainte de Zola? (Cel puțin în corespondența privată între anonimi, nepublicată). ***Obiectul artei sau literaturii existase în diverse forme înaintea inițiatorilor, dar teoretizarea și conștientizarea lui, nu.*** Poate de aceea Van Gogh devine mai intrigant: scrisorile sale către frate-său Theo sunt devastatoare, dar și parte a teoriei artei: “Încerc să exagerez esențialul și să las restul vag”; “în loc să reproduc exact ce văd în fața ochilor, folosesc culorile mai arbitrar”.

Mișcările se fac prin teoretizarea unor critici sau ale artiștilor/scriitorilor înșiși. Altfel, ar putea trece imperceptibile le public. Uite, în literatura română, există Școala de la Târgoviște (M.H. Simionescu, Radu Petrescu, Costache Olăreanu, Tudor Popa etc.); nu consider că sunt așa diferiți de alții, dar s-au găsit unii care au “demonstrat” (I. Buzera etc.)... Impresionismul (1863) a rezultat dintr-o deviere a realismului (vezi Manet, care expusese la ‘Salonul Refuzaților!’): scăderea clarității, încețoșarea imaginii și a contururilor (Renoir, Monet, Pissaro, Bazille, Sisley). La început, nu se deosebea prea mult de realism, iar primii impresioniști nici nu știau că fac impresionism! Cine l-a denumit? Păi, un critic (Louis Leroy)!

“Dispariția” progresivă a formei (Seurat, Cézanne, Signac) a dat naștere post-impresionismului. Cine l-a denumit? Tot un critic (Roger Fry)! Pe urmă, și-au șoptit atunci în barbă artiștii: hai să lucrăm și la conținut, să găsim noi principii de sintetizare. Și-au format simbolismul (Moreau, Chavannes, Redon, Gauguin).

Multe avangarde s-au impus prin scandal – pentru că se opuneau vechii ordini artistice. Un curent apărea ca o reacție împotriva altuia: “Doar cel ce înnoiește, rămâne fidel” (Nietzsche). Pascin, pictor bulgar la Paris, s-a sinucis (1930) chiar în ziua

deschiderii unei mari expoziții a sa – deci artiștii încearcă imposibilul, recurgând la gesturi diperate deseori, pentru a fi luați în seamă. Van Gogh și-a tăiat urechea și-a trimis-o în plic logodnicei lui, fiindcă aceasta afirmase că admira cel mai mult la el urechea-i! Iar, pentru a-l semi-parafraza pe Brasaï, fotograf ungar din Transilvania, spun că “încerc să inventez și imaginez imposibilul în artă”, *okay?*

Încă din 1980, odată cu paradoxismul, m-au interesat curente/avangardele în literatură și artă. Există mult mai multe “isme”, unele puțin pregnante – poate de aceea necunoscute, ori probabil din cauza locului neinternațional al manifestării (asta ca să fiu în asentimentul lui Ara Ghemigian). De fiecare dată încercam să văd distincția între curente/avangarde, și ce anume determinase noua întorsătură de lucruri în lumea artistică (în afara vanității creatorilor!).

De pildă, în 1993 am fost invitat la niște conferințe despre paradoxism în Brazilia (mi-a plăcut exotismul acestei țări, fructele lor ciudate; m-am întâlnit și cu ambasadorul României, care-mi zicea “măi, oltene...”), și-acolo am luat cunoștință de experimentele brazilienilor.

Unele avangardă și denumiri apar din întâmplare, purtând chiar nume improprii. Altele țin de propagandă [mă enervează și pe mine abundența de nume occidentale (ori lansate datorită Occidentului) în artă]. Dacă faci o chestie la New York, ea se aude mai tare ca la București, și analog: de la București se aude mai tare decât la Râmnicu Vâlcea! Și totuși, începe să se simtă și un policentrism artistic – și asta e șansa tuturor, iar Arta Electronică dă speranțe tuturor (dar și aici intervine o selecție: informaticienii devin favorizați). În State, meseria de software engineer este considerată cea mai populară, căutată și bine plătită.

La Arta Electronică sunt refractari vârstnicii – unora le e parcă frică să pună mâna pe computer!, dar atractivă tinerilor. Deci, Arta Electronică este viitorul. Întrebați scriitori/artiști consacrați și trecuți de vreo 50 de ani din România, ei nici măcar nu au un e-mail! Vă vor vorbi cu dispreț despre informatică – de pildă, că diminuează artisticul, vulgarizând-ul. [Uite cum știința, tehnologia influențează totul: societatea, comunicațiile!] Cred că noi suporturi pentru artă și literatură vor influența creația (în prezent, la modă este suportul electronic).

Granița dintre curente literare nu e precisă. Un cubism cu formele sale colțoase, însă ceva mai potolit, e numit purism. Ba între cubism și futurism s-a format cubo-futurismul. Ori altul: fovismo-cubismul (Delauney). *Non idem este si duo dicunt idem* = de multe ori ceva miroase a muscă dar, de fapt, sună a brânză! Ce mare diferență între suprarealismul organic al lui Miró și reziduurile lui Picasso?

Prin anii '60, Yves Klein organiza o expoziție numită “le vide” (americani au tradus-o prin “nothingness”: nimicul). Plus felul lui Yves de-a aplica “antropometricele” albăstrii pe nuduri rostogolite. În America, avangarda este considerată “underground” (subterană, dedesubtă). Recent Hugh Fox a editat 34 de scriitori de avangardă în *The Living Anthology: A Prose Anthology*, 2000, în care consideră că acești scriitori americani, precum Stanley Berne (mi-a expediat volumul său de proză, cu dedicație, *At*

One with Birds) și Arlene Zekowski (ultima a publicat o carte în 1999, intitulată *Împotriva dispariției literaturii!*) din Santa Fe.

Mărturisesc că agreez kitsch-ul, fiindcă în grupurile de discuții [*nadir latent*] și [fotomagazin] pe internet, la care sunteți ‘listași’ (cuvânt nou pentru mine, nostim și ridicol) toți se exprimau împotriva-I – iar mie îmi place să mă opun majorității; și anti-calofilia. Diferența dintre artistic și neartistic este ambiguă, vagă, ba chiar, trecând la arta contemporană, putem spune că “există, dar lipsește cu desăvârșire”! Nu vreau să respect Teoria Obiectelor Spațiale a lui Cézanne, nici Teoria Culorilor lui Chevreul.

Chestia care mi-ai spus-o cu Marin Mincu, “poezia e cel mai greu de scris, fiindcă se scrie cel mai ușor”, s-o generalizăm la: “pictura o face mai ușor cel care nu știe să picteze”, adică eu ! Mutații și mutații vor fi continuu în litere, artă, știință (aici mă gândesc la logicile moderne: intuiționistică, paraconștientă, fuzzy, neutrosifică).

Părea, spre sfârșitul secolului XIX, că în fizică se descoperise totul – mai rămâneau mici goluri de umplut pe ici pe colo. Dar, odată cu descoperirea microcosmosului atomic, fizica cuantică, multe principii clasice s-au dat peste cap și-un nou câmp de cercetare se deschidea. Determinismul a fost infirmat – vezi mișcarea browniană. Etc. Se zguduia tradiționalismul științific din temelii...

Ce părere aveți de cântece de muzică populară românească interpretate cu texte englezești? Discutând cu prietenul Șerban Nereju (Necula), în lagărul de refugiați politici din Instambul, i s-a părut foarte șic, iar când a emigrat în Australia, a pus-o în aplicare și a scos un CD, transmis și la un post de radio din Sydney. Privind oul lui Columb: da, însă contează și cine are curajul sau nebunia să și expună “(aut-)arta lui Smarandache” {prin definiții (gen proxim + diferență specifică), teorii, manifeste, delimitări de alte avangarde, în afara obiectului artistic – și acela necesar ca exemplu}, iar eu mi-am asumat acest risc. Mulți or să zică: “{Ăă, așa ceva puteam face și noi...!” Păi de ce n-ați făcut?! Domnii mei, eu vă trimit avangardă, dar să nu vă supărați pe mine}.

V-ați gândit să pictați, să fotografiați, și speculați subconștientul?

Și, fiindcă văd că nu ai intitulat interviul “Un oltean (de) dat dracu!”, cum mi-era frică, ci “o nouă (dez)ordine culturală” – aha, mai la subiect! -, să vedem ce zic economiștii referitor la (dez)ordine/(dez)echilibre: Leon Walras vorbește despre un “echilibru stabil” (în economie, desigur, el nu se înnămoleşte ca mine prin umanistică) – dar ne permitem să-i transpunem conceptul în lumea artelor și literelor; Keynes descrie o “economie a dezechilibrului” – noi înlocuim “economie” prin “artă/literatură”; Anghel Rugină introduce o *Tabelă Orientativă*, prin care afirmă că un sistem (economic, dar poate fi și artistic) are un procent de echilibru și altul nedeterminat.

Cam asta se întâmplă și-n artă/literatură: un curent artistic/literar este ca un sistem, stabil la început. Apoi, el se dezechilibrează – factori interni și externi “ajută” – adică artiștii/scriitorii devin eretici și dezertează din mișcare. Și acest curent este înlocuit de altul, în care se mai simt influențe din precedentul. Întotdeauna, însă, vor fi manifestări PRO și CONTRA acestui curent (de exemplu, a paradoxismului), și asta-i Tabela lui

Rugină iar, mai general, ca la vot: vor exista, pe lângă aceste manifestări, și atitudini indiferente (NEUTRE), și am dat în logica neutrosifică pe care n-o suferă Mircea.

M. G.: Eu am luată foarte în serios ceea ce spuneai tu mai sus despre “desenul acela cu sânge”, oricât de amuzantă ar fi această istorioară în ansamblul ei.

F. S.: Este perfectul adevăr. Și nu e deloc amuzant... Soția mi-e martoră; ea zice că eu am un ciclu... pe nas! Copilul cel mare, Mihai, acum student la Universitatea din Arizona, are aceeași sensibilitate ca mine – din păcate... Apoi, acest sânge îmi curge aproape zilnic, uneori și de două ori pe zi, de pildă, când cineva mă enervează, ori un lucru mă obsedează ori stresează la maximum – așa se descarcă organismul meu. Am fost la doctor de nenumărate ori: în România, în Maroc – unde eram profesor cooperant predând matematicile în franceză, apoi în America. Toți spuneau că... n-am nimic! M-au cauterizat (ars în nări venele de sânge), m-au operat (de-gea-ba) că aș fi avut sinuzită maxilară; mama plângea – sunt unicul fiu -, până când doctorul Grigorescu de la Spitalul Județean Craiova i-a spus că hemoragia se pornește pe cale nervoasă.

Dup-aia, el a mai adăugat către mama... “Las’ că e bine, fiindcă dacă sângele ar curge în interior băiatul ar avea complicații, ar putea și muri” – eram student în anul I sau II; fusesem internat două săptămâni în spital. Dar așa, mă ușurez... Emigrat în America, am călcat și aici pe la feluri de doctori. Toată lumea că... n-am nimic. Păi, *mister-ilor*, și-atunci de ce-mi curge așa de des sânge din nas, uneori mă podidește fără să m-ating deloc. Unii au afirmat că am prea mult sânge, alt doctor mi-a zis din nou că... e bine. Și știi de ce? Fiindcă, argumenta el, sângele se înnoiește singur – organismul trebuie să substituie mereu sângele vechi scurs cu sânge nou produs (nu mai este nevoie să fac schimbare de sânge – cum se zvonea, de pildă, despre Gigă Petrescu, cântărețul), și de aceea arăt mai tânăr: la peste 40 de ani - de vreo 30. Deci, tot răul spre bine.

Și, ținând hârtia sub nas, ca să nu curgă pe covoare și chiuvetă, ce mi-a venit: hai să-mi transform defectul într-o virtute. Pictatul cu sânge. Eu nu am pictat cu sângele meu în mod metaforic – așa cum declamă că scriu poezii înflăcărați și preținși patriotici – ci în sens propriu, real. Înțelegi? Sânge, sânge!

MG: Păi, nu am spus chiar așa. Marin Mincu, într-o ședință a *Cenaclului de marți*, apostrofase pe o jună “poetesă”, ori “textieră” ce turna cu nemiluita fraze calofile: “Fetițo, a scrie poezie e, poate, cel mai greu lucru din lume! Tocmai pentru că pare așa simplu!” Nu știi dacă e fericit exemplul acesta, e greu să-l citezi pe Marin Mincu în absența domniei sale, poate tocmai pentru că prezența sa nu poate fi recuperată în cuvinte; cuvintele reflectă într-o prea mică măsură înălțimea gurii ce le-a generat – și mă simt obligat să aprind beculețul în dreptul acestei drăgălașe răstălmăcirii... Încerci să deturnez “paradoxist” moneda cu chipul Cezarului. A ieșit cap, iar tu spui că e pajură! Să-i dăm și lui Brutus ce e al lui Brutus... Leonardo scria, în tratatul său de pictură, că artistul nu trebuie să se ferească de opinia vulgului, pentru că, deși sunt rari cei ce pot “așeza” o imagine izbutită pe pânză, oricine poate aprecia dacă un nas e bine proporționat sau dacă artistul l-a așezat aiurea pe chip. (Nici el n-a spus, însă, că a picta e un lucru la fel de facil ca “lectura” unei imagini...). Dar și asta ține de un context bine precizat, de înălțimea

precisă a unei guri! Mă-ndoiesc că merită să căutăm și aici ombilicul unei axiome paradoxiste... (Sunt chiar indispus că-mi revine rolul stupid de-a veni mereu cu radiera în mâini!). deci, pe de o parte, “(aut-)arta” este întreg spațiul descris în afara frontierelor actuale (oficiale) ale artei. Nu știu de ce, tu plasezi aici și teritoriile deja anexate conceptual, aproape canonizate... În fine... O parte din această felie de hartă revenea, deja, artei brute, de pildă... dar dacă (aut-)arta e pretutideni, (aut-)artistul este posesorul unui nivel de conștiință specific. Nu? Când Dubuffet lărgea frontiera, exalta arta brută exact pentru personajele cu un nivel de conștiință neconsolidată, neînsuflețită, neperversită de teorii și concepte... Tu introduci, mai întâi, algoritmul democratic – “totul este artă, deci și aut-arta!” (amintind de jocul acela celebru de cuvinte – “*nu crezi în Dumnezeu – deci ateismul este religia dumitale*”) – dar asta numai pentru a introduce în “lumea bună” un outsider. Odată făcute prezentările, musafirul dumitale rămâne în pragul ușii și spune, hlizindu-se către cei dinlăuntru “*de-aci de unde mă aflu mi se pare că dumneavoastră sunteți cei dinafară... În timp ce eu sunt la fel de înlăuntru pe cât sunt cei de afară!...*”

În fapt, oricât s-ar deplasa lumea în jurul tău, pragul despre care vorbești va fi de netrecut pentru că este trasat de propriul tău personaj, se mișcă odată cu perdonajul! Ești singurul care își poate permite să nege sau să anexeze, după propriul său chef, să decidă ce stă în stânga sau în dreapta. Paradoxul, atunci, se aplică doar individului, nu poate fi obiectivat! Când merg cu metroul și aud că stația următoare are peronul pe partea stângă, se poate întâmpla ca în acel moment să stau cu spatele la cursul de mers și să cred că peronul va fi acolo unde e stânga mea! Să propovăduiesc această convingere către cei din jur, e un gest înduioșător sau *interesant* ca experiență periferică, accidentală..., chiar ca sofism, însă nu se va confunda niciodată cu drumul, nu va deturna coordonate reale ale sistemului în care evoluez, căci peronul nu se va muta de câte ori găsesc eu de cuviință să mă rotesc în tren... La fel de simplu va fi să încerci, personal, să contrazici programatic tot ceea ce înseamnă *know-how* artistic. În mod normal, ai ajunge, în timp, la o slăbire desăvârșită a conștiinței coordonatelor tale culturale, din moment ce înlăuntru și înafara sunt tot un drac. Că încerci să faci vizibil un personaj, e de înțeles. Dar ca sistem – propovăduiești intangibilul!

Ce poate fi proaspăt în povestea asta? Doar un aport individual de tensiune ontologică, un fel de erou romantic coafat punk... În rest, dacă pierzi din vedere faptul că singurul reper axiologic pe care-l propui este propriul tău personaj (cu teribilul său deranj...) – ai putea evalua, empatic, cum s-ar putea aplica un astfel de sistem în afara voinței și graniței pe care aceasta o trasează-n sistem? Căci, asemeni celorlalți actori ai câmpului cultural, vei fi victima propriilor tale refuzuri și îndoieli, rob al propriilor tale gusturi și obiecții, ce fac savoarea individualității elementare... Recent, de pildă, mi-ai spus că Marius Ianuș nu scrie poezie, ci face zgomote de décor. Ce-nseamnă, în același context, “a face poezie”? Accepți să aplici axioma ta pe o arie largă sau doar contextual? Să acceptăm că Marius refuză să scrie poezie “cultă”, gâdilătoare la urechi, astfel încât diverse categorii sociale îl expectorează alegro undeva, “*în afară...*” Și el practică, astfel, o (non)scriere... Poate că nici nu “știe” cum se scrie o poezie! Cine știe, de fapt, cum se

scrie o poezie? Cum poți evolua astfel, încât să te situezi permanent în coordonate perfecte – *înăuntru, afară*, ori pe hotar? Sistemul tău propune o axiologie, poate edita o astfel de performanță? Cine o poate omologa, performanța aceasta? (Punctul de sprijin, s-a convenit cândva, ar trebui să fie *afară*, pentru a răsturna Pământul...) Ce sistem de valori aplici când judeci faptele (non)culturale ale celorlalți? Insist să te întreb – cine și cum operează acest sistem, cum se invalidează, în raport cu acesta, alte tipuri de discursuri și de ce?

Revenind, acum, la povestea de început... Majoritatea avem viciul oralității, uneori și al sporovăielii (in)culte... Uneori lecturăm cu aceeași frivolitate cu care flecărăm. Și putem muta aceeași frivolitate în zona semnelor, pentru a ajunge la ticurile ironizate de acea frază a domnului Marin Mincu. Ajungem, deci, și la “calofilie”... Cum din primele ore ale școlii, când începem joaca cu bețele, bastonașele, amestecăm semiotica și semnificanții cu caligrafia... În timp, dorința de “a scrie frumos”, poate să inunde cu ușurință semnificanții, doar din ambiția nemăsurată de a lăsa urmele trecerii noastre zglobii printr-un decor recognoscibil ... Aici tronează cu voioșie textierii sau poetesele despre care vorbeam mai devreme ... Pe-aici hălăduiește jovial, partinic sau chiar arogant însuși Kitsch-ul pe care cu haz îl evocai mai înainte. Însă năravurile acestea au fost, deja, exploatare cu multă sânguință de o seamă de mișcări revoluate ce și-au croit părții gălăgioase prin zona asta minată... Crezi că mai are haz, dincolo de prospecția individuală, reinventarea și implementarea “industrială” a unui astfel de sistem? (amintesc, la plesneală, de câteva nume de la jumătatea veacului trecut, J. Chamberlain din USA, César prin Franța, ori Grupul Independent din Londra – cu Richard Hamilton în vârf de băț ... Încă nu s-au răcit nici aștia, crezi că lumea e atât de nerăbdătoare să-și vadă clonați și rebotezați atât de curând puișorii teribili? ... O întrebare retorică într-un borcan de chestiuni retorice ... Nici n-o să se vadă ...!).

Deci, multe din isprăvile avangardei, odată epuizate, nu mai sunt “avangardă”. Au lăsat victime și epigoni, dar nu pot cunoaște aceeași intensitate, evident, ca până acum, adică nu la nivel de gașcă, de sistem cultural ... Sunt istorii adjudecate, parafate, consumate ... Îmi amintesc că și eu, pe la 14 ani, când nici nu-mi tocisem încă bine stiloul Flaro cu primele texte mai răsărite, mă apucasem să încropesc manifeste “neo/necro=avangardiste” despre scrierea solemn-alandala și ridicarea la ceruri a unor struțo-cămile dadaisto-renascentiste! Mai târziu am aflat că, dincolo de traumele personale ale asumării unei misiuni obscure “pe frontul” unei zone cu profil umanist, existau tot atâtea individualități ce-și urmau propriile lor reflexe, după tipare indescifrabile, irepetabile ... Are sens să încerci a anexa spiritual niște continente atât de îndepărtate, manipulând niște hărți a căror actualitate e îndoielnică? Personajul picaresc pe care-l propui, are coloratură, sânge și mușchi. Cum va arăta când vei reuși să-l clonezi? Va ieși o armată, un regiment, o falangă?

F. S.: Să vin cu pluri-răspunsuri acum și s-o iau încet, ca Dolănescu ... Ce-aș putea replica la un eseu, un contra-eseu? Ne bazăm pe standarde ca să ne înțelegem reciproc, trăim într-o lume a convenționalismului. Când afirmi că “a ieșit cap”, iar eu spun

că “e pajură”, depinde din ce unghi privești. Dacă te uiți de sus, este cap, însă dacă mă aplec și privesc de jos, este pajură! De ce să nu analizăm din toate perspectivele artistice sau ne-? Ca la o muzică de jazz: la fiecare audiere/simțire, să apară diferit; ori ca la *commedia dell' arte*, chiar dacă implicată în improvizații.

Nu toate avangardele au caracter distructiv. De pildă, Pop Art – bazat pe reclame, colaje, comercial; iar AutArta chiar încearcă să transforme în artă exteriorul ei, luând ceea ce nu e nici urât, nici frumos – neutro-soficul/neutro-artistical. Paradoxismul, prin negare, nu distruge, ci explorează latura inversă. Nu Voltaire afirmase că legile în artă sânt făcute pentru a fi încălcate? Privind actualitatea îndoielnică sau nu: este adevărat că pe vremea dictaturii avea mai multă aderență, deși manifestul fusese oral – fiindcă eu nu puteam să public mai nimic (până și în domeniul matematicii, Inspectoratul Școlar Dolj îmi interzisese să public, în revistele pe care le edita!) – de aceea am și ... *Fugit .../Jurnal de lagăr*, în Turcia! Fondul social-politic a implicat forma paradoxistă. Iată niște idei simplificate, nu pe gustul lui Mircea:

Paradoxismul a pornit ca un protest anti-totalitar împotriva unei societăți închise, România anilor 1980, unde întreaga cultură era manipulată de un singur grup. Numai ideile lor contau. Noi, ceilalți, nu puteam publica aproape nimic. Și-atunci am zis: hai să facem literatură ... fără a face literatură! Să scriem ... fără să scriem nimic. Cum? Simplu: literatura-obiect. ‘Zborul unei păsări’, de pildă, reprezenta un “poem natural”, pe care nu mai era nevoie să-l scrii, fiind mai palpabil și perceptibil decât niște semne așternute pe hârtie, care, în fond, ar fi constituit un “poem artificial”: deformat, rezultat printr-o traducere de către observant a observatului, iar orice traducere falsifica, într-o anumită măsură. ‘Mașinile uruind pe străzi’ era un “poem citadin”, ‘țărani cosând’ – un “poem semănătorist”, ‘visul cu ochii deschiși’ – un “poem suprarealist”, ‘vorbirea în dodii’ – un “poem dadaist”, ‘conversația în chineză, pentru un necunoscător al acestei limbi’ – un “poem lettrist”, ‘discuțiile alternante ale călătorilor, într-o gară, pe diverse teme’ – un “poem postmodernist” (intertextualism).

O clasificare pe verticală? “Poem vizual”, “poem sonor”, “poem olfactiv”, “poem gustativ”, “poem tactil”. Altă clasificare, în diagonală: “poem fenomen (al naturii)”, “poem stare sufletească”, “poem obiect/lucru”. În pictură și sculptură, analog – toate existau în natură, de-a gata. Deci, am făcut un protest mut!

Mai târziu, m-am bazat pe contradicții. De ce? Pentru că în acea societate trăiam o viață dublă: una oficială, propagată de sistemul politic, și alta – reală. În mass-media, se promulga că ‘viața noastră era minunată’, dar în realitate, viața noastră era mizerabilă. Paradox în floare! Și atunci, am luat creația în deriziune, în sensuri inverse, sincretic. Astfel s-a născut paradoxismul. Bancurile populare, la mare vogă în ‘Epoca’ Ceaușescu, ca o respirație intelectuală, au fost surse de inspirație superbe.

“Non”-ul și “Anti”-ul din manifestele-mi paradoxiste au avut un caracter creativ, nicidecum nihilist (C. M. Popa). Trecerea de la paradoxuri la paradoxism a descris-o foarte documentat Titu Popescu într-o carte clasică asupra mișcării: “Estetica paradoxismului” (1994). Pe când I. Soare, I. Rotaru, M. Barbu, M. N. Rusu, Gh.

Niculescu au analizat paradoxismul în opera mea literară. Nicolae Manolescu se exprima despre un volum de versuri al meu că este “în răspăr”.

Nu am avut un premergător care să mă fi influențat, ci m-am inspirat din situația pe dos care exista în țară. Am pornit din politic și social, ajungând treptat la literatură, artă, filosofie și chiar la știință. Prin experimente bazate pe contradicții, s-au adus termeni noi în literatură, artă, filosofie, știință. Chiar și noi proceduri, metode, algoritmi de creație. Într-unul dintre manifeste, propusesem deturnarea sensului, de la figurat la propriu, interpretări în contra-sens ale expresiilor și clișeele lingvistice etc.

Avangarde rezultă și prin inversarea criteriilor axiologice. Dacă în teoria măsurii (estetice) schimbăm norma? Trebuie să fii la curent cu ce nu scrie și ce nu se face în artă – ca să ocupi acel teren viran, să-l deștelenesti... Uite, căutarea unui nou suport de transmitere a literaturii, artei, culturii. În prezent, se poartă cel electronic: nu se simte pe aproape chiar o artă electronică? [comuniune stranie de termeni]. Ne folosim de e-mail, e-grup, e-carte.

În tragedia antică, în romanele polițiste, intriga, misterul dominau; a venit Beckett, *En attendant Godot*, și nici o intrigă nu mai există, iar spectatorul pieselor sale se plictisește de moarte.

Cultura se repetă, ca și viața, dar la un nivel superior, diferit: romantism, neoromantism, clasicism, neoclasicism, realism, neorealism, paradoxism acum, neoparadoxism mâine. Cultura se repetă, în comparație cu știința, care crește exponențial. Din fericire, știința influențează cultura, dându-i noi suporturi, noi metode și instrumente de creație. Deci, cultura nu se repetă. Ce zici de cultura cinetică, cu motoraș și videocasetă? Centrul cultural **Georges Pompidou** din Paris (arhitecți: Richard Rogers și Renzo Piano) arată ca un Bauhaus întors pe dos, pe care l-am vizitat în vara anului 1992, având aspectul unei... rafinării (de petrol) Unii artiști francezi erau revoltați de această neobrăzată imixtiune a tehnicii în artă.

Bauhaus-ul era o mișcare germană de îmbinare a științei cu arta în arhitectură. Marinetti a respins trecutul, slăvind mașina (1909-1910). Umberto Boccioni, în futurismul său, a încercat să exprime noul sens de spațiu-timp, dat de Minkowski și Einstein, din fizică în pictură: “Dinamismul unui ciclist” (1913).

Arhitecții sunt oameni de știință și artiști. Sculpturile lui Heleman Ferguson se compun din corpuri geometrice, precum benzi Mobius, toruri – proiectate pe calculatoare grafice, după formule și algoritmi matematici. Inginerul și arhitectul greco-francez Yanis Xenakis, născut la Brăila, a compus la Paris muzică de avangardă (voci fără cuvinte; în “Metastasis” se-aude un avion cum își ia zborul!; alte compoziții urmează *Legea lui Poisson a Numerelor Mari*) folosind reguli din științele fizice, acuzat, deci, că ar fi scris o muzică desensibilizată. Extravagant. Și-a fost în conflict deschis cu Pierre Boulez, compozitor și dirijor francez, contemporanul său. Alții, prin procedee simple – precum repetiția, de pildă (Reich, Gorecki), ajung la efecte speciale.

Vor exista avangarde întotdeauna, altfel arta, literale ar muri... Experimente vechi vor reveni, cu prefixul *neo-* ca-n spirală (neo-dada, neo-impresionism, neo-...). Chiar crezi

că va dispărea noul? Sau prin combinarea avangardelor anterioare, precum fluxus – mai ales în reprezentarea scenică, care însemna prin anii 1960 în SUA; o parte Dada, o parte Bauhaus și o parte Zen, bazându-se pe spontaneitate, minimalitate, poante, trucuri care provocau chiar și răniri ale actorilor. Dintre astfel de artiști, menționez pe japoneza Yoko Ono, văduva celebrului John Lennon, conducătorul formației Beatles.

Există și mișcări mai puțin cunoscute: Color Field Painting, Action Paint, Informal Art (care înseamnă artă fără formă), Fluxus (în performanță dramatică, 1960-1970, Beuyis, Paik etc.), Arta Conceptuală (ideea primează față de obiect în vizual). Transformări mai mici, transformări mai mari.

Fiindcă tor nu sunt eu artist (ci autartist), și nu am talent la pictură și a trebuit să mă redocumentez pentru interviul rămas neterminat, cu stimabilii Mugur – reporterul sau redactorul fotomagazin – și Mircea Herder.

Arta Conceptuală apărea prin 1963 și se consacra în 1970 cu o expoziție la New York, numită sugestiv “Informație”. Trăsătura dominantă era “dematerializarea artei obiective”, în sensul că dispărea “obiectul” ca principal și se impunea “ideea”. Era un curent antiformalist – după criticul Lucy Lippard. Astfel, Joseph Kosuth picta, nici mai mult, nici mai puțin, un tablou care conținea doar litere, nimic desenat, pictat ori fotografiat: “Arta ca Idee” (1966), în care copiase din dicționar definiția cuvântului englezesc “painting” (și conotațiile sale). Chiar mai mult: el a declarat că toată arta este conceptuală în natură, deoarece ea există numai în funcție de concepte (atitudini, viziuni, idei).

Arta Conceptuală se trăgea cumva din Sculptura Minimalistă [Sol LeWitt], care afirma că ideea este motorul care generează arta, în sensul că după ce ai ideea (planul-proiectul-decizia) realizării obiectului artistic, înfăptuirea lui devine mecanică, rutină, iar în fotografie, arta conceptuală prezenta afișe și reclame, deci transmitea “informație”. Alți reprezentanți: Daniel Buren, Lawrence Weiner, Robert Barrz.. Bineînțeles, ca în orice avangardă – chiar și-n paradoxism, era nevoie de conștientizarea lumii artistice asupra acestui nou stil ori spirit în creație, numit Arta Conceptuală, prin eseuri și manifeste scrise de critici sau artiști (ori scriitori, în alte cazuri).

Arta Conceptuală a apărut înaintea așa-zisului *postmodernism* – noțiune de tip ambiguu, controversată de unii critici, considerată a fi fost inițiată în anii '80 (*postmodernism* ar însemna, etimologic, “după modernism”, dar fiecare epocă în parte a avut un modernism al ei, contemporanism cumva, deci postmodernismul în raport cu o epocă era modernism în raport cu altă epocă!). Cred că postmodernismului i se băga pe gât tot ce ține de experiment și, mai ales, de “intertextualitate” și “transdisciplinaritate” – ori chestiunile acestea apar încă la poetul Baudelaire (el îi spunea “eclectism”).

Marcel Duchamp, prin obiectele sale “gata făcute”, a influențat apariția Sculpturii Junk (din deșeuri neutilizabile ... obiecte de artă!).

Barochiștii împopoțonau arta cu tot felul de floricele și brizbrizuri, suprematiștii au redus-o la câteva elemente (niște linii drepte, două culori, simplitate – vezi “Dreptunghiurile”, care nu erau prea dreptunghiuri!, ale unui Malevich).

John Cage, cu care am avut onoarea să schimb niște epistole, muzician experimentalist american, a compus odată, la un concert, un cântec ... mut! Adică, atunci când s-a anunțat titlul partiturii sale, numită 4'30'' (patru minute și treizeci de secunde), în acest interval de timp, nu s-a cântat nimic. Publicul din sală era contrariat, aștepta să înceapă "melodia"... Dar, foiala și zgomotele spectatorilor au constituit ele însele ... partitura! Gurile răuvoitoare au comentat că aceasta a fost cea mai bună compoziție a lui!

Când eram în lagărul turcesc, refugiat politic, alături de sumedenie de marinari constănțeni de-ai voștri, care săreau în Bosfor, am participat la un concert simfonic dat de L'Institut d'Etudes Françaises d'Istanbul. Acolo, un cântăreț japonez, emigrat în Franța, în loc să cânte pe coarde, bătea - cumva primitiv - în lemnul instrumentului.

Crizele artistice au rolul lor și datorită acestora apare progresul. Dacă prăpastie n-ar fi, nu s-ar observa muntele. Nimic nu e constant ori static, în afara schimbării. Necesară! Deci, tot răul spre bine! Această acuză că "s-a mai făcut", o poți arunca cu ușurință asupra oricui. Devine chiar o prejudecată. Există cineva "în totalitate" original? Haida-de!

Ca să fiu mai clar (ori, dimpotrivă, să confuz mai mult!), deosebirea dintre Arta Bruta (1945) și AutArta (1990), ar consta în următoarele:

a) Arta Bruta era făcută *din suflet*, chiar dacă de copii și alienați mental care o făceau stângaci, încât arată neprelucrată, necoaptă, frenetică, într-un cuvânt – brută; AutArta e făcută *din rutină*, obiect care nu avea la început destinația de "artistic" și aparținea unor domenii din afara artei.

b) În arta brută, se încerca *exprimarea frumosului*, deși reprezentat la nivel elementar de amatori, fiecare cum se pricepea; în AutArtă se exprimă urâtul așa cum este, iar frumosul este urât; se mai relevează și *neutrul* (noțiune între frumos și urât).

c) Arta Bruta era *voită*. AutArta este accidentală.

d) Arta Bruta folosea ca o *eliberare a subconștientului*, în special pentru alienați, era ca o terapie (vezi, de pildă: psiho-dramaturgia, psiho-arta, psiho-literatura); în felul acesta, psihiatrii puteau studia obsesiile pacienților (chiar și ale copiilor, deseori în imposibilitatea de-a mărturisi ce-i neliniștește, căutând diminuarea lor, deci o metodă de tratament; AutArta *folosește conștientul*, planificat, organizat, direcționat spre viața reală/cotidiană/banală, dar nu spre artă.

e) Deosebirea esențială constă în faptul că ArtaBruta era făcută, totuși, *cu intenție*, în sensul că subiecții desenau și pictau conștienți de acțiunea lor; AuterArta este *fără intenție*, de exemplu: în "Outer-Art" – "non-desenele" (p. 92-96) și "anti-desenele/schițele (p. 108-114). La început, acestea nu au fost decât niște simple ciorne în maculatorul meu în care-mi notez sarcinile cotidiene, fără nici o legătură cu arta. Abia mai târziu, răsfoind ciornele ca să văd ce sarcini către mine însumi mai rămăseseră (cumpărături de făcut, încercări de demonstrări ale unor teoreme matematice pentru articole de cercetare, reparații necesare la mașină, softuri noi de învățat și încărcat pe computer, telefoane de dat, plățirea bill-urilor, notarea adreselor unor prieteni), am constatat cu uimire că unele pagini aveau o formă mai deosebită: liniile care tăiau sarcini

realizate, păreau vesele ca niște desene, semnele lor de întrebare (la nerezolvare) îngreunau privirea... le puteam considera compoziții de ... “artă modernă”.

Tot ce astăzi este “deosebit”, se numește modern! Mai sărat decât sarea (?). Ori “mâzgăliturile” (la propriu!), mai ales partea a doua, numite și “ante-artă” (atenție, nu “anti-!” sau “post-artă” <Scribblings> [p. 57-87], au rezultat din același maculator: cel pe care îmi ștersesem pensula, fie pe paginile cu formule matematice ori cu însemnări – la întâmplare, fără ca la început să le fi dat vreo interpretare. Erau, pur și simplu, gunoaie! Multe din aceste ciorne, le-am aruncat. Inițial, nici prin gând nu-mi trecuse că le-aș putea da vreo conotație (aut-non) artistică!

Spre deosebire de Junk Sculpture sau Asamblare, care mixau deșeuri dezagreabile într-un întreg agreabil, AutSculptura prezintă gunoiul ca – bineînțeles! – gunoi! Iarăși Oul lui Columb! AutPictura “Decorativă” este graffitiul făcut cu spraz pe ziduri în California, de copiii și adolescenții din ganguri, pentru a face rău ori a-și bate joc; dar, poate și o form(ul)ă de protest social. Dincolo de filosofi, există filosofie; dincolo de artiști (ca tine) există artă (neartistică, făcută de mine și de alții, fără să ne dăm seama! – ca să mă citez și eu, printre alții, cu multă ... modestie).

Unii au făcut avangardă de dragul avangardei, poate din vanitate. N-ați dedus latura politică a paradoxismului? Eu așa am simțit atunci: paradoxismul s-a născut singur, nimic forțat; totul a decurs organic, în protest și dedublare. Voi n-ați simțit dictatura. Doar puțin miros, erați pufoși, pe-atunci, de-aceea nu ne înțelegeți pe noi, bătrânii! Pentru mine, el a fost o răsuflare, precum bancurile politice de – atunci, care acum nu mai căutarea și savoarea din acele timpuri. Când interzici ceva, interzisul devine mai dulce, mai misterios; în mod paradoxal, lucrul prohibit ajunge să trezească interes, să atragă.

Uneori iei lucrurile prea mot-à-mot. Sistemele în artă sunt ca niște ameobe: fără forme fixe, ci mișcătoare. Desigur, toți suntem subiectivi (tot țiganul își apără ciocanul, nu-i așa?), controlați de simțuri. La urma urmei, totul este îndoielnic. În jurul unora, promovați de la “centru”, se face multă gălăgie – de aceea eu privesc cu scepticism *centralismul* (moștenire comunistă) cultural românesc...

Non-poezia de – acum, poate însemna poezia de mai târziu...

Te referi la “singurul reper pe care-l propui, este personajul tău”, dar Dubuffet n-a format el singur un curent (numit “Arta Brută”)? În colecția sa pariziană, începută în 1945, ceilalți exponanți erau anonimi. Și totuși, n-ai văzut antologiile paradoxiste, într-a doua sunt cuprinși, hai să zic și eu, textieri (în loc de non-poeți, ori experimentalisti), 100 literați de pe glob, cu scrieri în diverse limbi, iar în a treia – circa 40 (cu distihuri paradoxiste până și-n chineză!).

Refuzul face parte din artă, este mai plastic, mai incitant și atractiv decât acceptul. John Chamberlain este reprezentant al Artei Construcțiilor și Asamblărilor, unde nu se mai știe dacă rezultatul este o sculptură sau altceva! Cu părți dezmembrate dintr-un automobil (din nou știință și tehnică), se re-membrează un “obiect” (din deșeuri inutile – obiecte de artă utile cumva; din vechi, se formează noul. Această procedură se aseamănă cu Junk Sculpture [un alt exemplu de imposibilitate a granițelor în arte – de unde

necesitatea excesului de conștientizare publică a (non)artisticului]. Îmbină materialele diverse (metal, sfoară, lemn etc.). Rauschenberg, de pildă, combina chiar pictura (un tablou) cu asamblarea (o pernă, un postament și suport de lemn), “Odalisk”, 1955-58. Ori Louise Nevelson, categorisită de *asamblistă* (în lemn), dar și *invairstamentalista* (Arta Mediului Înconjurător).

Folosind culori pure, armonioase, independente de natură, Robert și Sonia Delaunay au format un curent numit de ei “orfism”, în vreme ce același curent este numit de americanii Stanton MacDonald-Wright și Morgan Russell “sincronism”!

Să luăm *Arta Pământului* (Earth Art), sculptură a mediului înconjurător, adică la nivel mega (de câteva mile dimensiune) în comparație cu sculptura anterioară limitată în spațiu. Și această *Artă a Pământului*, a fost posibilă tot datorită științei și tehnologiei (mașinării care permiteau aceste construcții), de pildă – “Debarcaderul în spirală”, de Robert Smithson, din 1970, care are 457,2 m lungime, în Great Salt Lake, Utah. Tot aici trebuie amintit și bulgarul Christo (Javacheff), devenit cunoscut pentru învelirea/împachetarea (temporară numai, atât era posibil) unor insule, cu țesături festive, decorative (sau măcar intenția, proiectul acestei inițiative). Și aici, există doar doi reprezentanți – deci nu numărul persoanelor implicate într-un stil de creație dictează valoarea.

Cât despre Richard Hamilton, acesta face parte din Pop Art (1950), cultura comercială rezultată din colaje bazate pe reclame, imixtate cu nuduri, satire, ilustrații, fotografii de personalități ale zilei, benzi animate în speță din spațiul anglo-saxon – urmașă a lui Marcel Duchamp. Nici una de mai sus nu-i apropiată AutArtei. Arta Rococo este, de fapt, un Baroc târziu în artele decorative...

Am primit de la A. Rezuș volumul lui Mircea Țuglea, *Proezia*. Eram tare curios și incitat după titlu, mai ales că Herr Țug(u)lea este mai reținut (a învățat de la nemți!) la schimbul de comunicări contradictorii, și rămân la părerea că “poezia” și “proza” se contopesc într-un nou gen literar – “proezia” (asta începând cu modernității), fericită îmbinare de noțiuni, susținând transdisciplinaritatea. Dacă v-ar întreba cineva: care-i etimologia cuvântului, ce i-ați răspunde? Poate, cândva, dicționarele de termeni literari vor trebui să-l menționeze.

Ruperea versului țuglean îmi amintește de Cezar Baltag: neliniară, tocmai pentru a-și ține suspansul. Versurile cu cap și coadă, puse fiecare într-o linie, monotonizează poemul, chiar îl mecanizează, mai ales în forma clasică. Și, la fel ca în știință, neliniaritatea e mai complexă și mai în relief. Neliniaritatea înlocuiește sărăcia metaforelor în poezia contemporană a cotidianului.

Am observat la Generația '90, o prelungire de la Generația '80: încercarea de nefonetizare a ortografiei românești, după modele anglofone în speță. Herr, prietenul comun, Muggur Grossu (hai să-i aplic propriu-i stil!), scria “kitschura”, un optzecist spunea “hai-ku mine” etc. Aceasta e o debanalizare a cuvintelor tocite de ani. Pe urmă, nouăzeciștii folosesc devierea fonetică, dar receptorul trebuie să fie unul instruit, inițiat, cultivat.

Și la poeții postmoderniști germani, a existat o vreme când cuvintele compuse (care în germană se scriu într-un singur cuvânt) se scriau separat, adică despărțite, ca-n majoritatea celorlalte limbi. Iată o ușoară deviere fonetică, subtilă, surprinzătoare, din Jules Verne, precum am găsit-o în ASALT: “20.000 de leghe sub mări” devenea “20.000 de leghe sub nări” (Mădălin Roșioru). Sau parafrizarea (procedeu, aș zice, paradoxal) sintagmelor clasice, ori/și populare. Numai că traducerea se ratează... Este o “creație pe dos”, la diverse grade de întoarcere – procedeu – aș afirma din nou, paradoxist. Ia uite și: “Moșule, ce tânăr ești!”, ori “zicerile” care se reflectă în “contra-ziceri” (Silviu Danciu). Ce să mai inventeze și bietul scriitor, în această societate de consum care se va impune și în România – țara “specializată” în imitarea modelelor străine și ignorarea alor ei, neaoșe? Societate pe care o va durea-n cot de poezie, de proză și... de comentarii literare.

În unele texte, forțarea limbajului este împinsă la extrem, ajungând la ilizibilitate, iar cu cât discursurile sunt mai fragmentare (Dumitru Crudu), mai încâlcite până la ermetism (Ștefan Peca, *Picabo/Pinguini*), cu referiri cât mai neauzite, cu atât l-i-t-e-r-a-t-u-l eSTe konsyderat may mOdeRn. Se appellează lA shok shi skandall!...

Scrierea, ca și programarea, neliniară atrage mulți debutanți...

Boala citatelor și a auto-citatelor, aluziilor culturale - în poezie – a existat de când lumea, iar intertextualitatea o primește ca la ea acasă. L-aș parodia și eu pe Mircea, glăsuind: “Să rămânem cu ce n-avem!”

Surprinzător că **voi**,ăștia tineri, v-ați americanizat mai mult ca mine, cetățeanul american care trăiește peste ocean de zece ani de zile! Sărbătoriți “Valentine’s Day”, iar pe lângă mine, ziua trece nebăgată în seamă! Aniversați “Thanksgivings” nici nu știu pentru ce motiv, fiindcă indienii nu v-au dat nimic (!) – pe mine mă bucură doar că am liber de la universitate o săptămână, spre sfârșitul lui noiembrie. (Precum era 23 August pe vremea comuniștilor și nu mă duceam la serviciu... macabră comparație!). “**Ambiția** nemăsurată de a lăsa urmele trecerii noastre zglobii”, este exactă: toți artiștii suferă de vanitate, de aceea, probabil, și voi îmi luați acest interviu, de aceea – probabil – și eu vă răspund... Cine susține contrariul, este mai vanitos și, în plus, ipocrit!

“Suplimentul de Marți” al ziarului “Observator” din Constanța, nr. 68-69/2001, dedicat PARADOXISMULUI, <http://www.asalt.seanet.ro/tema 67.htm>

ULTRA-MODERNISM?

Experimentum crucis. What follows after post-modernism: ultra-modern art? I would say *ars gratia ex-artis*, this is to be the state of my “outer art”. ¿Por qué? ¡Por qué no!

It seems that I am an anti-talent to drawings and paintings in a traditional manner. I even disregard this kind of art, which can easily be replaced by mechanical reproduction. Therefore, I gathered nearly a quarter of my “anti-art” art work done in Turkey, USA (here I got in touch with the straight art, in bright basic colors – yellow for the sun, blue for the sky, red for the fire, and black for the night, somehow naive, of Navajo, Zuni, Apache, Hopi and Pima Indian tribes), and Mexico, between 1988-2000, in a paradoxical way:

- painting for non-painting`s sake
- not drawings, but our every day`s scribbles
- painting overlapping another painting
- found art in the wastebasket of the art
- fine ugly art
- para-art and contra-art
- art without art
- scientific art

All of the above procedures become, after a period of maybe shocking time, normal (please read “traditional”) art. Which later would be classified, in their turn, as superannuated. And again they come back to life with a “neo” prefix art, because art is cyclic.

Let`s catch the paradoxism in art – an avant-garde movement I set up in 1980`s, which is focusing on contradictions (art+antiart/nonart}, heterogeneity (art+science), innovation (new species of art). *Or savoir faire un chef-de non-oeuvre*, which paraphrases a French maxim: to know how to make the unmakeable. Or *ars celare non-artem*, which runs counter a Latin adage. Let`s revolt against petrified “classicized” art, and fight for a New Art World Order. And I would like to end with a Navajo language greeting, to see you next time: HÀ GOONÈH! The (Non)Artist.

II. R E V I E W S

PI O AND THE “NUMBER POEMS”

I was tired, my eyes red, and I don't know why Pi O's “number poems” quieted me down. His experiments reminds my 1990 nonpoems with square and rectangle poems, made in the computer (from junk source code!).

Each of Pi O's experiments hide in our unconscious. Atwinkle of mind is in every poem, no letters – only numbers, comas, and some times a small sentence in front of it. He's talented and smart enough to bring something new in each aparently monotonic style. The periodicity and anti-periodicity of number sequences, the modeling of feelings, the surprize in each poem. Symmetry and anti-simmetry. They are to be understood with a sixth sense.

Pi O is an ingeneous pen name of a Greece born “number poet” leaving in Australia. He published the following two poems, without knowing me, in his book called: “The Number Poems”, Collective Effort Press, Melbourne, Australia, 2000, pages 123 and 124 respectively:

SMARANDACHE

111111111112111111111111
11111111111222111111111111
1111111111122322111111111111
111111111112234322111111111111
11111111223454322111111111111
1111111122345654322111111111111
1111111122345432211111111111111
111111111223432211111111111111
111111111122322111111111111111
111111111112221111111111111111
111111111112111111111111111111

A SCHWITTERS SMARANDACHE

**00000000000000000000000000000000
000000000010000000000000000000
000000000116100000000000000000
000011620816100000000000000000
001162081872208161000000000000
116208187220816100000000000000
001162081872208161000000000000
000011620816100000000000000000
000000001161000000000000000000
000000000010000000000000000000
000000000000000000000000000000**

referring to my number theory sequences that he found on the web.

“FOUR SQUARE REPLY”

Together with the astronomical journal “Us and the sky”, I have found in the same large envelope the minuscule unnumbered 16-page (covers included) booklet of Gerald England, “Four Square Reply”, published by XRAX in Yorkshire, 1992, that I didn’t even perceive at the beginning. But, trying to put the journal back after having reviewed it, something inside of the envelope was opposing. Gerald’s four-line proseful poetry, whose each stanza starts with “and”, was eagerly wanting to be read. “And” the first one was just in my paradoxism’s pleasure: “And after the beginning end-/ ed the ending/ did not begin”.

The longest poem is the shortest. Since time for meditation extends it at infinity...

The square is a form of poetry invented by Gerald England.

Squares can be any size the rules are that each poem is as many syllables per line as the number of lines in the poem and each starts with the word “and” and they are untitled.

Thus the only 1-sized square is the poem

and

and so
farewell.

C O S M O P O E M E

Am răsfoit cu interes **cosmopoemele** lui Al. Cristian Miloș, de pe *Drumurile cerului* (2000). Da, <Scrisul e tot o/ formă/ De “tăcere cosmică”, o Limbă cosmică>. Ipoteze și contra-ipoteze astronomice, sau lirica universului. Povestiri misterioase, personaje fără nume, atmosferă molcomă în ciclul “Închisoarea timpului”, scrise parcă în gând. Fantastic și real. Și, în contrast, prin cele 100 poezii de iubire din “Prințesa zburătoare valahă” (2000), melodioase, Al. Cristian Miloș intră în tradițional. Versurile curg ca ninsoarea cu fulgi mari, dulci, într-o seară pitorească. *Stele înalte*, Zborul etern, Focul, Soarele, Luna și Dragostea își dau mâna.

“UCISELE IUBIRI”

Talentul și tinerețea izbucnesc din poemele lui Dragoș Teodorescu – precum salcâmi dau primăvara în floare. Curge cristalin versul său prin inimile dorului, ca “un geamăt rănit dintr-o taină de nuntă”.

În atmosfera liricului, plutesc simbolurile dragostei dintâi, plină de tulburări târzii”. Și parcă te învârți în loc, cu ochii pironiți după stele fecioare, în vreme ce autorul răsuțește sentimente dintr-o parte în alta a sufletului neliniștit. “Atât de clar e cerul!” se exprimă “sub templul înjunghiat de vise și ploi”. Și te-apucă o meditare adâncă, înconjurat de laitmotivele naturii.

III. INTERVIURI

“NICI ÎN AMERICA NU POȚI TRĂI DIN LITERATURĂ”

Interviu cu scriitorul Florentin Smarandache

Scriitorii stau, zice-se, foarte bine cu imaginația. Inventează fel de fel de personaje, pe care le pun în cele mai ciudate ipostaze. Ei, în schimb, în cele mai multe cazuri, sunt oameni ca oricare alții. Lipsiți de spiritul aventurii, deloc tentați de riscuri, cumiței, “băieți” de casă. Florentin Smarandache este o excepție. Este, el însuși, un personaj. Chiar personajul principal al cărților sale. E un scriitor care știe foarte bine că realitatea bate bine ficțiunea. A fugit din țară, a ajuns – cu peripeții – în SUA, a fost, acolo, spălător de vase, săpător de șanțuri, încărcător-descărcător, inginer electronist, șomer, profesor. Scriitor.

- De ce ați părăsit România?

- Pentru că simțeam că mă sufoc. Eram șomer de aproape un an și jumătate, deși terminasem Facultatea de matematică, secția Informatică, ca șef de promoție. Nu puteam să public, îmi inteziseseră să merg la concursuri internaționale de matematică. Între 1982-1984 am fost profesor de matematică în Maroc. Atunci am văzut libertățile din Occident și am vrut să rămân, dar soția, cu care eram acolo, nu a fost de acord și ne-am întors în țară. Apoi, patru ani de zile, până în '88, m-am tot gândit cum să fug. Am făcut fel de fel de planuri de “evadare”. Până la urmă, am mers în audiență la primul secretar al județului Dolj, să-i cer să-mi dea un pașaport ca să pot vizita Bulgaria. Cu mare chin, am obținut pașaportul. În orașul bulgăresc Burgas, m-am îmbarcat pe vaporul “Osetia” – “Libertatea”, până la Istanbul. Pe vapor, mi-a fost reținut pașaportul, pentru că era românesc. Când am ajuns la Istanbul, m-am depărtat de grup și m-am dus la consulatul american. Acolo mi-au dat niște formulare, chiar în limba română, să le completez, după care m-au trimis la poliția turcă.

Am stat în lagăr din 14 septembrie 1988 până în 23 martie 1990, când am emigrat în America.

Nu ați vrut să vă întoarceți în România, în momentul când ați auzit că a căzut regimul?

- Primisem acceptul pentru Statele Unite și am zis că trebuie să văd cum e acolo. În SUA, am lucrat la Fundația *Tolstoi*. La început, ajutor de programator – aveam studii de informatică -, apoi m-au avansat inginer, iar peste patru ani m-au dat afară, alături de alți patru mii de ingineri. Doi ani de zile am fost șomer, semișomer, predam câteva ore la un colegiu... Între timp, îmi terminasem doctoratul în matematică, iar în '97 am fost

acceptat de Universitatea din New Mexico ca profesor de matematică. În prezent, sunt în curs de titularizare pe acest post. Acolo, o titularizare de acest tip durează cam șapte ani.

- *În tot acest timp, cum ați păstrat contactul cu literatura?*

- Eu am început cam târziu să scriu literatură, prin 1979. În 1981 am scos un volum de poezii, la editura "Litera", sub pseudonimul Ovidiu Florentin. Cât timp am fost în Maroc, am scris, în limba franceză, două volume. În Statele Unite, am publicat două volume în limba engleză...

- *Sunteți și un autor de jurnale...*

- Da, am reînceput să scriu jurnal în lagăr, în Turcia, după câțiva ani de pauză. Era o metodă terapeutică, mă simțeam foarte rău, iar scrisul era un debușeu al unor stări deloc fericite. Și în România am avut pagini de jurnal...

- *Ați inițiat un curent literar: **Paradoxismul**...*

- Paradoxismul se bazează pe contradicții, pe antiteze, pe paradoxuri, în general... Am început această mișcare în anul 1980, ca un protest antitotalitar. Era un paradox: în presa comunistă se anunța că viața noastră e minunată, iar ea era mizerabilă; că nivelul de trai crește, dar el descreștea... Toate aceste lucruri constituiau surse de inspirație. Am început să scriu poeme de două versuri, versuri antitetice: *Într-o stabilă/ Instabilitate*. Sau poemul *Euforie: Beau/ până cade nevestă-mea sub masă*. Chiar în latină există un astfel de paradox: *Festina lente* – Grăbește-te încet.

- *Are acest curent adepți?*

- Da, chiar recent am publicat o antologie multilingvă, în care există distihuri paradoxiste semnate de 40 de poeți din întreaga lume. Am în pregătire o altă antologie de acest tip, în care vor fi incluși o sută de poeți.

- *Pentru un scriitor venit "din afară", rămâne America țara tuturor posibilităților?*

- Ca să faci carieră, trebuie să ai, în primul rând, un job, o meserie din care să trăiești, iar în timpul liber poți să scrii poezie, proză sau teatru. Nu poți trăi nici acolo din literatură. Doar 2-3% din scriitorii americani se întrețin din ceea ce scriu. În rest, au slujbe sau afaceri.

- *Vă veți întoarce definitiv în România?*

- Da, cred că la pensie. Poate că între timp, situația României se va schimba în bine...

A consemnat Robert ȘERBAN

("Focus", Timișoara, anul II, nr. 28 (38), p. 12, 14-20 iulie 2000)

FLORENTIN SMARANDACHE – “UN AMERICAN DE NAȚIONALITATE OLTEAN” FORȚEAZĂ LIMITELE LIMBAJULUI LITERAR

Profesor la Universitatea New Mexico, matematicianul Florentin Smarandache este cunoscut nu numai prin contribuțiile originale din domeniul științelor exacte, dar, în numeroase cercuri literare din lume, și pentru experimentele sale avangardiste, fiind inițiatorul curentului paradoxist.

Reporter: *Cum s-a declanșat apetența pentru poezia nonconformistă, “paradoxală”?*

Florentin Smarandache: Am început să scriu poezie paradoxală, ca un act de revoltă la adresa dictaturii. Trăiam în același timp în două universuri: se spunea că viața este liberă și nu era; că viața este minunată și știm cum era. Atunci m-am gândit la o literatură care să aibă logica inversată, de genul “ce bine că ne simțim rău!”

Până în acest moment, paradoxismul și-a câștigat adepți în întreaga lume și am realizat o antologie de poezie paradoxistă, la care participă 40 autori din țări ca: Brazilia, China, India, Franța, Anglia...

Rep.: *Ați mărturisit că vă place să scrieți mereu altfel, să nu repetați stilul în care vă exprimați.*

Fl. Sm.: Îmi place să încerc mereu să scriu într-un stil nou. M-au interesat răsturnările de expresii și locuțiuni, pe care le-am tratat în sens opus, de la figurativ la propriu, experimente de limbaj: paradoxuri, antinomii, contradicții. Am compus un mare număr de distihuri paradoxiste. Un distih este format din două versuri antitetice, dar unitare. De exemplu, **Perpetuum mobile:** *Într-o stabilă/ Instabilitate.* Sau, **Euforie:** *Beau/ Până cade sub masă nevastă-mea;* **Soluție:** *S-a rezolvat-/ Nu se poate.*

Distihurile tautologice sunt același lucru, doar că versul al doilea reia un sens din primul vers, pe care îl întărește: *Eu când vreau ceva/ Păi vreau.*

Atracția față de studiul structurilor lexicale s-a accentuat, după ce am citit *Poetica matematică* de Solomon Marcus și *Lingvistica matematică* a lui Leon Levinschy.

Rep.: *Încercați să conceptualizați pe scurt, ce înțelegeți prin poezia spațială?*

F. S.: Poezia spațială este înrudită cu conceptul de literatură-obiect; un fenomen din natură, o floare, zborul unui pescăruș. Poate fi poezie în trei dimensiuni: un obiect oarecare își poate releva poezia conținută, prin simpla existență, ori situare într-un context. Sau, o poezie cu două dimensiuni: ciorna, de ex., e un poem în două dimensiuni. Ea reține gestul artistului de a însemna un moment de concentrare sau de inspirație.. În literatura engleză există conceptul de Found Poetry (poezie găsită); se referă la anumite texte populare sau ale unor autori, din care poți extrage fragmente care, în sine, conțin o metaforă sau o asociație, care te șochează (am găsit într-un ziar american un anunț matrimonial: “american, de cetățenie oltean, caut...”).

Poezia există în jurul nostru. Cu mijloace diferite, încercăm să-i reținem “substanța”, prin scrieri literare. Dar dimensiunea politică există independent de aceste formule de a o fixa.

Rep.: *Ați fost atras și de folclor. De condensarea sensurilor și șlefuirea pe care o au multe expresii populare...*

F. S.: Pornind de la folclor, am studiat statistici în poezie privind frecvența unor litere, silabe, consoane. Am publicat volumul *Cântece de mahala*, în care am exploatat argouri, expresii țigănești. Un alt volum, *Vreme de șagă*, l-am realizat împreună cu rebusistul Gheorghe Niculescu: conține fabule, distihuri, definiții rebusiste concepute în versuri, epigrame, parodii. (De exemplu: “Pe lângă plopi/ea fără soț, adesea a trecut,/până când un vecin mai hoț/cu ochiul i-a făcut...”).

Rep.: *N-ați rezistat nici tentației de a scrie teatru.*

F. S.: În genul dramatic, am scris *Patria de animale*, în care nu există dialog. Este un fel de pantomimă, în care replicile sunt expuse concis, pe bucăți de carton, și pot fi ... citite de spectatori. Această piesă a fost jucată în Germania – la Karlsruhe (Munchen) și a primit Premiul special al juriului la Casablanca, în Cuba, interpretată de compania “Thespis” din Timișoara, în regia lui Diogene Bihoi. M-au interesat dadaismul, suprarealismul, Urmuz. Am experimentat și genul numit *centom*, un colaj alcătuit din fraze extrase din opere ale diferiților poeți contemporani români, cu replici în contradictoriu; este o piesă în versuri, sub titlul *Aventurile dragostei*.

Magdalena VLĂDILĂ

---

*Apărut în “Telegraf”, Constanța, anul VII, nr. 175 (2502), p. 29, joi – 27 iulie 2000.

UN MATEMATICIAN ȘI SCRITOR ROMÂN ÎN EXIL

“Nu știu cum se simt românii de aici. Poate că unii o duc din ce în ce mai greu, așa cum aflu din ziarele de exil, dar, pentru mine, de fiecare dată, reîntoarcerea în România este o adevărată plăcere”

- *Domnule Florentin Smarandache, bine ați venit acasă! După câți ani?*

- După doisprezece ani.

- *Ce-ați făcut în ultimii doisprezece ani – era o întrebare favorită la începuturile...*

- Am fost doi ani în lagăr, în Turcia, la Istanbul și Ankara, apoi zece ani în America.

- *Să precizăm, pentru cititorii ziarului “Curierului de Vâlcea”, că domnul Florentin Smarandache, matematician de renume în Statele Unite, a părăsit România în anul 1988.*

- În luna septembrie a aceluși an, am obținut un pașaport de turist pentru Bulgaria, unde cunoșteam o familie de profesori care lucraseră cu mine în Maroc, între anii 1982-1984. Enka Markova, profesoară de fizică, locuia în Burgas. M-am dus la Burgas, de unde m-am îmbarcat, semi-ilegal, pe un vapor care se numea, culmea, “Osetia”, “Libertatea”. Erau turiști francezi, nemți și numai eu român. Mi-au găsit pașaportul român, mi l-au oprit și, deși au zis că mi-l dau în Bulgaria, nu l-am mai primit deloc înapoi.

În Bulgaria nu am revenit. Vaporul a oprit la Istanbul, iar acolo am făcut niște excursii de grup. Eu m-am despărțit de grup, m-am dus la Consulatul American și am cerut azil politic. Mi-au dat să completez formulare în limba română, pentru că la Consulat veneau mulți marinari români care săreau în Bosfor, unii dintre ei numai în chiloți. De acolo, m-au băgat într-un hotel, după ce m-au trecut, mai întâi, pe la Poliția Turcă pentru Străini. Am rămas în hotel o săptămână, după care m-au dus în campul din Istanbul. Acolo am stat cam un an...

- *A fost grea viața în lagărul turcesc? Am spicuit din volumul “Fugit”, al dumneavoastră.*

A fost destul de dură, dar și interesantă. Jumătate din cei din camp eram români, aproape același număr erau polonezi. Mai erau bulgari și ruși. Tot acolo se mai afla un camp pentru asiatici. Eram cam vreo 300 de persoane. Am dormit și în barăci, laolaltă cu

vreo 70 de inși. Unii se îmbătau, cântau noaptea... Era greu de locuit acolo. După aceea, ne-au mutat în lagărul din Ankara. De fapt, primeam niște bani de la ONU și fiecare se descurca cum putea. Unii mai munceau ce nimereau. Am făcut și eu tot felul de munci necalificate: la șlefuit de marmură, la încărcat de roabe, la scos cuie din lemne, la făcut betoane, în construcții, la măturat... La un moment dat, am fost și ghid pentru francezi. Știu că m-a chemat odată Poliția, pentru niște francezi care făcuseră accident și nu se înțelegeau cu ei. Eu traduceam din franceză în română, iar un tătar din Dobrogea traducea din română în turcă. În felul acesta, cu doi translaatori, s-a înțeles cu francezii.

Am mai frecventat L'Institut Français d'Études din Istanbul și pe cel din Ankara. Mă lăsa să intru gratuit, mă mai chemau pe la teatre, la filme, mi-au dat chiar și bani... În fine, mi-a mai trecut timpul!

- *Cât a durat acest chin, în total?*

- Aproape doi ani. Din 7 septembrie 1988, până la sfârșitul lui martie 1990. M-a prins revoluția în lagăr.

- *În ce an ați ajuns în America?*

- În 1990, în martie, m-a sponsorizat Fundația *Tolstoi*, care a fost înființată de nepoata marelui scriitor rus. Era în Phoenix, în Arizona, . Acolo ne-a așteptat la aeroport românul Ioan Nicoară. Cinci români din lagărul acela veneau în Phoenix, printre care și eu. Am stat două luni. Am stat două luni – două luni și jumătate, pe un ajutor de șomaj, apoi mi-am făcut un résumé și mi l-au "expediat" pe la niște companii. Din fericire, aveam diplome pe meserii tehnico-științifice, care se caută mai mult, și am primit un post de ajutor-programator. Peste un an, m-au avansat inginer, iar peste alți patru, m-au concediat!...

- *Știu, am citi despre acești ani ai dumneavoastră, în "America, paradisul diavolului", din care rezultă o viziune puțin sumbră despre situația emigrantului român Florentin Smarandache, în America.*

- Da, am văzut – și vă mulțumesc – cronică dumneavoastră în *Curierul de Vâlcea*, pe care mi l-a trimis mama în America, în 1993. La început, mi s-a părut că e dură, împotriva mea, chiar mă supărasem pe Silviu Popescu. Apoi mi-am revenit, când mi-a arătat partea a doua din cartea lui, *Profesia: Ziarist de provincie*, în care are mai multe cronici și am văzut că Silviu Popescu era obiectiv. Mă mențin, în continuare, prieten cu el.

- *Mulțumesc!*

- Trebuie să spun că am privit viața obiectiv. Traiul în America este, la început, greu, pentru majoritatea. Nu este așa numai dacă au acolo pe cineva care-i poate ajuta, pentru că este un adevărat șoc: diferența între cele două culturi este foarte mare, intervine și limba...

- *S-a schimbat, întrucâtva, viziunea aceasta sumbră asupra realității americane?*

- Pentru mine, s-a schimbat. După zece ani, am reușit și eu, în sfârșit, să obțin un post pe care mi-l doream, să fiu profesor la universitate și să predau ce-mi place: matematica. Am băjbăit o perioadă, poate am fost și mai introvertit, poate prea

melancolic. Am renunțat, însă, la acestea, dar nu am vrut să critic pe nimeni; este, pur și simplu, viața mea. Oricum, nimeni nu trebuie să se aștepte să găsească un paradis acolo. America este o societate a muncii, a organizării, se muncește foarte mult, oamenii se străduiesc, își dau interesul să-și mențină slujbele pe care le au. Obținerea unei slujbe bune se face prin trimiterea multor résumé-uri, e un adevărat job ca să găsești un ... job! Trebuie să găsești tot felul de *curriculum vitae*, liste de publicații, trei-patru recomandări de la diverși profesori, însă, odată integrat în societate, șansele de adaptare sunt mult mai mari. Vii în contact cu reviste internaționale, cu profesori, cu profesori și cercetători internaționali, ai multe disponibilități – acolo computerele, tehnologia sunt foarte la îndemână.

- *Aș vrea să vorbiți puțin despre activitatea dumneavoastră științifică. Știu că sunteți creatorul așa-numitei Funcții Smarandache. Eu nu înțeleg prea bine ce înseamnă asta... Poate ne explicați acum.*

- Am creat în teoria numerelor, unde mi-a plăcut mie “joaca” cu cifrele, mai multe funcții, secvențe, chiar și niște constante, și am publicat în 1980, în “Analele Universității din Timișoara”, un articol în limba engleză, intitulat *O funcție în teoria numerelor*. Mai târziu, a apărut în Anglia, la “Personal Computers World”, o revistă, un alt articol intitulat chiar *Funcția Smarandache*, pentru că eu eram inițiatorul. Apoi au început să apară tot mai multe articole, cărți, chiar și românii au scris despre asta. Nu sunt funcții dificile, sunt de înțeles, se folosesc în cernerea numerelor prime, au proprietăți relative la numerele prime. A apărut ceva despre toate acestea chiar și în Râmnic, într-o revistă numită, dacă nu mă-nșel, “Caiete vâlcene”, editată de profesorul Ștefan Smărândoiu, în prezent director al Școlii “Tache Ionescu”. Ștefan mi-a fost prieten, la Liceul Pedagogic din Râmnicu Vâlcea, promoția 1974. Legat de această funcție, au mai apărut secvențe. Anumite serii din această funcție, formau constante. Toate acestea au fost introduse în Enciclopedia americană de matematică, apărută la Editura Boca Raton, în Florida, în 1998. De atunci, au luat amploare internațională..

- *Sunteți mulțumit de statutul dumneavoastră de profesor la Universitatea New Mexico, într-un orașel Gallup, situat la 140 de mile de Albuquerque?*

- Ce pot spune? Relativ da sau relativ nu! Se putea mai bine, dar dacă mă gândesc prin câte am trecut, acum e mult mai ușor față de început.

- *În paralel, ați desfășurat, așa zice eu, o activitate publicistică deosebit de importantă. Ați scris articole, probabil sute sau mii, ați tipărit cărți, atât în România, cât și în Statele Unite...*

- Da, am publicat cărți în România, în Quebec (Canada), în SUA și în Franța, și am colaborat la mai multe reviste, în care mi-am publicat articolele. În matematică, am scris vreo 66 de articole și note, până acum. De exemplu, ultimul este din fizică și se referă la viteza luminii. M-am gândit că viteza luminii poate fi depășită și am extins un experiment efectuat la Universitatea din Innsbruck (Austria). În ceea ce privește activitatea literară, am scris jurnale, poezii, un roman intitulat *Nonroman*, piese de teatru, traduceri... Am publicat peste 40 de cărți.

- *Multe-nainte!*
- *Mulțumesc!*
- *Care dintre ele vă este cea mai dragă?*

- Întotdeauna mi se întâmplă ca ultima carte să-mi fie cea mai dragă. Fiecare carte are un anumit stil. De exemplu, jurnalele m-au eliberat psihic. În lagăr și în primul an în America mi-a fost destul de greu, dar apoi mi-am revenit. Am cărți care sunt mai riste, altele mai vesele, mai optimiste, unele cu experimente literare sau matematice, altele – pur și simplu, tradiționale, descriind sentimente și viață.

- *Ion Soare, prozator, critic literar, om de spirit și animator cultural, mi-a spus că este un bun cunoscător al operei dumneavoastră și s-ar putea ca într-o zi să se descopere că paradoxismul – ca mișcare artistică, teorie și stil literar – să fie aplicabil tuturor dezvoltărilor post-moderniste care s-au făcut în secolul XX!*

- Da, domnul Soare zice, în glumă, că este cel mai mare “smarandachiolog”. A scris deja două cărți despre paradoxurile mele în literatură. Există paradoxuri și în știință. Formând anumite experimente, am întemeiat acel curent paradoxist.

- *În ce anume constă acest curent, al cărui creator suneți?*

- Am pornit în 1980, de la situația din România, în care în mass-media, viața era prezentată ca fiind roză și frumoasă, când, în realitate, nu era așa. În momentul acela, deci, exista un paradox social. Tot atunci, era foarte greu să publici ori să participi la simpozioane, la conferințe sau la alte acțiuni de acest fel. Și m-am gândit să facem literatură fără a face literatură, în sensul că, exprimat în literatura-obiect, zborul unei păsări reprezintă un poem, vântul prin ramuri reprezintă un poem... Au existat diferite curente și în Occident – am citit – și în Brazilia, de exemplu: poezia sonoră, poezia concretă, dadaismul, suprarealismul, cubismul etc. Noi, în paradoxism, ne bazam mai mult pe aceste contradicții și pe extinderea literaturii prin elemente neliterare. De exemplu, introduceam în nuvele un careu de rebus, foloseam un amestec între modern și tradițional. Într-o proză scurtă pentru copii, de pildă, *Păcală și Superman*, provenind din culturi diferite, cei doi eroi, provenind din culturi diferite, se luau la întrecere, la luptă. Superman îl trânteste pe Păcală la pământ, iar acesta zice: “Eu am învins, fiindcă cel trântit la pământ este câștigător!”; sau se întrec la fugă și, normal, Superman ajunge primul. Păcală zice: “Eu am învins, pentru că cel care aleargă mai încet, acela este declarat învingător”. Totul este de-a-ndoaselea, iar interpretarea – în răspăr.

- *Să ne întoarcem la România. Iată-vă în România de câteva zile. Cu ce ochi o revedeți?*

- Îmi place când vin, mai întâi pentru că vin în vacanță. În America muncesc mult, iar aici vin să mă odihnesc. Îmi întâlnesc prietenii, e o continuă sărbătoare. Îmi place că e multă libertate. Nu știu cum se simt românii de aici. Poate că unii o duc din ce în ce mai greu, așa cum aflu din ziarele de exil, dar pentru mine, de fiecare dată, reîntoarcerea în România este o adevărată plăcere.

- *Mai am câteva întrebări foarte scurte. V-ați părăsi postul de la universitate?*

- În acest moment, sincer să fiu, cred că nu, pentru că acolo, în America, am șanse mai mari de realizare. Însă m-am gândit ca, la pensie, să revin în România, să locuiesc aici, pentru că aş primi pensia în dolari americani. In acest fel, nivelul meu de viață ar fi foarte bun.

- *Ați avut contacte cu revistele românești din exil. Vreți să faceți o scurtă caracterizare a lor?*

- Majoritatea revistelor din exil sunt ori politice, ori bisericose. Există în America și-mi sunt mai familiare, publicațiile “Lumea românească” din New York, care este, aş zice, de dreapta; “Meridianul românesc” din California, și ea – de dreapta. Există și reviste literare: “Miorița”, tot la New York, “Luceafărul românesc” – în Canada, “Clipa” – o revistă pentecostală din California. Vreau să spun că literatură este mai puțină; mai există, în special, eseuri și poeme, sau fragmente mici de proză în limba română și multă publicitate, dar, în special, totul este bazat pe politică.

În ceea ce privește revistele științifice, există două de matematică, prima editată de academicianul Constantin Corduneanu de la Universitatea din Texas, ieșit acum la pensie. Aceasta este revista Academiei Româno-Americane. Mai există o altă revistă, care apare cu concursul Universității din Craiova și, acum, cu cel al Universității din Brașov. Ea se numește “Smarandache Notions Journal” și este dedicată unor noțiuni întemeiate de mine.

- *O ultimă întrebare: dacă ar fi să luați viața de la capăt, ați mai parcurge drumul pe care ați mers în ultimii zece ani?*

- Nu știu ce să zic. Ar trebui să răspund că da, aş lua-o de la început, dar mi-ar fi greu...

- *Vă mulțumesc pentru interviul acordat și vă urez încă o dată: Bine ați venit acasă și bine ați revenit la “Curierul de Vâlcea”!*

A consemnat Silviu POPESCU

(“Curierul de Vâlcea”, Râmnicu Vâlcea, an XI, nr. 2840, p. 3, 13 iunie 2000)

O NERECUNOAȘTERE INTENȚIONATĂ

Interviu: Rodica Diaconu – Florentin Smarandache

Rodica DIACONU: *Sunteți puțin cunoscut în România, deși ați publicat 55 de cărți și ați inițiat, în anul 1980, o mișcare de avangardă cunoscută sub numele de paradoxism. Ați susținut că această mișcare a apărut ca un protest anti-totalitar. Cum au fost acei ani ai dictaturii pentru dumneavoastră?*

Florentin SMARANDACHE: Există și o ne(re)cunoaștere intenționată, din partea oficialităților, la adresa unor scriitori din diaspora, poate în mod particular la adresa mea. Un exemplu: în situl “României literare”, alcătuit de Corneliu Ionescu, n-au vrut să-mi menționeze numele nici în lista de “Scriitori români”, unde erau listați sute dintre aceștia, deși am expediat un e-mail chiar lui C. I., iar lui Nicolae Manolescu i-am trimis prin poștă o fotocopie de pe legitimația de membru al Uniunii Scriitorilor din România – deci, de scriitor *român!* În loc să ne apropie, se pare că ei vor să ne îndepărteze!...

... Paradoxismul este o mișcare internațională de avangardă în literatură, artă, filosofie și chiar în știință, bazată pe folosirea de antiteze, antinomii, contradicții, oximoroane, parabole, paradoxuri în creație. Urmărind lărgirea sferei artistice prin elemente neartistice și prin experimente contradictorii; în special – creație în contra-timp, contrasens. Paradoxismul a pornit ca un protest anti-totalitar împotriva unei societăți închise, România anilor 1980, unde întreaga cultură era manipulată de un singur grup. Numai ideile lui contau. Noi, ceilalți, nu puteam publica aproape nimic. Și-atunci am zis: hai să facem literatură ... fără a face literatură! Să scriem ... fără să scriem nimic. Cum? Simplu: literatura-obiect. “Zborul unei păsări”, de pildă, reprezenta un “poem natural”, pe care nu mai era nevoie să-l scrii, fiind mai palpabil și perceptibil decât niște semne așternute pe hârtie, care, în fond, ar fi constituit un “poem artificial”: deformat, rezultat printr-o traducere de către observant a observatului, iar orice traducere falsifică, într-o anumită măsură. “Mașinile uruind pe străzi” era un “poem citadin”, “țărani cosând” – un “poem semănătorist”, “visul cu ochi deschiși” – un “poem suprarrealist”, “vorbirea în dodii” – un “poem dadaist”, “conversația în chineză pentru un necunoscător al acestei limbi” – un “poem lettrist”, “discuțiile alternante ale călătorilor, într-o gară, pe diverse teme” – un “poem postmodernist” (inter-textualism). O clasificare pe verticală? “poem vizual”, “poem sonor”, “poem olfactiv”, “poem gustativ”, poem tactil”. Altă clasificare, în diagonală: “poem-fenomen (al naturii)”, “poem stare sufletească”, “poem obiect/lucru”. În

pictură și sculptură, în mod analog – toate existau în natură, de-a gata! Deci, am realizat un protest mut!

Mai târziu, m-am bazat pe contradicții. De ce? Pentru că trăiam în acea societate o viață dublă: una oficială – propagată de sistemul politic, și alta reală. În mass-media se promulga ideea că “viața noastră era minunată”, însă în realitate, viața noastră era mizerabilă. Paradoxul în floare! Și atunci am luat creația în deriziune, în sensuri inverse, sincretic. Astfel s-a născut paradoxismul. Bancurile populare, la mare vogă în “Epoca” Ceaușescu, ca o respirație intelectuală, au fost surse de inspirație superbe. “Non”-ul și “Anti”-ul din manifestele-mi paradoxiste, au avut un caracter creativ, nicidecum nihilist (C. M. Popa). Trecerea de la paradoxuri la paradoxism, a descris-o foarte documentat Titu Popescu într-o carte clasică asupra mișcării: *Estetica paradoxismului* (1994), pe când Ion Soare, Ion Rotaru, Marian Barbu și Gheorghe Niculescu au studiat paradoxismul în opera mea literară. În legătură cu un volum al meu, Nicolae Manolescu se exprima că este “în răspăr”.

Nu am avut un premergător care să mă fi influențat, ci m-am inspirat din situația “pe dos” care exista în țară. Am pornit din politic și social, ajungând treptat la literatură, artă, filosofie și chiar la știință. Prin experimentări bazate pe contradicții, s-au adus termeni noi în literatură, artă, filosofie, știință, și chiar noi proceduri, metode și algoritmi de creație. Într-unul dintre manifeste, propusesem deturnarea sensului, de la figurat la propriu, interpretări în contra-sens ale expresiilor și clișeele lingvistice etc., iar în 1993, am efectuat un turneu paradoxist în Brazilia, pe la universități și asociații literare.

În decursul a 20 de ani de existență a paradoxismului, s-au publicat 25 de cărți și peste 200 de comentarii (articole, recenzii, note), plus 3 antologii internaționale cuprinzând circa 300 scriitori de pe glob, cu texte în diferite limbi.

... Anii dictaturii au fost pentru mine lungi și grei, am și un jurnal inedit, *În pragul disperării*. Inspectoratul Școlar din Dolj îmi interzisese să public până și probleme de matematică prin revistele sale. Au urmat interdicții de-a participa la congrese de matematică ... manuscrise îngropate în via părinților mei de la Bălcești, lângă un piersic (și dezgropate în '92, când mă reîntorceam în țară după patru ani!) ... Și nu conteneam să-mi fac planuri cum să evadez *dincolo*, în libertate (vezi *Fugit... Jurnal de lagăr*, două volume. (Dramaturgul Mircea Radu Iacoban din Iași, mi-a scris recent să-i expediez și vol. II).

Evadarea peste graniță, lagăr aproape doi ani în Turcia, exil... Amintiri de care nu doresc să-mi mai aduc aminte!

R. D.: *Cum au privit studenții dumneavoastră acest tip de literatură pe care l-ați inițiat?*

F. S.: Bazat și pe calambururi, pe contra-sens, acest tip de literatură a incitat curiozitatea studenților. În Maroc, de pildă, Ben Sergheni a scris și publicat – în franceză - eseuri despre paradoxism.

R. D.: *Cum a fost privită această mișcare de către avangarda din elita americană?*

F. S.: Am publicat ultimele două antologii paradoxiste, cu contribuții de la peste 40, respectiv 100 scriitori din vreo 15 țări, cu texte în 5-6 limbi. Ca orice avangardă, și aceasta s-a bucurat de aderență, în special la noii scriitori, mai deschiși la “diferit”, și a întâmpinat reticențe din partea celor mai în vârstă, conservatori.

Socrate, în dialog cu Euthyphro (din tomul cu același titlu), se lamenta, într-o zi, că fusese acuzat de Meletus că i-a corupt pe tineri. Cum? Socrate, ca poet sau “făcător de zei”, a inventat noi zei, desconsiderând existența celor vechi.

R. D.: *Sunteți și matematician. Ernesto Sabato (care a studiat și matematica) afirmă că el a făcut această trecere de la matematică la literatură “pentru că universul matematicii i se părea străin de cel al oamenilor. Dumneavoastră cum percepeți cele două universuri – al matematicii și al literaturii?*

F. S.: Ernesto Sabato a fost un strălucit fizician nuclear, instruit și în matematici, evident, “deturnat” spre literatură și influențat de bătrânul Borges, deși cei doi aveau idei opuse. Pe el, Parisul l-a proiectat în lume. Deși lider al tineretului comunist argentinian, oponent al dictaturii militare a generalului Uribu (ca multe, de altfel, în America Latină), a studiat marxismul în fosta Uniune Sovietică, dar și-a dat seama de crimele stalinismului. A fost prieten cu marii André Breton, Tristan Tzara și cu pictori vestiți - Matta, Dominguez, Lam, dar l-a preocupat și interogația asupra inconștientului (științele sunt mai mult în sfera conștientului, excepție cumva psihologică), a crizei civilizației, a mizeriei, ororii, tensiunii și dictaturii, scriind o trilogie romanescă faimoasă (*Tunelul* – 1948, *Eroi și morminte* – 1961 și *Abaddon exterminatorul*, 1974).

Eu mă gândeam la scris și ca la o terapie, nu doar ca la un catharsis. Și este ceea ce am făcut în jurnale. Simțeam că înnebunesc în așteptare (exil interior în țară, lagăre, apoi emigrant la... infinit) – în nici un caz pasivitatea și inutilitatea din *En attendant Godot* a lui Beckett; în felul acesta, îmi descărcam sufletul pe hârtie, în mod freudian. Vedeți, matematica nu mi-ar fi putut oferi această eliberare! Coșmaruri și speranțe ale înstrăinatului, obsesii revenind des la suprafață. În condiții oarecum asemănătoare a început Sabato să refuze scientismul și pozitivismul matematicii, trecând la mister, simbol, tenebre, inconștient...

Universurile artistice și cele exacte se completează și se influențează, totuși. Din conflictele de ide, apar noi valențe (Heraclit).

Eu am trecut la literatură pentru că simțeam că-n matematică nu mă puteam revolta! La un moment dat, demonstrațiile deveniseră plate, tehniciste, le lipsea metafizica (lui Aristotel). Universul matematic mi s-a părut prea rigid și perfect, pe când lumea este imperfectă, impură, flexibilă, contradictorie.

R. D.: *Socrate, în dialogurile lui Platon, atunci când raționamentul său intra într-o aporie, apela la poezie. Credeți că poezia poate să ofere răspunsuri acolo unde logica se înfundă și filosofia se întrebă?*

F. S.: Plato descrie, prin *Tetralogia 6, episteme*, capcanele raționamentului (în *Parmenides*) și limitele raționamentului (în *Theaetus*), iar prin *Tetralogia 2, eikasia*, relativismul (în *Protagoras*), conținând dialogurile sale privind iluzia de frumusețe și de

știință (în *Hippias*) și iluzia de justiție (în *Georgias*). Cu *Tetralogia 4, psyche*, Plato dezbate antagonismul *eros versus logos* (în *Phaedrus*) și destinul sufletului (în *Phaedo*).

Da, poezia salvează raționamentul. Însă prin metafizică, precum o vorbă de duh, care convinge mai mult decât o demonstrație plată, uneori înlocuind-o. Poezia oferă posibilități la imposibil!

Logicile moderne au dat peste cap clasicismul din știință. Nu doar logica trivalentă ori, mai general, logicile polivalente, dar s-a ajuns la logica fuzzy (infinit-valentă, vagă, imprecisă), logica paraconsistentă (care promulgă ideea că o formulă rezultată din premise contrare nu este neapărat adevărată), dialectistă (care susține că unele contradicții sunt adevărate!), intuiționistă (care lucrează cu sisteme incomplete), până la logica neutrosofică (care cuprinde aceste categorii împreună și care poate caracteriza paradoxurile). Mai concret: în logica dialectistă, o propoziție și negația ei se întâmplă să fie adevărate în mod simultan. Logica neutrosofică atribuie fiecărei aserțiuni și o componentă de “nedeterminare”, pe lângă clasicele “adevăr” și “fals”, incluse într-un interval nestandard]-0, 1+[. Un Congres Internațional de Logică Neutrosofică va avea loc la Universitatea mea, New Mexico, în decembrie 2001.

Logica se înfundă unde se lucrează cu date neclare, ambigue, venind din surse chiar contrare, ori doar parțial cunoscute. Și atunci, este normal ca acel grad de necunoaștere al inputului să se reflecte în output. Logica modernă pare a fi foarte... matematică, poetică – dacă vrei. De fapt, logica este domeniul comun al matematicii și filosofiei. Din aporie, se ajunge la iluzionare.

R. D.: *Dacă ar fi să plecați pe o insulă pustie, ce carte ați lua cu dumneavoastră și de ce?*

F. S.: Cum mi-a plăcut întotdeauna să mă documentez și chiar să creez, în mai multe domenii, cred că aș lua cu mine vreo enciclopedie, de pildă – *Britannica* (în peste 30 de volume). Pe-o insulă pustie, la umbra unui palmier, ar fi plăcut să citești și să visezi ...

R. D.: *Ați putea să ne vorbiți despre educație și necesitatea lecturii? Studenții americani citesc? Dacă da, ce anume?*

F. S.: Dintr-un studiu statistic, american, reiese că tinerii de azi citesc mai mult decât cei de ieri, dar... (atenție!) pe Internet. Devii neputincios în fața exploziei informaționale și atunci trebuie să te specializezi cât mai mult/restrâns.

R. D.: *Ați efectuat un turneu “paradoxist” în Brazilia, pe la universități și asociații. Pe când un turneu asemănător în România?*

F. S.: Prin România, am efectuat mini-turnee paradoxiste. În Franța, am mai participat la un Festival poetic internațional (Bergerac, 1992), iar anul trecut am fost și în Iugoslavia, la Uzdin, celebra localitate/centru cultural românesc din Banatul Sârbesc, “misionând” pentru paradoxism.

GALA DE ASTROPOEZIE

Interviu: **Andrei Dorian GHEORGHE** – **Florentin SMARANDACHE**

În ziua de 20 mai 2000, cu prilejul celei de a treia gale de astropoezie a aceluiași an, Observatorul Urseanu din București l-a avut ca oaspete pe invitatul de onoare al aceluiași eveniment, **FLORENTIN SMARANDACHE**, profesor doctor la University of New Mexico (matematician), fondator al mișcării literare internaționale paradoxiste, autor al unor lucrări de astronomie și ... fost profesor al prietenului nostru **Ovidiu Văduvescu**, la un liceu din Craiova (pe vremea când se aflau amândoi în România). La finele acelei gale, mi-a acordat interviul de mai jos

Andrei Dorian GHEORGHE (președinte al SARM București): Care este sentimentul dumneavoastră de româno-american?

Florentin Smarandache: Mă simt jumătate – jumătate. Nici american complet, nici român acum complet, deși în America mă gândesc mereu la România, la prietenii din țară.

A. D. G.: Acum sunteți oaspete al SARM. În aceste puține ore petrecute împreună, ca persoană care locuiește în America, cum ați privit ceea ce ați descoperit aici, în SARM? Adică tot demersul SARM, nu doar spectacolul, ci în general starea de spirit.

F. S.: A fost în special surpriza conectării astronomiei cu literatura și muzica. Eu am făcut un curs de astronomie când eram la liceu și învățam despre stele, unghiuri, distanțe, dar acum mi se pare interesant modul de a le lega și, în felul acesta, de a crea chiar noi genuri. Interdisciplinaritatea este, poate, la modă... Mi-au plăcut Mihai Dumitrescu la muzica electronică, Dan Mitruț la chitară, astrofolk ... foarte frumos! Este bine că ați strâns mulți tineri, chiar de 16 ani, pentru că ei vor duce mai departe, după dumneavoastră și noi, tradițiile. Apoi legătura dumneavoastră cu străinătatea, revista pe care o scoateți, "Noi și Cerul", cu articole chiar în limba engleză, atragerea multor scriitori... Vă felicit sincer!

A. D. G.: Mulțumim. Care sunt planurile dumneavoastră de viitor? Știm că, pe de o parte, sunteți matematician, iar pe de alta – poet, scriitor. Cum vă simțiți? Știm că aveți o vârstă, nu mai este vârsta primelor entuziasme (n.n., A. D. G.: Florentin Smarandache

este născut în anul 1954). Așadar, cum vă simțiți în etapa actuală și ce v-ați propus pentru viitor?

F. S.: Să-mi continui cercetările de logică neutrosofică, cu aplicare în fizica cuantică, apoi despre depășirea vitezei luminii și chiar ipoteza cu viteza infinită; aceasta, pentru astronomie. Pentru literatură, câteva antologii paradoxiste, dintre care două sunt sub tipar și sper să apară vara aceasta.

A. D. G.: *Totuși, cum reușiți să faceți față la atât de multe ocupații?*

F. S.: Am multe manuscrise de sertar. Până în 1989 am scris mult și n-am publicat mai nimic. Foarte multe manuscrise le transcriu acum, iar lumea crede că le-am scris în America, dar ele sunt scrise mai demult. De exemplu: *Non-roman, Scrieri defecte, Sentimente fabricate în laborator...* am cel puțin zece manuscrise dinainte, pe care acum le tipăresc. Chiar aș vrea ca în vara aceasta să termin cu toată literatura de sertar. Literatura scrisă în ultimul timp este un jurnal și autotraduceri din română în engleză. Iar în matematică, cercetări în logică și ceva în astronomie. Mai concis, multe sunt manuscrise din perioada comunistă, am scris atunci mai mult decât acum. Pe atunci fusesem concediat, nu puteam publica, așa că mai mult stăteam și scriam, trăind din meditații.

A. D. G.: *Vă doresc succes pe viitor, a fost o mare bucurie că v-am întâlnit. Ce urați dumneavoastră SARM-ului?*

F. S.: Să o țineți tot așa, colaborări cu cât mai mulți și în continuare multe succese.

Iar în finalul rubricii de astăzi, patru distihuri paradoxiste (a câte două versuri cu elemente în opoziție) despre meteori ale distinsului oaspete de atunci, domnul Florentin Smarandache::

METEOR

1

O stea căzătoare
Printre norii răsărind

2

Idee iluminată
Prin gându-mi întunecat

3

Necunoscut cosmic
Cunoscut totuși ... sieși

4

O speranță răsare
În apus de soare.

NEVOIA UNEI NOI AVANGARDE?

Interviu: Liliana ARMAȘU – Florentin SMARANDACHE

Liliana ARMAȘU: Mai întâi, v-aș ruga să vă prezentați cititorului nostru cu câteva date biografice (data și anul nașterii, studiile, cărți publicate, meseria practică în prezent, motivul emigrării în SUA etc.).

Florentin SMARANDACHE .:

HTTP://www.gallup.unm.edu/~smarandache/biogr-fs-rom.pdf (Pentru cei ce nu au acces la Internet> Profesor de matematică, scriitor, Universitatea New Mexico. Publicat 55 cărți, 70 articole/note științifice: literatură (poezie, proză scurtă, roman), jurnal (din timpul dictaturii, din lagăr, din exil), povestiri pentru copii, piese de teatru, traduceri, eseuri, interviuri, culegeri de folclor], filosofie (neutrosofia, logica neutrosofică), artă (supra-picturi, non-desene, grafică, colaje, foto), rebus (careuri, enigmistică minoră, definiții rebusiste, aritmogriфе, coperti literare), fizică (paradoxuri cuantice, superluminal), matematică (teoria numerelor, geometrie neeuclidiană, structuri algebrice).

L. A.: Ce credeți, paradoxismul – curentul literar pe care l-ați fondat în 1980, ca un fel de protest anti-totalitar, mai poate fi cumva de folos într-o societate dominată de comunism (cum e Basarabia în prezent)?

F. S.: Paradoxismul este un protest împotriva oricărei forme de totalitarism, nu doar a comunismului. El poate fi uzitat, într-o societate dictatorială, prin luarea în răspăr a sloganelor oficiale – persiflare (procedeu paradoxist) care să transpară în operele creatorilor.

L. A.: Ați elaborat o carte electronică de fabule, immuri, poezii pentru copii, pasteluri de la românii din Transnistria. Cum ați elaborat această culegere? De ce anume, de la românii din Transnistria?

F. S.: Am vrut să demonstrez că nu există vreo diferență între limba așa-zisă “moldovenească” și cea românească. Dacă în subtitlul acestei culegeri lirice, *Mărgele risipite*, nu s-ar fi adăugat că provine de la românii de dincolo de Nistru (Svetlana Garabaji și alții), sunt sigur că acei care ar fi citit-o, ar fi putut-o considera din orice zonă a României! Volumul se poate accesa (cu Adobe Acrobat Reader 4,05) la **http://gallup.unm.edu/~smarandache/Transnistria.pdf**.

L. A.: Ați profesat într-o perioadă, dacă am înțeles bine, matematica la Chișinău, cu care ați văzut îndeaproape realitățile de aici. Cum credeți, de ce comunismul, această

molimă nesuferită, a prins rădăcini tocmai aici? Credeți că există o șansă de salvare prin cultură?

F. S.: Comunismul a fost impus cu forța în Europa de Est, ca o ideologie imperialistă rusească. Era un mod sovietic de a ne supune prin îndoctrinare, de a ne îngenunchea și a ne desființa ca națiuni. Există, desigur, o șansă de salvare prin cultură și limbă – vă rog să nu uitați problema limbii în Basarabia, cea care ne mai unește. Și, de aceasta, tinerii basarabeni sunt conștienți.

L. A.: Ce se aude în presa americană despre evenimentele de ultimă oră de la Chișinău?

F. S.: Ziarele românești ce apar în diasporă (“Clipa” din California, “Cuvântul Românesc” din Canada etc.) criticau legea privind introducerea obligatorie a limbii ruse în școlile din Basarabia, am primit mesaje și pe Internet – semnând și atașându-ne mulți români din străinătate, protestului tinerilor de peste Prut. (Păi, de ce nu s-ar introduce atunci și limba românească în școlile din Rusia?! În plus, se deplângea soarta școlilor românești din așa zisa Transnistrie, unele pe cale de închidere, din cauza regimului impus de Smirnov et.Co.

L. A.: Cum de s-a întâmplat ca un matematician de talia dumneavoastră să practice și literatura? Mai mult decât atât, să fie și fondatorul unui curent literar?! Se simțea, într-adevăr, nevoia unei noi avangarde?

F. S.: Nu se simțea nevoia unei noi avangarde literare, ci a unei revolte – revoltă politică, socială, pe care n-o puteam înfăptui în matematică, ci în cultură. Revoltă mută, ca o frunză în cădere, părăsind, însă, ramura înghețată ideologic... Adică scrierea pe dos, în contra-timp, inversă sloganelor. Era o eliberare spirituală. Plăcerea de a nu le face autorităților pe plac! Ca matematician, mi-am adus aminte de celebrele paradoxuri antice: Ahile cel iute de picior nu poate depăși broasca țestoasă; apoi de Paradoxul săgeții, Paradoxul mincinosului, Paradoxul bărbierului...

Paradoxismul se bazează pe folosirea excesivă de antiteze, antinomii, contradicții, oximoroane, parabole, paradoxuri în creație (literatură, artă, filosofie, chiar și știință). El urmărește lărgirea sferei artistice prin elemente neartistice, prin experimente contradictorii (atât la nivel local, cât și non-local), în special – creație în non-sens, în contra-sens; reflectă societatea în care se spune ceva, dar realitatea este alta!

L. A.: Cum e primit paradoxismul în America? Dar în alte părți? Dar în România?

F. S.: Paradoxismul este primit cum m-am și așteptat: în mod paradoxal! Apropo: am format anul trecut două cluburi internaționale: unul de pARadOXisM, la <http://clubs.yahoo.clubs/paradoxism> și altul de aUT-aRTă (artă în afara artei!..., vezi albumul meu, *Outer-Art*, 2000), la <http://clubs.yahoo.com/clubs/outerart>. Poate adera oricine. În România există o “celulă” paradoxistă la Craiova, în componența căreia activează prozatorul și criticul literar Marian Barbu, poetul Tudor Negoescu și alții. În ultimele două antologii paradoxiste internaționale (una accesibilă la <http://www.gallup.unm.edu/~smarandache/Third-Anthologz-Prd.pdf>), am editat texte în 5-6 limbi provenind de la 140 scriitori din circa 15 țări. Îi invit, prin urmare, pe cititorii

revistei “Țara”, să-mi expedieze astfel de lucrări paradoxiste pentru *Cea de a patra Antologie* (la adresa digitală: smarandache@unm.edu).

Și în prezent, asistăm la felurite experimente în literatură (eu le-aș considera ca o extindere a paradoxismului): *Slam Poetry* (cu Kerenski + Ștefănescu), *MailArt*, *Social Beat*, *sub-kultur*, *sub-literatur* în Germania, cultură alternativă, siktiristă, compoziție neoficială, poezie experimentată pe computer (spaniolul Miguel de Asén cu sonete rezultate prin combinații aleatorii), *underground literature* în America... Nu e vorba de valoare literară, ci de anti-..., de ceva axiologic diferit cu orice preț față de ce s-a mai făcut (indiferent dacă-i bun sau rău!). Dar astea-s privite cu fală, fără vreo sfială, de academicieni chiar... (Adrian Rezuș). Este neobediința oficialului și refuzul/nerecunoașterea consacratului! Artiștii/literații resping clasicul...

L. A.: Acum, când România are mai multă deschidere spre Occident, nu vă tentează gândul să vă întoarceți acasă?

F. S.: Ba da, însă mai târziu. În momentul de față încerc să acumulez și să mă perfecționez cât pot, în America, beneficiind de avantajele tehnologiei electronice și ale revoluției informaționale.

24-27 ianuarie 2002, Cluj-Napoca – New Mexico

LOGICA MODERNĂ SE ÎNVECINEAZĂ CU ... NEVOIA DE NELOGICĂ!

Funcții, Secvențe, Paradoxuri “Smarandache”, Logica “Smarandache” – câteva cărți de vizită în plus pentru recunoașterea internațională a școlii românești de matematică

FLORENTIN SMARANDACHE, actualmente profesor la Universitatea New Mexico, a absolvit Facultatea de Matematică a Universității din Craiova. Este cunoscut în lumea științifică internațională pentru contribuțiile originale în domeniul matematicilor moderne. Înainte de a părăsi litoralul, a fost invitatul redacției noastre, pentru a ne vorbi despre principala sa pasiune.

Reporter: *Enumerați, pentru cititorii ziarului “Telegraf” - poate pasionați matematicieni - câteva dintre realizările personale în acest domeniu.*

Florentin Smarandache: În matematică există câteva noțiuni ca: Funcții, Secvențe, Constante, Paradoxuri, care poartă numele meu. Cea mai cunoscută este funcția din Teoria Numerelor, *Funcția Smarandache*, care poate fi definită astfel: $S(n)$ este cel mai mic număr întreg, astfel încât $S(n)$ este divizibil cu n . În logică, am generalizat logicile “fuzzy” (ale propozițiilor nedeterminate) la așa numita “logică neutrosifică”, numită și “Logica Smarandache”, în teoria posibilităților, am propus generalizarea probabilității clasice și a probabilității imprecise, la probabilitatea neutrosifică, definită ca un vector tridimensional, ale cărei componente sunt submulțimi reale. Am fost atras de domeniul geometriei, mai exact – al geometriilor neeuclidiene, ale lui Riemann și Lobacevski, pe care le-am combinat într-o concepție proprie.

R: *La ce nivel sânt cunoscute aceste realizări teoretice?*

Fl. Sm.: Noțiunile din Teoria Numerelor sânt amintite în enciclopediile americane, iar elementele care definesc logica neutrosifică, pot fi regăsite și în *Dictionary of Computing*, editat în Anglia. Există oameni de știință care urmăresc activitatea mea, cum ar fi – în Italia – Felice Russo, în Suedia – Henry Ibstede, în SUA – Charles Aasbacher, în România, la catedra de matematică a Universității din Craiova, s-a constituit un grup de cercetare asupra funcției din Teoria Numerelor, pe care am descoperit-o, alcătuit din profesorii Vasile Feleacu și Constantin Dumitrescu. În Japonia, lucrările mele sânt urmărite de Kenikiro Cashihara.

R.: *Cum estimați școala românească de matematică și dacă considerați că emigrarea v-a răsplătit?!*

Fl. Sm.: Este știut că există o școală puternică de matematică în România. La universitățile străine, din Occident și din America, există numeroși doctoranzi români în matematici. Aceștia nu se mai întorc... Venirea în America mi-a permis o cunoaștere mai largă, din diferite unghiuri ale existenței. Am cunoscut un nou mod de viață și o deschidere spre lume care m-a avantajat în contactele cu matematicieni, scriitori. Am avut ocazia unor întâlniri și dialoguri, prin participarea la conferințe, schimburi de lucrări... Ca și accesul la o tehnologie mai avansată, care favorizează comunicarea și o mass-media mai deschisă, mai democratică.

R.: *Ați fost atras de logica modernă care, se pare, tinde să sondeze dincolo de realitatea concretă, lumea necunoscutului, a misterelor.*

Fl. Sm.: Da, este adevărat. Logica modernă operează cu noțiuni ca *neprecisul, inexactul, contradictoriul, vagul, neconturatul*, care sânt, totuși, noțiuni bine delimitate. În matematică, se mai fac studii care analizează fenomenul creației artistice; în urma acestora, se pot crea algoritmi pe baza cărora calculatorul poate scrie literatură sau să picteze.

La un moment dat, în unul din volumele dedicate exilului, meditam la faptul că logica te limitează, că ai nevoie și de o doză de religiozitate, de percepție metafizică și de multă gândire ... nelogică.

De zece ani, Florentin Smarandache tipărește propria revistă de matematică – *Smarandache Notions Journal*. Apare anual, într-un tiraj de 800 de exemplare, având între 225-325 de pagini. Este tipărită în America, dar și pe Internet, la <http://gallup.unm.edu/-smarandache>. Are colaboratori și abonați de pe întreg mapamondul, materialele spre publicare putând fi trimise pe adresa de mai sus. Ocazional, sânt inserate și articole de fizică sau filosofie,

*A consemnat Magdalena VLĂDILĂ
("Telegraf", Constanța, anul VII, nr. 180(2507), p. 21, miercuri, 2 august 2000)*

NEUTROSOFIA- UN CONCEPT ÎN FILOSOFIE, CREAT DE UN ROMÂN

Florentin Smarandache a părăsit România în 1988 (avea pe atunci 33 de ani), petrecând doi ani într-un lagăr de transfugi din Turcia, unde a așteptat cu tenacitate viza pentru Statele Unite. Până în acel an, între 1982-1984, predase matematicile în Maroc. Absolvent al Facultății de matematică a Universității Craiova, se distinsese în domeniul științific, descoperind funcția din Teoria Numerelor care îi poartă numele (*Funcția Smarandache*). Dezamăgit de regimul comunist, deopotrivă persecutat, interzicându-i-se să publice în domeniul matematicii și al literaturii, cere azil politic, convins că pe această cale poate intra mai ușor în America. Motivul: interzicerea participării la congrese, interzicerea doctoratului și a publicării lucrărilor. Până la vârsta emigrării, scrisese foarte mult, fără a publica aproape nimic. La plecare, a îngropat manuscrisele în via casei părintești din Vâlcea, ascunse în cutii de aluminiu provenite de la laptele praf.

Personalitate neobișnuit de creativă, Florentin Smarandache s-a distins deopotrivă în domeniul matematicii și al literaturii, precum și în al filosofiei. Actualul profesor al Universității din New Mexico – SUA, a fost invitatul redacției noastre, fiind rugat să ne spună câteva cuvinte despre contribuția sa originală în domeniul filosofiei.

Reporter: Pentru cei mai puțin familiarizați cu termenul de neutrosofie, concept original care vă aparține, vă rugăm să ne spuneți cum ați ajuns la constituirea sa?

Florentin Smarandache: Am pornit de la logica clasică, care afirmă că o propoziție poate avea valoarea *adevărat* sau *fals*. În logica modernă, se admite că valoarea de *adevărat* a unei propoziții poate include posibilitățile: *adevărat*, *fals*, *nedeterminat*.

Rep.: Se afirmă că este o generalizare a dialecticii lui Hegel. Ce componentă a dialecticii sale ați exploatat, spre a vă configura propriul concept?

Fl. Sm.: În dialectică, Hegel susține că orice propoziție, atâta vreme cât există și poate fi afirmată, apare automat și opusul ei. Aceeași dialectică a aplicat-o și Marx în analiza socială, după ce Hegel o folosise la nivelul ideilor.

Rep.: Neutrosofia este o noțiune-termen care vă aparține. Care este justificarea, sensul acesteia?

Fl. Sm.: Pornind de la faptul că există propoziții (în speță – paradoxurile) concomitent adevărate și false, am semnalat că acest caz nu era prins de logica fuzzy, a propozițiilor vagi. Creatorul logicii fuzzy, L. Zadeh, afirmă că o propoziție are două componente: să fie adevărată, de pildă – 30% și restul, de 70%, să fie falsă. Părții de nedeterminare care se găsește între adevăr și fals, împreună cu părțile de adevăr și fals, i-am extins limita până la 300% per total, fiecare componentă e]-0,100[, astfel încât extremele *adevărat* – *fals* au fost împinse în aleatoriu. Acest interval virtual al aleatoriului aparține unor parametri ascunși care, pe parcursul experimentelor practice sau al operațiilor teoretice, se pot releva.

Am numit neutru acest interval în care o dimensiune se află în starea sa de a nu putea primi valoarea *adevărat* sau *fals*. Această știință se dinamizează din confruntarea cu realitatea. Aplicațiile sale sânt în inteligența artificială, care lucrează cu noțiuni vagi, imprecise, contradictorii sau aflate în sferă nedeterminată.

Magdalena VLĂDILĂ

(“Telegraf”, Constanța, nr. 169 (2496) - 20 iulie 2000)

Anexă la interviu

Prima Conferință Internațională privind Neutrosafia, Logica, Mulțimile, Probabilitatea și Statisticile neutrosofice (1-3 decembrie 2001, Universitatea New Mexico)

Articolele se primesc până la data de 30 noiembrie 2001, pe adresa:

Dr. Florentin SMARANDACHE, University of New Mexico, 200, College Road, Gallup, NM 87301, SUA. Tel. (505)863-7647; fax: (505)863-7532 (Attn: Neutrosophic Conference). E-mail: smarand@unm.edu

URL: <http://www.gallup.unm.edu/~smarandache/FirstNeutConf.htm>.

Ele vor fi publicate în Proceedings-urile Conferinței.

Autorii au posibilitatea să submită abstracte ale articolelor la următorul sit, pus la dispoziția acestei conferințe, de către York University, din Toronto – Canada, la <http://at.yorku.ca/cgi-bin/amca/submit/cagu-01>, și ele pot fi văzute la <http://at.yorku.ca/cgi-bin/amca/cagu-01>.

Invitați: J. Dezert (Franța), Charles Le (SUA), I. Stojmenovic (Canada).

Mai multe informații asupra neutrosoficelor, se obțin din situl principal al conferinței, prin următoarele link-uri:

- 0. Introducere.
- 1. Neutrosafia – o nouă ramură a filosofiei.
- 2. Logica neutrosofică – un câmp de unificare în logică.
- 3. Mulțimea neutrosofică – un câmp de unificare în cadrul mulțimilor.
- 4. Probabilitatea neutrosofică – o generalizare a probabilităților clasice și imprecise – și Statistica neutrosofică.

IV. DREPTUL LA REPLICĂ

ASUPRA DISTIHURILOR PARADOXISTE

Stimate domnule redactor șef,

În virtutea dreptului la replică, vă rog să publicați rândurile de mai jos. Vă mulțumesc anticipat.

Am citit în “Origini”, nr. 3-4, mai - iunie 2000, p. 21, un atac grosolan la adresa mea, din partea d-lui Ștefan Stoenescu. Dânsul, ori nu înțelege avangarda și postmodernismul, ori se face că nu înțelege! N-a auzit dumnealui de experimente literare? Este, însă, la mijloc, vorba de o ranchiună mai veche pe care mi-o poartă, de prin anii 1993-1994, când am avut niște altercații epistolare, și de-atunci îmi urmărește numele cu ură... La fel cum procedează și cu eseistul și poetul George Băjenaru, pe care îl jighește, în același articol, din cauza unei critici a aceluia din urmă, privind traducerea *Lceașărului* eminescian în engleză, de către Adrian George Săhlean. Dânsul face acum un fel de reglare de conturi.

Vreau să-i dau câteva exemple privind “însuccesele” *distihurilor* mele *paradoxiste*, pe care le prezintă în mod deformat în articolul său *Despre cum credem noi că ar trebui să fie* – într-adevăr, cum crede dumnealui, fiindcă alții cred diferit! Deci, articolul meu privind distihurile paradoxiste:

- a primit premiul pentru Eseu al revistei “Lumina” din Novi Sad, după ce fusese parțial publicat în această revistă (1998);

- împreună cu alte distihuri, a apărut în volum la Editura “Dorul” din Danemarca (1998);

- a fost tradus în limba sârbă de către cunoscutul poet și editor Ion Baba, din Banatul Sârbesc, și publicat, în anul 2000, la Editura Libertatea din Novi Sad, cu o postfață favorabilă, scrisă de o eseistă sârbă: Bogdanka Petrović;

- mai mult: am publicat și *The Third International Anthologz on Paradoxism* (2000), numai cu distihuri paradoxiste, colecționate de la peste patruzeci de scriitori din Anglia, Argentina, Australia, Belgia, Brazilia, Canada, China, India, Israel, Irlanda, Italia, România, Rusia, Spania și SUA, fiecare poet – în limba lui, plus o traducere în engleză. Recent, un alt scriitor, Doru Moțoc din Râmnicu Vâlcea, a publicat un volum de distihuri paradoxiste (2000).

Va avea acum domnul Stoenescu cuvinte răutăcioase și la adresa acestora (de ce au scris stihuri paradoxiste)?

- articolul a fost indexat și de către “MLA International Bibliography” din New York. Ce-o să spună acest Stoenescu: că nici MLAIB nu este “academică”, așa cum ponegrește întregul “ARA Journal”? (Oare, nu există nimeni din conducerea Academiei Româno-Americane, care să ia poziție împotriva denigratorului?).

Redau, din baza electronică de date a acestei prestigioase reviste internaționale, pe care o poate accesa și verifica și pe Internet, înregistrarea cărții mele, a cărei prefață cuprinde articolul apostrofat de dumnealui:

Database: MLA

Ownership: Search the catalog at LIBROS consortium

Title: Distihuri Paradoxiste

Author (s): Topa, Dan (ed. and introd.)

Publication: Editura Dorul, Aalborg, Denmark

Year: 1998

Description: xx, 175 pp.

In: (1998) :

Language: Romanian

Standard No: ISBN: 87-90425-34-0

SUBJECT(S)

Descriptor: Romanian literature – poezie – 1900-1999 –

Smarandache, Florentin – relationship to Miscarea Literara Paradoxista

Document Type: book

Update: 199807

Accession No: 1998049579; MLA Sequence No: 1998-2-14482

Domnul Stoenescu, pe tonul său de atotștiutor (cu pleonasme precum “inițiatorul fondator”!), pare a da judecăți definitive, în contradicție cu titlul articolului (sic!) – tocmai în domeniul umanist, atât de subiectiv! – și purtând o falsă aură de “profesor la o mare universitate”, asta pentru românii care nu știu adevărata situație, căci el, săracul, nu este nici titular și nici cu normă întreagă, ci mai mult trăiește din ajutoare sociale... și e măcinat de invidie...

Titlul manifestului paradoxist, *Cuvânt înainte și înapoi*, îl consideră “insalubru”, nefiind capabil să-i simtă dublul sens metaforic: “cuvânt înainte” – prefață, iar “cuvânt înapoi” – istoric (al evoluției distihurilor paradoxiste), pe când cu/vânt” înseamnă *cu elan*. N-o să mă apuc, acum, să-i dau explicații ca la clasa întâi (privind metaforele antitetice din text)! Se dă mare cunoscător de engleză (a tradus din poeta proletcultistă Nina Cassian) și mă acuză pe mine pentru o biografie (comparația cu Ion Barbu), pe care n-am scris-o eu, pur și simplu!).

Ba chiar mă atacă, acest impostor, și în partea matematică, unde nu se pricepe, determinându-mă, astfel, să-i listez câteva din cărțile pe care le-au scris, despre unele funcții, secvențe și paradoxuri Smarandache, matematicieni din Japonia (Kenichiro Kashihara), Suedia (Henry Ibstedt), Statele Unite (Charles Ashbacher, redactor principal la revista americană “Journal of Recreational Mathematics”), Italia (Dr. Felice Russo), Bulgaria (Krassimir Atanassov, membru corespondent al Academiei Bulgare de Științe), România (C. Dumitrescu & V. Seleacu, Universitatea din Craiova), în ordine cronologică:

- 1) *An Introduction to the Smarandache Function*, de Charles Ashbacher, Vail, 1995, 60 p.
- 2) *Collection of Problems on Smarandache Notions*, de Charles Ashbacher, Vail, 1996, 73 p.
- 3) *Comments and Topics on Smarandache Notions and Problems*, de Kenichiro Kashihara, Vail, 1996, 46 p.
- 4) *The Smarandache Function*, de C. Dumitrescu și V. Seleacu, Vail, 1996, 134 p.
- 5) *Surfing on the Ocean of Numbers / a Few Smarandache Notions and Similar Topics*, de Henry Ibstedt, Vail, 75 p.
- 6) *Proceedings of the First International Conference on Smarandache Type Notions in Number Theory*, Universitatea din Craiova, editori – C. Dumitrescu și V. Seleacu, 1997, 208 p.
- 7) *Computer Analysis of Number Sequences*, de Henry Ibstedt, Lupton, 1998, 87 p.
- 8) *Pluckings from the Tree of Smarandache Sequences and Functions*, de Charles Ashbacher, Lupton, 1999, 87.
- 9) *On Some of the Smarandache's Problems*, de Krassimir Atanassov, Lupton, 1999, 88 p.
- 10) *A Set of New Smarandache Functions, Sequences and Conjectures in Number Theory*, de Felice Russo, Lupton, 2000, 114 p.

În afara acestor cărți, s-au publicat câteva sute de articole și note, pe aceleași teme, de către matematicieni din China (în reviste chineze), India, Bangladesh, Germania etc.. Aș fi curios să aflu căți cercetători străini au scris despre activitatea d-lui Stoenescu, dacă pe noi, “ceștilalți”, ne disprețuiește atât! Ajuns la o vârstă cam înaintată, fără operă, fără poziție universitară permanentă, ratat, el își varsă năduful pe cine poate – singurul său mijloc de defulare.

Un atac similar la adresa *Distihurilor Paradoxiste*, am citit și în “Antiteze”, în primăvara anului 2000, de către Adrian Alui nea Gheorghe. Eseul de față se adresează și acestui Gheorghe.

UNUI GĂGĂUȚĂ DE REDACTORAȘ LA “EXPRESS MAGAZIN”

Un critic “literar”, de care n-am mai auzit până acum, Pruteanu, dar care-și dă nu știu ce aere de mare NECUNOSCĂTOR, cotcodăcește ca o găină în țărână, când se referă la Mișcarea Literară Paradoxistă, că “n-a existat”. Dacă Fundația Sorós nu plătește pentru culturalizarea colaboratorilor suspecti, i-aș solicita redactorului șef Ion Cristoiu, să-și mai trimită scribăreții la alfabetizare!

Înainte de a publica articole nefondate, domnul Pruteanu George ar fi trebuit să se deplaseze măcar până la Biblioteca Academiei, sub nasul lui, și să vadă negru pe alb (deci, nu umblăm pe vorbe care zboară!) volumul *Le sens du non-sens*, publicat în 1983 (sub pseudonimul Ovidiu Florentin), conținând primul manifest despre p-a-r-a-d-o-x-i-s-m. Acum zece ani, așadar! Cartea se găsește în destule biblioteci francofone. Să citez apoi volume critice:

1. *Mișcarea literară paradoxistă*, de C. M. Popa, Xiquan Publishing House, 1992.

2. *An Anthologz of the Paradoxist Literary Movement*, de I. Rotaru, Erhus University Press, 1993 (incluzând studii paradoxiste semnate de scriitori din peste douăzeci de țări, în diferite limbi: română, franceză, engleză, italiană, spaniolă, portugheză, chineză, vietnameză, cambodgiană..., apărute în atâtea reviste).

Domnul Cristoiu ar trebui să nu mai tipărească minciuni în săptămânalul său, fiindcă mai devreme sau mai târziu, va da socoteală în fața adevărului.

Domne Prutene, mai citește și mătăluță câte-un pic, așa!... Înțeleg că ți-e greu, însă depune nițeluș efort... de ochii lumii... Mai învață și limbi străine...!

Referitor la jurnalul meu, *America – paradisul diavolului*, pe care nu l-ai lecturat cum nu sunt eu ... astronaut (cel mult, l-ai răsfoit, citind câteva pagini la-ntâmplare), afirmi că din America “nu pricep mare lucru”. Dacă descriu meseriile josnice pe care le-am desfășurat, eu și colegii mei de migrație în SUA, ignoranța afișată a localnicilor, deprecierea diplomelor... de care m-am izbit personal, dând locuri și fapte concrete – înseamnă că “nu pricep America”? O pricepi și, mai ales, o percepi dumneata, când îți primești finanțele în dolari? Oare, câți “verzi” ți-au dat pentru articolașul ăsta (din 23-30 XII 1992)?

Ai înjurat bine! Pe mine, n-ai făcut decât să mă inciți, sporindu-mi forța de creație. Pe dumneata nu te-a ținut Occidentul 2-3 ani în lagăre, ca pe-un câine care-și mănâncă de sub unghii (gheare). În vreme ce armenii și evreii sovietici emigrau cu cățel, cu purcel, în câteva luni! Păi, asta era dreptate? Nu sânt antisemit, ci spun adevărul. Observ că dumneata vrei să te muți dintr-o extremă într-alta: de la totalitarismul de stânga, la cel de dreapta!

Nene Prutene, mă surprinde s-aud că de ce l-am criticat pe Nicolae Manolescu! Ce, el e infailibil? Cum stăm atunci cu drepturile omului? Îmi indici dumneata și acoliții de la “Expres Magazin” ce să scriu și ce nu? Pe vremea lui Ceaușescu, Nae Manolescu a suferit atât de mult, că tipărea cât dorea, nu mai avea nimeni loc de el, se transformase în dictator literar la “România literară”. Pe vremea lui Ceaușescu, eu nu puteam să public un rând! Și-atunci? Îmi vine-acum și se dă “mare” disident, ca să mai facă excursii gratuite la New York?

Interesul poartă fesul!!

Februarie 1993

OPORTUNISTUL NEDOCUMENTAT

Am primit din țară niște fițuici decupate din “Expres Magazin” (decembrie 1992) și din “Evenimentul zilei” (august 1993), cuprinzând calomnii la adresa mea, semnate de un anume George Pruteanu. În virtutea dreptului la replică, precum și din respect pentru adevăr, vă rog, domnule redactor șef, să publicați următorul răspuns:

În primul rând, eu nu sunt new-yorkez! Și dacă ar fi citit măcar coperta (din spate) a cărții, pe care – chipurile – o recenzează (mai degrabă, o batjocorește!), ar fi văzut că locuiesc în Arizona, ceea ce este cu totul altceva!

Încă o dovadă că n-a citit jurnalul meu de emigrant, ci doar l-a frunzărit, este atunci când susține că **mișcarea paradoxistă n-a existat**. Să deschidă volumul, cel puțin acum, în ceasul din urmă, la paginile 236-237, pentru a citi ultimul manifest paradoxist, în versiune românească (inițial tipărit în engleză, volumul *Nonpoems*, Xiquan Publishing House, Phoenix – Chicago, 1990): *Am lăsat totalitarismul comunist și-am emigrat în SUA pentru libertate... etc.*

Faptul că Pruteanu este neinformați în această avangardă, nu dovedește că ea n-a existat! Să consulte *Anthology of the Paradoxist Movement*, de J. – M. Levenard, I. Rotaru, A. Skemer, publicată în primăvara lui 1993 la Los Angeles, cuprinzând cronici/eseuri, note, fragmente din epistole etc., despre acest curent literar, din perioada 1983/1993, cu referințele de rigoare (autor, revistă, număr, dată), păstrând limba în care au fost scrise. Dacă n-o găsește la BCS, unde a fost depusă de criticul și istoricul literar Ion Rotaru, sau la redacția “Baricadei” (unde s-a comentat de-a lungul acestui an în paginile culturale despre această mișcare, dar individul n-a avut ochi să vadă ceea ce nu-i convine!), o să-mi fac eu pomană să-i trimit un exemplar ... cu dedicație. Pentru a se dumiri ce-i cu paradoxismul.

America – paradisul diavolului are destule pagini împotriva Puterii, dar Pruteanu trece peste asta, nevrând să amintească un strop (din pură dezinformare). Există, în general, o gradație, se urmărește și-un efect de construcție. Apoi, experiența lagărelor de refugiați prin care am stat, ne scutește de prefăcătorii limbajului pentru domnișoare de pension. Oare, el n-a lecturat, spre exemplu, *Înainte și după Edith*, de Petru Popescu? Sau “Noapte de februarie” a lui Ștefan Agopian, publicată chiar în “România literară”? (Ca să nu mai vorbim de Zola și de naturalismul lui!).

Nu fac decât să-i mulțumesc pentru această publicitate, chiar dacă negativă, fiindcă – în urma înjurăturilor sale – un editor bucureștean m-a contactat pentru

publicarea, în 1994, a ediției a doua a jurnalului de emigrant! Și, orice-ar zice dumnealui, cartea s-a bucurat de succes de public și de librărie. Am primit scrisori de la persoane pe care nu le cunosc, dar admirau sinceritatea ideilor. Însuși Adrian Marino a scris pe tema exilatului:

Pentru a te integra și asimila, trebuie – chestiune de viață și moarte – să renunți la personalitatea ta, la spiritul critic, la reacțiile independente ... Ca să te faci acceptat, nu trebuie să iriți pe nimeni, să lauzi pe toată lumea, să surâzi în dreapta și în stânga, să cultivi un understatement sistematic și fără scrupule. Este exact ceea ce n-aș fi putut face. (A. Marino, *Evadări în lumea liberă*, Institutul European Iași, 1993, p. 230).

Nu știi cât de roșu a fost înainte Pruteanu, dar sechelele comuniste persistă în limbajul său! Astfel, afirmă despre subsemnatul că m-am pripășit prin Statele Unite, sintagma care aparținea redactorilor de la “Scânteia” lui Ceaușescu, pentru a defăima exilul românesc. Același împrumut românesc îl caracterizează, în afara trunchierii citatelor, prin atacul la persoana mea: “adolescent întârziat cam mult” (...), “e clar câte parale face new-yorkezul roșu”... Eu, probabil nu fac nici o para, însă el face multă valută, în special când e plătit ca să latre (fără măcar să se documenteze asupra afirmațiilor mângălite). Pe de altă parte, anulând orice contribuție a subsemnatului, nu face decât să vexeze periodicele occidentale la care am colaborat, unele – de circulație internațională (“American Mathematical Monthly”, “Nieuw Archief voor Wiskunde”, “Zentralblatt fur Mathematik”, “Personal Computer World” etc.), devenind dumnealui implicit un antioccidental!

A citit Pruteanu ultimele cărți pe care le-am publicat: romanul intitulat în mod paradoxal *NonRoman* (Ed. Aius, Craiova, 1993; recenzat de Geo Vasile în “Baricada”, nr. 37 (192), septembrie 1993, p. 24, sub titlul *Apocalipsa ca formă de guvernare*); sau trilogia teatrală *Metaistorie*, formată din piesele experimentaliste: *Formarea Omului Nou* (ironie amară!), *O lume întoarsă pe dos*, *Patria de animale* (fără cuvinte!) (Ed. Doris, București, 1993), create în perioada *odiosului*, 1986-1988, împotriva totalitarismelor de orice fel?? (Ar mai găsi ceva material de denigrat, chiar dacă lucrările sunt anticomuniste. Îl deranjează **autorul**, nu-i așa?!).

Ar trebui să parcurgă și *Jurnalul Disperării, 1985-1988*, inedit, aflat la Muzeul Literaturii Române, pe care l-am ținut în secret pe vremea tiranului Ceaușescu. Și-l mai sfătuiesc să se ducă la bibliotecă și să cerceteze “Notices of the American Mathematical Society” (octombrie 1987, nr. 34, p. 924-925), unde este inserată scrisoarea mea deschisă relatând cum autoritățile de-atunci îmi refuzaseră dreptul de-a participa la Congresul Internațional al Matematicienilor, din Berkeley, California, 1986. ... Spre deosebire de alții care, din oportunism, se dau astăzi mari anticomuniști, însă pe vremea dictaturii n-au schițat un gest de opoziție (făceau în pantaloni de frică!), ba unii fuseseră chiar informatori ai Securității (vezi cazurile celor doi ziariști de la “România liberă”, de pildă), ori lucraseră prin redacțiile periodicelor partidului (ca să nu mai amintim atâtea nume!).

Are și acest Pruteanu vreun protest internațional (palpabil, nu vorbe-n vânt!)? Lui i se aplică elementarul proverb, conform căruia, “În urma războiului, mulți viteji s-arată!”

Desigur, accept confruntarea. Dar să fie obiectivă și bine documentată, nu orbită de ură și de alte sentimente urâte... Cum nenea Pruteanu este pus să-mi urmărească și să-mi denigreze toate lucrările, o să-i trimit și pe cele de matematică!... În definitiv, există lucruri și persoane care să nu fie criticate? Bani să curgă!... Probabil, stăpânii lui o să-și trimită killerii să mă împuște și pe mine, cum s-a procedat cu Ioan Petru Culianu!...

Phoenix, octombrie 1993

AMINTIRI DE CARE NU DORESC SĂ-MI MAI ADUC AMINTE

Acum, la distanță “oceanică” de locurile adolescenței mele tulburi, parcă văd cu alți ochi viața de-atunci... Eram mai tânăr cu peste 20-25 de ani, obraznic cu pedagogii și profesorii, independent, cumva neconformist. De-aceea, zidurile bătrânei Școli Normale se amplificau precum cele ale Bastiliei, în sufletul meu de copil obișnuit să zburde liber în satul său. Căci nici o restricție nu-mi impuseseră părinții, pe când eram în clasele primare.

M-adusese biata mama de la țară, aveam un palton de-mi atârna până la pământ. La internat – în anul întâi – dormeam doi elevi într-un pat, ne acopeream cu o plapumă, trăgeam când unul, când altul, de ea, iar dimineața ne trezeam dezveliți amândoi!

Ieșirea în oraș cu *bilet de voie*, 2-3 ore la sfârșit de săptămână, ca să nu mai pun la socoteală luni întregi de zile, când eram “consemnat” să nu părăsesc curtea liceului, ca pedeapsă pentru “isprăvile” mele trecute – simțind atmosfera de-aci ca pe un adevărat regim cazon! (Mai existau și învoiiri generale, duminicile).

Săritul gardului prin spatele terenului de sport, ori lateral pe lângă internatul cel mic..., “dacă voi nu (mă)vreți, atunci îmi dau eu singur bilet de voie!” – vorba lui... Lăpușeanu! – și fugeam la meci pe stadionul central, nebunie pentru mine să văd pe “Știin-ța Cra-io-va, astăzi vrem vic-to-ria!”... și altă ambiție de-a mea: să intru fără bilet pe sub gardul de sârmă.

Fotbalul de masă pe catedră, înainte de venirea profilor, cu amicul Ștefan Aurel – el juca cu pieptenul, iar eu cu unghia de la deget, de se-amuzau chibiții pe margine! Până când o voce salvatoare ne avertiza: “Bă, vine!...! Și-atunci fugeam fiecare la locul lui în bancă.

... Ori când mă prosteam cântând “Marghioala”, prin orele de meditații cu Didelea:

*Nu mă lăsa să mor, Marghioalo,
Nu mă lăsa să mor,
Că diseară vin la tine
La televizor...!*

și o grămadă de versuri obscene..., de striga Dudău după mine: “Marghioalo, n-auzi?!”, așa mă poreclise!

Venirea vacanțelor, când rupeam toate caietele (nu știu ce era în mintea mea!..., ca să nu mă car cu ele după mine, pe ruta întotdeauna aglomerată spre Bălcești). Băutul și

fumatul pe furiș (când învățam “să trag în piept”) la adăpostul tufișurilor din spate, cu Voinea, Covrig ș.a.

... Poker pe bani, cu Untaru, prin dosul blocurilor din jur, ferindu-ne de milițieni sau de cunoscuți...

Extrem de exigenta directoare Bușe, care odată, în amfiteatru, a strigat la mine că “Smarandache sfidează mereu!”, de-mi era rușine să pic pe fereastră în fața atâtor colegi! Pe urmă, când profesorul m-a dat afară de la oră (botanică sau zoologie?): spusese o poantă despre mine și despre o prietenă de la educatoare, Vetuța, iar eu m-am ridicat în picioare cam insolent: “Mă scuzați, tovarășu’ diriginte, eu am uitat să râd! – ceilalți colegi amuțiseră de spaimă... Îl înfruntasem prea direct, căci eram căpos din cale-afară! S-a discutat în cancelarie, mi-era frică să nu mă exmatriculeze (mama plângea pe la ședințele cu părinții, că “un singur copil am și nici ăla nu-i cuminte!”).

În condițiile acelea, nu cred că mai apucam eu să termin liceul!... Până la urmă, directorul adjunct Popa mi-a aprobat transferul la Vâlcea... (unde m-am simțit în elementul meu: stăteam la unchi-meu și voiajam cu “nașu” pe tren spre Sibiu, Drăgășani...).

... Ori bășcălia pe seama cuplului ce-l făceam cu Vetuța: în timp ce eu mă evidențiam la olimpiada de matematică, faza pe țară, ea rămânea corigentă și-apoi repetentă la... matematică!

... Ori, în anul doi, când am rămas eu, la rându-mi, corigent la fizică pe trimestrul III (mai târziu, prin 1986-1987, ca profesor la o școală generală din Drăgoești, ajungând să predau și... fizica!), în vreme ce la matematică aveam aproape numai 10.

... Sau când i-am zis pedagogului că “e la mintea cocoșului” – nu-mi dădea voie să umblu cu un fes pe cap...(Primeam pedeapsă, de multe ori, să mă tund la zero și atunci eu “prelungeam”, răzându-mă pe cap, să se îndesească părul, și mă oblojeam cu un fes pe țeastă, fiindcă mi-era frig, cu scăfârlia goală!).

Există, însă, și amintiri de care îmi place să-mi aduc aminte, din anii mei craioveni: plimbările cu Ciutică pe aleea asfaltată din jurul clădirii liceului, comentând vreun film ori vreo carte: ideile filosofice (pe măsura noastră juvenilă) cu colegul meu de bancă Socol, pe sub pomii înalți și înfrunziți din grădină... Nea Sandu, administratorul cantinei, un om – pâinea lui Dumnezeu, și iahnia de fasole de la care nu mă puteam abține să nu iau supliment!

Primele desene expuse la Muzeul de Artă, dacă nu mă înșel, sub mereu tânărul meu profesor Ovidiu Bărbulescu (pictasem în acuarele ceva despre inundațiile din anii ’70, deși nu aveam talent la arte plastice, dar îmi plăcea să admir pânzele altora).

Devenisem redactor la revista școlii, “Năzuințe”, răspundeam de rebusuri și de paginile de matematică – aici mi-am publicat primele creații, care aveau să-mi dea, ulterior, aripă.

(Un oltean în America)

UN ERUDIT VÂLCEAN ÎN AMERICA **- FLORENTIN SMARANDACHE -** **om de știință, scriitor, filosof, pictor, editor**

S-a născut la 10 decembrie 1954, în Bălcești (județul Vâlcea, România). A absolvit Școala Generală în Bălcești (1961-1969), apoi Liceul Pedagogic (1969-1972) - început la Craiova și continuat la Râmnicu Vâlcea (1972-1974), obținând diploma de învățător.

Stagiul militar cu termen redus la Medgidia (1974-1975); a absolvit Facultatea de Științe – Secția Informatică, a Universității din Craiova (1975-1979), ca șef de promoție; obține doctoratul în matematică (Teoria Numerelor) la Universitatea de Stat din Chișinău (1995-1997).

În Statele Unite, urmează cursuri de perfecționare în matematică, informatică și educație, la Arizona State University (Tempe) (1991), Pima Community College, Tucson (1995), University of Phoenix, Tucson (1996); obține și un Masterat în Informatică; studii postdoctorale la New Mexico State University, Las Cruces (1998), University of New Mexico, Gallup (1998-1999), National Science Foundation (Chautauqua Program, University of Texas, Austin (1999) și Los Alamos National Laboratory (Educational Networking Support Program, Gallup (1999).

Activitate:

A participat la olimpiade școlare de matematică, obținând premii și mențiuni locale și naționale (1967-1974) și a condus cercuri de matematică în liceu și la universitate; a participat la Olimpiada studentescă “Traian Lalescu”, Cluj-Napoca (1977); a luat parte la diverse sesiuni științifice pentru studenți, în Craiova și Iași (1978-1979); a pregătit și selecționat echipa studenților marocani (din Rabat) pentru Olimpiada de Matematică din Paris (1983).

Profesii:

Analist-programator la Întreprinderea de Utilaj Greu din Craiova (1979-1981); profesor de matematică, Liceul “Petru Poenaru” din Bălcești (1981-1982). În perioada 1982-1984, a fost profesor cooperant în Maroc, predând matematicile în limba franceză (Lycée Sidi El Hassan Lyoussi din Sefrou). Revine în țară, continuând activitatea

didactică: profesor la Liceul “Nicolae Bălcescu” din Craiova (1984-1985); profesor la Școala din Drăgotești, Dolj (1985-1986).

În anul 1986, nu poate obține viza de ieșire din țară pentru a participa la Congresul Internațional al Matematicienilor de la Universitatea din Berkely (California) și face greva foamei; publică o scrisoare de protest în “Notices of the American Mathematical Society” (Providence, RI), în care solicită libertatea de circulație a oamenilor de știință. De soarta sa, se interesează dr. Olof G. Tandberg, secretar la Academia de Științe din Suedia, care îi telefonează din București. În perioada anilor 1986-1988, Inspectoratul Școlar Județean Dolj nu-i mai acordă post în învățământ, din motive politice, Florentin Smarandache fiind obligat să supraviețuiască din meditații. Ulterior, este profesor la Școala Generală nr. 32 din Craiova (1988).

În toamna anului 1988, obține cu greutate un pașaport de turist pentru Bulgaria, de unde trece în Turcia, cerând azil politic. Este deținut în lagărele de refugiați, din Istambul și Ankara (1988-1990). De aici, emigrează în Statele Unite ale Americii, unde lucrează ca inginer de software la corporația Honeywell din Phoenix (Arizona), specializată în calculatoare (1990-1995); profesor adjunct de matematică la Pima Community College din Tucson (1995-1997); din 1997, est profesor asistent de matematică la University of New Mexico (Gallup).

S-a făcut cunoscut în domeniul teoriei analitice a numerelor, cu noțiuni care-i poartă numele, precum **Funcțiile Smarandache**, **Secvențele Smarandache**, **Constantele Smarandache** și **Paradoxurile Smarandache**, incluse și în “CRC Concise Encyclopedia of Mathematics” (1998), tipărită în America, datorită cărora s-a bucurat de o anumită popularitate internațională, deoarece mai mulți matematicieni români și străini (din SUA, Canada, Japonia, Brazilia, Franța, China, Bangladesh, Italia, Bulgaria, Spania, Suedia, Australia, Rusia, Cehia, Olanda, Chile, India, Ungaria) au scris 11 cărți și câteva sute de articole, note și probleme propuse despre aceste noțiuni; lucrările au fost periodic publicate de către Universitatea din Craiova împreună cu American Research Press, sub forma unei reviste anuale: “Smarandache Function Journal”, ISSN 1053-4792, vol. 1-6 (1990-1995) și “Smarandache Notions Journal”, ISSN 1084-2810, vol. 7-11 (din 1996-).

În anul 1997, la Universitatea din Craiova s-a organizat “Prima Conferință Internațională asupra Noțiunilor de tip Smarandache în Teoria Numerelor”, cu participarea unor cercetători din țară, dar și din Suedia, Franța, Rusia și Spania. Pål Grønås din Norvegia, și-a susținut teza de Masterat în Matematică, la Universitatea din Oslo, cu un subiect inspirat din Funcția Smarandache, sub conducerea profesorului Øyvind Solberg.

Publicații:

Din 1970, a început colaborarea la revista școlii, “Năzuințe”, apoi la alte periodice românești și străine (vreo 50 – științifice și peste o sută – literare). Și-a tradus o parte din lucrări în franceză și engleză, altele i-au fost traduse în spaniolă, portugheză, italiană, rusă, japoneză, esperanto și arabă; recent, și în chineză!

Colaborări cu poeme și piese de teatru la 42 de antologii românești, franceze, italiene, americane, indiene și coreene. Prolific autor, coautor și editor a 50 de cărți și 70 articole și note în matematică (teoria numerelor, geometrie neeuclidiană, logică), fizică, filosofie, literatură (poeme, nuvele, povestiri, un roman, piese de teatru, eseuri, traduceri, interviuri), rebus (careuri, enigmistică) și artă (experimente în desene, picturi, colaje, fotografii, artă pe computer), în limbile română, franceză și engleză, dintre care: *Formule pentru spirit* (debut editorial, 1981, sub pseudonimul Ovidiu Florentin); *Le sens du non-sens, Problèmes avec et sans...problèmes!, Fès – Maroc* (1983); *Antichambres/Antipoésies/Bizarrieres, Caen – Franța* (1989); *NonPoems* (poeme de avangardă), *Phoenix* (1990); *Only problems, not solutions!, Chicago* (1991); *LE PARADOXISME: un nouveau mouvement littéraire, Bergerac, Franța* (1992); *Dark Snow, Phoenix* (1992); *NonRoman, Craiova* (1993); *MetaIstorie* (trilogie teatrală), *București* (1993); *Întâmplări cu Păcală* (piese de teatru pentru copii), *Fugit.../ jurnal de lagăr, București* (1994); *Collected Papers, vol. I, II, III, București, Chișinău, Oradea* (1996, 1997, 2000); *Scrieri defecte* (proză scurtă), *Craiova* (1997); *Distihuri paradoxiste, Afinități* (traduceri), *Nørresundbz, Danemarca* (1998); *Întrebă-mă. Să te-ntreb!* (interviuri), *Târgoviște* (1999); *Outer-Art* (album de artă, vol.I), *Cântece de mahala, In seven languages* (poeme), *Oradea, 2000*; *A Unifying Field in Logics./ Neutrosophz. Neutrosophic Probability, Neutrosophic Set and Neutrosophic Logic, Rehoboth, SUA* (2000). A editat, printre altele: *Second International Anthology on Paradoxism* (cuprinzând 100 scriitori de pe glob) și *Third International Anthology on Paradoxism* (distihuri paradoxiste de la 40 poeți de pe glob), *Oradea* (2000).

Florentin Smarandache a generalizat logicile fuzzy, intuitivă, paraconsistentă, multi-valentă și logica dialetheistă, la “logică neutrosofică” (numită și *Logica Smarandache*, în *Dictionary of Computing* de Denis Howe); în mod similar, a generalizat mulțimea fuzzy la “mulțime neutrosofică”. A propus extinderea probabilităților clasice și imprecise, la “probabilitate neutrosofică”, ca un vector tridimensional ale cărui componente sunt submulțimi ale intervalului ne-standard $[-0, 1+]$. În fizică, a emis ipoteza că în univers nu există nici o barieră a vitezei; mai mult, că viteza poate fi infinită (ipoteza Smarandache, în *Dictionary of Physics*, de Eric Weisstein).

În filosofie, a introdus conceptul de neutrosofie, ca o generalizare a dialecticii lui Hegel, care stă la baza cercetărilor sale în matematică și economie, precum logica neutrosofică, mulțimea neutrosofică, probabilitatea neutrosofică, statistica neutrosofică.

În literatură și artă, a fondat, în 1980, curentul de avangardă numit paradoxism, ca un protest împotriva totalitarismului, care are mulți adepți în lume. Acesta constă în folosirea excesivă, în creații, a contradicțiilor, antitezelor, antinomiilor, oximoronilor, paradoxurilor. A introdus distihul paradoxist, distihul tautologic, distihul dual. Experimente literare a realizat și în drama sa *Patria de animale*, unde nu există nici un dialog, iar în *O lume întoarsă pe dos*, scenele po fi permutate, dând naștere la un miliard de miliarde de piese de teatru distincte!

Piesele lui s-au jucat în România (Teatrul "I. D. Sârbu" din Petroșani, Teatrul "Thespis" din Timișoara), Germania (la Karlsruhe) și Maroc (la Casablanca, unde Patria de animale a obținut Premiul Special al Juriului Internațional).

La bibliotecile din Arizona State University (Tempe) și University of Texas (Austin) sunt depozitate manuscrise, reviste, cărți, fotografii, casete, videocasete – privind activitatea creativă a sa, în două colecții speciale, numite "The Florentin Smarandache papers".

Afilieri: *membru al Societății de Științe Matematice din România (1980-); Mathematical Association of America (1983 – 1990); American Mathematical Society (1992-); ARA (1999-); Poetry Society of America; Uniunea Scriitorilor din România; International Poets Academy (India); La Société "Les Amis de la Poésie" (Franța); Association "La Licorne" (Franța); Académie Francophone (Franța); Societatea Română de Haiku; Academy of American Poets; Modern Languages Association (SUA); Centre d'Études et de Recherches Poétiques "Aquitaines" (Franța); International Writers and Artist Association (USA); World Union of Free Romanians (Anglia); Free Romanian Writer Association (Franța); World Academy of Arts and Culture (SUA); Liga Culturală Oltenia; East and West Literary Foundation (SUA); World Poetry Society (India); World Poetry Research Institute (Coreea); Societatea "Mihai Eminescu" (Australia); referent la Zentralblatt für Mathematik (Germania) (1985-).*

Premii. *A obținut 16 premii literare, dintre care: Premiul special la proză, Concursul Național "Marin Preda", Alexandria (1982); International Eminent Poet, Madras, India (1991); Diplôme d'Honneur en poésie fantaisiste, L'Académie des Lettres et des Arts du Périgord, Franța (1992); La Médaille d'Argent pour l'ensemble de son oeuvre, Bergerac, Franța (1992); Grand Prix, 4- Edizione del Premio Internazionale di Poesia e di Narrativa "Goccia di Luna", Bastremoli, Italia (1993); Premiul de Excelență al Revistei "Haiku", București (1997); "Best Poet" Award of Rio Grande Press, Amarillo, Texas, USA (1998); Premiul revistei "Lumina" pentru eseu și contribuții personale, Novi Sad, Iugoslavia (1998); Diploma de Onoare a Societății "Anton Pann", Râmnicu Vâlcea (2000); Premiul "Podul lui Traian", la Festivalul Internațional "Drumuri de spice", Uzdin, Iugoslavia (2000).*

BIBLIOGRAFIE: *ARA – Români în știința și cultura occidentală, Davis, 1996, pp. 368-369; Writers' Directory, SUA, 1996; CRC Concise Encyclopedia of Mathematics, de E. W. Weisstein, Boca Raton, SUA, 1998; Dictionary of Computing, de Denis Howe, Londra, 1999; Dictionary of Physics, de Eric Weisstein, Florida, 2000.*

S-au scris nouă cărți dedicate activității sale literare:

- 1. Mișcarea literară paradoxistă, de Constantin M. Popa, 1992, 52 pag.;*
- 2. Anthology of the Paradoxist Literary Movement, editori: J. – M. Lévenard, I. Rotaru, A. Skemer, 1993, 175 pag.;*
- 3. Paradoxism's main roots, de Florin Vasiliu, 1994, 64 pag.;*
- 4. Un scriitor al paradoxurilor: Florentin Smarandache, de Ion Soare, Ed. Almarom, Râmnicu Vâlcea, 1994, 114 pag.*

5. *Estetica paradoxismului*, de Titu Popescu, 1995, 64 pag.; ed. A II-a, revăzută și adăugită, Râmnicu Vâlcea, 2000, 167 pag.; versiunea engleză: *The aesthetics of paradoxism*, translated from romanian by Florentin Smarandache, Lucian Popescu and Paul Georgelin, Publishing House OFFSETCOLOR, Râmnicu Vâlcea, 2002, 164 pag.

6. *Interviuri cu Florentin Smarandache*, de Veronica Balaj & Mihail I. Vlad, 1998, 48 pag.

7. *Rebus, umor, paradoxism*, de Gheorghe Niculescu, 2000, 70 pag.

8. *Smarandachisme*, de Gheorghe Niculescu, 2000, 90 p.

9. *Paradoxism și postmodernism*, de Ion Soare, Râmnicu Vâlcea, Editura Conphys, 2001.

Activității sale științifice, i-au fost dedicate 11 cărți:

1. *An Introduction to the Smarandache Function*, de Charles Ashbacher, Vail, 1995, 60 pag.

2. *The Most Paradoxist Mathematician of the World*, de Charles T. Le, Los Angeles, 1995, 52 pag.

3. *Collection of Problems on Smarandache Notions*, de Charles Ashbacher, Vail, 1996, 73 pag.

4. *Comments and Topics on Smarandache Notions and Problems*, de Kenichiro Kashihara, Vail, 1996, 46 pag.

5. *The Smarandache Function*, de C. Dumitrescu și V. Seleacu, Vail, 1996, 134 pag.

6. *Surfing on the Ocean of Numbers/ a Few Smarandache Notions and Similar Topics*, de Henry Ibstedt, Vail, 1997, 75 pag.

7. *Proceedings of the First International Conference on Smarandache Type Notions in Number Theory*, editori: C. Dumitrescu și V. Seleacu, Lupton, 1997, 208 pag.

8. *Computer Analysis of Number Sequences*, de Henry Ibstedt, Lupton, 1998, 87 pag.

9. *Pluckings from the Tree of Smarandache Sequences and Functions*, de Charles Ashbacher, Lupton, 1999, 87.

10. *On Some of the Smarandache's Problems*, de Krassimir Atanassov, Lupton, 1999, 88 pag.

11. *A Set of New Smarandache Functions, Sequences and Conjectures in Number Theory*, de Felice Russo, Lupton, 2000, 114 pag.

Ion SOARE

CUPRINSUL

I. PARADOXISMUL

Paradoxismul – ultima mișcare literară a mileniului doi (Gheorghe Niculescu).....	5
Paradoxism, the Last Vanguard of Second Millennium (Charles T. Le).....	7
Paradoxismo, a última Vanguarda Literária, Artística e Filosófica do segundo milênio (Leonardo F. D. da Motta).....	11
Le Paradoxisme, la dernière avant-garde du deuxième millénaire (Jean Marie Charrier).....	15
Paradoxismo, el último movimiento de Vanguardia (Sebastián Martín RUIZ).....	19
Polemici privind paradoxismul (I). Interviu realizat prin e-mail, cu Octavian Blaga	23
Polemici privind paradoxismul (II)	34
A very short presentation of Paradoxism	41
Manifesto para o movimento literario paradoxista (Tradução por Teresinka Pereira, “Univerbo”, Blumenau, SC, Brasil, e Paulo Cecconi).....	43
Paradoxism in all fields of knowledge	45
An introduction to Paradoxism	48
Definition.....	48
History	48
Features of Paradoxism.....	49
New Literary Terms	50
Noi specii lirice introduse de inițiatorul Mișcării paradoxiste	53
Scriitori paradoxști de pe glob, colaboratori la antologii	55
Paradoxism și (Aut-) Artă: o nouă (dez)ordine culturală?	61
Ultra-modernism?	84
II. REVIEWS	85

PI O and the “number poems”	85
“Four Square Reply”	87
Cosmopoeme	88
“Ucisele iubiri”	88
III. INTERVIURI	89
Cu Robert Ștefan [“Nici în America nu poți trăi din literatură”]	89
Cu Magdalena Vlădilă (I) [Un american de naționalitate oltean, forțează limitele limbajului literar]	91
Cu Silviu Popescu [Un matematician și scriitor român în exil]	93
Cu Rodica Diaconu [O nerecunoaștere intenționată] ...	98
Cu Andrei Dorian Gheorghe [Gala de Astropoezie] ..	102
Cu Liliana Armașu [Nevoia unei noi avangarde?]	104
Cu Magdalena Vlădilă (II) [Logica modernă se învecinează cu ... nevoia de nelogică!]	107
Cu Magdalena Vlădilă (III) [Neutrosafia, un concept original în filosofie, creat de un român]	109
IV. DREPTUL LA RELICĂ	111
Asupra distihurilor paradoxiste	111
Unui găgăuță de redactoraș	114
Oportunistul nedocumentat	116
Amintiri de care nu doresc să-mi mai aduc aminte	119
<i>In loc de prefață. UN ERUDIT VÂLCEAN ÎN AMERICA – FLORENTIN SMARANDACHE: om de știință, scriitor, pictor, editor (Ion Soare)</i>	121

Bun pentru tipar: 2 decembrie 2002
Apărut: 20 decembrie 2002
Tiparul s-a executat la Tipografia OFFSETCOLOR din Râmnicu Vâlcea
Tel. 0250/732522